

**İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN
HAYATI, SANATI, ESERLERİ**

Hüseyin YAYLA

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Abdullah Şengül

Haziran, 2010

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN HAYATI, SANATI,
ESERLERİ**

Hazırlayan
Hüseyin YAYLA

Danışman
Doç. Dr. Abdullah ŞENGÜL

AFYONKARAHİSAR 2010

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İbrahim Zeki Burdurlu’nun Hayatı, Sanatı, Eserleri” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2010

Hüseyin YAYLA

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Abdullah ŞENGÜL

Jüri Üyeleri : Prof.Dr. Ali İrfan AYPAY

: Doç.Dr. Ahmet AKÇATAŞ

: Yrd.Doç.Dr. Ayşe ULUSOY

: Yrd.Doç.Dr. Mahmut BABACAN

İmza

.....

.....

.....

.....

.....

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hüseyin YAYLA'nın "**İbrahim Zeki BURDURLU'nun Hayatı-Sanatı-Eserleri**" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 05.05.2010 günü saat 10:00'da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir

Doç.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN HAYATI, SANATI, ESERLERİ

Hüseyin YAYLA

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

HAZİRAN 2010

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Abdullah ŞENGÜL

Bu çalışmamızda, İbrahim Zeki Burdurlu'nun hayatı, sanatı ve eserlerini ele aldık. Hayatını daha yakından inceleyebilmek için antolojilerden ve yakınlarından bilgiler aldık. Eserlerini tek tek ele alıp, eserleri hakkında bilgi verdik. Sanatını en iyi şekilde açıklayabilmek için de bütün şiir kitaplarını inceledik.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun, 14 şiir kitabı, 4 ders kitabı, 2 inceleme, 3 antoloji, 12 eğitici-öğretici kitaplar dizisi, 6 adet de küçük masal kitabı vardır. Sanat anlayışını ortaya çıkarırken, şiirlerindeki tema, konu, sembol ve imgeyi, dil ve üslûbu incelerken ele aldığımız şiir kitapları sırasıyla şunlardır: “*Toprak İnsanları*”, “*Toprağın İçindeki Toprak*”, “*Burdur'daki Mahallemiz*”, “*Keloğlan*”, “*Basık Tavan*”, “*Bir Köyden Bir İnsan*”, “*Günaydın Anneciğim*”, “*Lefkoşa*”, “*Minnacık Ada*”, “*Günaydın Yavru Kıbrıs*”, “*Atatürk'üm*” *Sev Beni*”, “*Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri*” ve “*İzmir'in Mor Atları*.”

Anahtar Kelimeler: İbrahim Zeki Burdurlu, Burdur, Millî Edebiyat, Şiir.

ABSTRACT

THE LIFE, ART AND WORKS OF İBRAHİM ZEKİ BURDURLU

Hüseyin YAYLA

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY

INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

JUNE 2010

Advisor: Assoc.Prof.Dr. Abdullah ŞENGÜL

In this study, we investigated the life, art and works of İbrahim Zeki Burdurlu. For this investigation, we used anthologies and interviewed with his relatives. Information on each of his work has been given separately. All his poetry books have been inspected in order to explain his art in the best way possible.

İbrahim Zeki Burdurlu has 14 poetry books, 4 course books, 2 essays, 3 anthologies, 12 educational book series, 6 short tales books. The books we have consulted while defining his understanding of art, themes, subjects, symbols and imagery, language and style of his poems are: “*Toprak İnsanları*”, “*Toprağın İçindeki Toprak*”, “*Burdur’daki Mahallemiz*”, “*Keloğlan*”, “*Basık Tavan*”, “*Bir Köyden Bir İnsan*”, “*Günaydın Anneciğim*”, “*Lefkoşa*”, “*Minnacık Ada*”, “*Günaydın Yavru Kıbrıs*”, “*Atatürk’üm*” “*Sev Beni*”, “*Açmıyor mu Kıbrıs’ımın Gülleri*” and “*İzmir’in Mor Atları*” in order.

Key Words: İbrahim Zeki Burdurlu, Burdur, National Literature, Poetry

ÖNSÖZ

İbrahim Zeki Burdurlu öğretmen olmasının avantajıyla özellikle şiirden hiç kopmamıştır 14 tane şiir kitabını yazmış olması bunun bir göstergesidir. O sadece şiirde kalmamıştır. Ders kitapları, eğitici-öğretici kitapları, antoloji kitapları da vardır. O, çok yönlü bir şair, aynı zamanda folklor araştırmacısıdır.

Bu çalışmamızda, İbrahim Zeki Burdurlu'nun bütün eserlerini inceledik. Bunlardan yola çıkarak sanatı hakkında fikir sahibi olduk. Şiir kitaplarında kullanmış olduğu temaları, konuları inceledik. Şiirlerinin yapısal özelliklerine baktık. Kullanmış olduğu imgeleri, sembolleri gösterdik. Nasıl bir dil ve üslûp kullandığını araştırdık.

Bu çalışmamda eserlerin nüshasının temininde yardım eden Burdurlu (Öcal) ailesine, maddi ve manevi yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen aileme, konunun tespitinde beni yönlendiren, çalışmanın kontrolünü ve değerlendirilmesini birlikte yaptığımız danışman hocam Doç. Dr. Abdullah ŞENGÜL'e teşekkürü bir borç bilirim.

Hüseyin YAYLA

Afyonkarahisar 2010

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ.....	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI-EDEBÎ KİŞİLİĞİ-ESERLERİ

1. HAYATI.....	8
1.1. HUSUSİ HAYATI.....	8
1.1.1. Çocukluğu.....	8
1.1.2. Eğitimi.....	10
1.1.3. İş hayatı.....	12
1.1.4. Evliliği.....	15
1.1.5. Ölümü.....	16
1.2. EDEBÎ HAYATI.....	16
1.2.1. Yetiştigi Kültürel Ortam.....	16
1.2.2. İlk Şiirler.....	20
2. EDEBÎ FİKİRLERİ.....	22
2.1. ŞİİR ANLAYIŞI.....	22
3. MİZACINA AİT BAZI TESPİTLER.....	26
4. ESERLERİ.....	28
4.1. ŞİİR KİTAPLARI.....	31
4.1.1. Toprak İnsanları.....	31
4.1.2. Toprağın İçindeki Toprak.....	32
4.1.3. Burdur'daki Mahallemiz.....	32
4.1.4. Keloğlan.....	35
4.1.5. Basık Tavan.....	36
4.1.6. Bir Köyden Bir İnsan.....	36

4.1.7. Lefkoşe.....	37
4.1.8. Minnacık Ada.....	38
4.1.9. Günaydın Yavru Kıbrıs.....	39
4.1.10. Atatürk'üm.....	40
4.1.11. Sev Beni.....	41
4.1.12. Günaydın Anneciğim.....	41
4.1.13. Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri.....	41
4.1.14. İzmir'in Mor Atları.....	42
4.2. İNCELEMELERİ.....	44
4.2.1. Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin.....	44
4.2.2. Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız.....	44
4.3. ANTOLOJİLERİ.....	45
4.3.1. Şiirimizde Öğretmen.....	45
4.3.2. Öğretmen Şairler Antolojisi.....	45
4.3.3. Atatürk Şiirleri Antolojisi.....	46
4.4. EĞİTİCİ, ÖĞRETİCİ KİTAPLARI.....	46
4.5. KÜÇÜK MASAL KİTAPLARI.....	47
4.6. DERS KİTAPLARI.....	47
4.6.1. Uygulamalı Türkçe Kompozisyon.....	47
4.6.2. Uygulamalı Cümle Çözümlenmeleri.....	48
4.6.3. Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi.....	48
4.7. MAKALELERİ (YAYIN TARİHİNE GÖRE)	49

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİİRLERİNİN TEMA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

1. ŞİİRLERİNİN TEMA BAKIMINDAN İNCELENMESİ.....	56
1.1. BEN'E YÖNELİK TEMALAR.....	58
1.1.1. Aşk.....	58
1.1.2. Sevgiliye Özlem.....	64
1.1.3. Geçmişe Dönüş, Çocukluk Hatıraları.....	66
1.1.4. Anne Sevgisi.....	73
1.1.5. Geçmişe Özlem.....	77
1.1.6. Yalnızlık.....	79
1.1.7. Yaşama Sevinci.....	81

1.1.8. Mutluluk.....	84
1.1.9. Ayrılık.....	85
1.1.10. Diğerleri.....	86
2.2. TOPLUMSAL TEMALAR.....	89
2.2.1. Vatan ve Memleket Sevgisi.....	89
2.2.2. Tabiat.....	107
2.2.3. Atatürk Sevgisi.....	124
2.2.4. İnsan.....	129
2.2.5. Hürriyet.....	143
2.2.6. Türk Askeri.....	149
2.2.7. Öğretmen.....	150
2.2.8. Aile Saadeti ve Ev içi Bahtiyarlığı.....	152
2.2.9. Diğerleri.....	154

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN ŞİİRLERİNDE YAPI

1. ŞEKİL UNSURLARI.....	157
2. AHENK UNSURLARI.....	171

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SEMBOL VE İMGE (İMAJ) DÜNYASI

1. SEMBOL.....	176
2. İMGE (İMAJ).....	181

BEŞİNCİ BÖLÜM

ŞİİRLERİNDE DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

1. DİL.....	186
1.1. KELİME SERVETİ.....	186
1.2. DİL SAPMALARI.....	187
1.3. KONUŞMA DİLİ.....	190
1.4. TEKRARLAR/YİNELEMELER.....	193
1.5. MISRA VE CÜMLE YAPISI.....	195
2. ÜSLÛP.....	197

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	205
KAYNAKÇA.....	207
BELGELER.....	211

GİRİŞ

1922-1984 yılları arasında yaşamış olan İbrahim Zeki Burdurlu, memleket şiirini en iyi icra eden şairler arasındadır. O, Cumhuriyet döneminde yetişmiş olmasına rağmen Millî Edebiyata bağlı kalmış ve yerel renklere yönelmiştir. Elbette İbrahim Zeki Burdurlu'nun yetiştiği çevreye ve bu yıllardan önceki edebiyat tarihine bakmak gerekir. Burdurlu'nun yaşadığı döneme gelinceye kadar, Türk Dili ve Edebiyatı, çeşitli evrelerden geçmiştir. İbrahim Zeki Burdurlu'nun sanatına yön veren en önemli olay, Millî Edebiyat düşüncesidir.

Kâzım Yetiş'e göre: XIX. yüzyılda, özellikle ikinci yarıda değişen topluma bağlı olarak edebiyat da değişmiştir. Bu değişimde önemli bir nokta da sanatkarlarımızın edebiyat meseleleri üzerinde düşündüklerini yazıya aktarmaları ve bunu yayımlamalarıdır. Bunun ilk ciddi örneği Namık Kemal'in "Lisân-ı Osmânînin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şamildir" makalesidir. Bu makalede Klâsik Edebiyat tenkit edilirken, yeni edebiyatın olgunlaşması, dilimizin insanın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, toplumu geliştirmede bir önderlik üstlenmesi için bir takım esaslar ortaya konmuştur. Bu makale, edebiyatın millî hayatı aksettirmesi gerektiğini belirtmesiyle Millî Edebiyatın ilk habercisi sayılır.¹

Daha sonraları Namık Kemal'in dava arkadaşı olan Ziya Paşa, sadık kalmayacağı görüşlerini içeren "Şiir ve İnşa" makalesini, Hürriyet gazetesinde yayımladığını söyleyen Yetiş, o dönem için bir ihtilâl niteliği taşıması bakımından bu makalenin Millî Edebiyatın başka bir habercisi olarak görebileceğimizi dile getirir. Ona göre, bu makalelerin örnekleri şiirde görülmez. Tanzimat'tan sonraki birinci, ikinci kuşaklardan sonra edebiyatta bir takım değişimler olmuşsa da bu yolda bir gelişme olmamıştır. Fakat Ali Suavi, Ahmet Vefik Paşa, Süleyman Paşa gibi sanatçıların düşünceleri, ortaya koydukları dil münakaşaları ile milliyetçi düşüncenin giderek güçlendiğini söyler. Bunda o dönemin siyasi ve sosyal şartlarının payı büyük olduğunu söyleyen Kâzım Yetiş, özellikle Kırım Savaşının, Osmanlı-Rus savaşının topluma çeşitli yönlerle yansıdığını ve millî değerlerin ön plâna çıkmasında etkili olduğunu aktarır. Fakat Servet-i Fünûn, bütün bu gelişmeleri reddetmek, geri götürmek isterse de o dönemde ortaya çıkan Türk-

¹ Kâzım Yetiş, *Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2007, s. 238-239.

Yunan savaşı, millî anlayışın yine ön plâna çıkmasına etkili olmuştur. Sonradan Servet-i Fünûn şairleri bile bu anlayışta eserler kaleme almışlardır. Ona göre bu dönemde yayınlanan bir şiir, Millî Edebiyatın ilk poetikası olarak kabul edilebilir.²

Millî Edebiyat döneminin, asıl olarak Genç Kalemler hareketi ile başlatıldığını, Ömer Seyfettin'in "Genç Kalemler" mecmuasında yazmış olduğu "Yeni Lisan" makalesi de dil ve edebiyattaki millîleşmenin ayrı bir beyannamesi olarak değerlendirilebileceğini, burada Ömer Seyfettin'in asıl hareket noktası olan unsurun millî lisan olduğunu, onun her zaman millî bir edebiyatın ancak millî bir lisanla meydana getirilebileceğini savunduğunu dile getiren Yetiş³, şöyle devam eder: "*Şiirin en önemli vasıtası elbette ki dildir. Türkçenin XIX. yüzyılda ve yirminci yüzyılın başında geçirdiği merhaleleri göz önünde bulundurursak, Millî Edebiyat anlayışının "Yeni Lisan" makalesinde daha da belirlediği gibi, Türkçeyi, halkın kullandığı dışı esas aldığı görülmektedir. Böylece dildeki millîleşme, sanatta millîleşmenin en önemli başlangıcı sayılacaktır.*"⁴

Bu konuda Hulusi Geçgel ise şöyle demektedir: "*Mehmet Emin Yurdakul'la başlayan ve ilkeleri 1911'de Genç Kalemler'le belirlenen Millî Edebiyat akımı, güçlü devletlere karşı kazanılan Kurtuluş Savaşı'nın ve hemen sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin getirdiği moral havası içinde, hâkim sanat anlayışı olarak Cumhuriyet'in ilk yıllarında da edebiyat dünyasına damgasını vurmuştur. O kadar ki, Haşim'in 'öz şiir' anlayışıyla yazdığı şiirler, dönemin millî hassasiyetini yansıtmadıkları için, sanat çevrelerinde ve basında tepkiyle karşılanmıştır.*"⁵

Mehmet H. Doğan; şiirlerinden çok Türk milliyetçiliği üzerindeki düşünceleri ve yazıları, kullandığı dil, yazında ve düşüncede "halka doğru" ilkesiyle etkin olan Ziya Gökalp'in, hece ölçüsündeki ilk öz Türkçe şiirlerini Genç Kalemler dergisinde yayımladığını söyler.⁶

² Yetiş, *Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı*, s. 239-240.

³ Yetiş, *Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı*, s. 242-243

⁴ Yetiş, *Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı*, s. 254.

⁵ Hulusi Geçgel, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003, s. 4.

⁶ Mehmet H. Doğan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu (20-21-22 Kasım 1998)*, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara 1998, s. 85.

Memleketçi edebiyat, Cumhuriyet'in ilk yıllarında romantizmin zirvelerinde dolaşsa da bu romantizm giderek azalmış, anlayış ise günümüze kadar devam etmiştir. Başlangıcı Mehmet Emin'in *Türkçe Şiirleri*'ne dayandırılacak olan bu edebiyatın pek çok tarafı ile günümüze kadar sürdüğünü söylemek mümkündür.⁷

Şiirimizde Tanzimat dönemiyle başlayıp Servet-i Fünûn topluluğuyla önemli aşamalar kat eden yenileşme arayışları, asıl meyvelerini Cumhuriyet döneminde vermiş, çağdaş Türk şiirinin özgün eserleri bu dönemde ortaya konulmuştur.

1910'lerden başlayarak Türk şiiri, Balkan yenilgisinden sonra o zaman için yeni bir kavram olan ulusçuluk bilincinin uyanmaya başlamasıyla, daha sonra da uluslaşma (ümmeet temelinden ulus temeline geçme) çabalarının sonucu yeni bir devletin kurulmasıyla, iki önemli açılım gösterdiğini söyleyen Doğan, divan şiirinin ölçüsü aruz terk edilip Halk şiirinin hece ölçüsüne dönüş, bunun doğal ve zorunlu sonucu olarak da dilde özleşme hareketlerini hızlandırıldığını da belirtir.⁸

Cumhuriyet Dönemi başlarında, Millî Edebiyat'ın hececi şairleri edebiyat dünyasında belli bir üne kavuşmuş; önder kişilerdi. Bu dönemde aruz ölçüsü büyük bir ölçüde bırakılmıştı. İçerik toplumcu-memleketçi ve Anadolu bir çizgiye gelmişti.⁹ İbrahim Kıbrıs'a göre, Millî Edebiyat döneminde şiirde aruzdan heceye dönüş Ziya Gökalp'in öncülüğünde başlamıştır. Gökalp'in şiirde hem biçim hem içerik yönüyle ulusal değerlere dönülmesini istediğini, dildeyse halkın konuştuğu dilin ve varsa da Türkçesinin yeğlenmesini istediğini dile getirir.¹⁰

Birinci Dünya Savaşı yenilgisine karşın, okumuş olan kişiler çağını iyi algıladıkları için tarih, ekonomi, felsefe, toplumbilimle birlikte edebiyatta da değişim sürecine girmiştir. Bu kişilerin çalışmaları edebiyatı da etkilemiştir¹¹ diyen Kurdakul, şunları da ekler: “1920'lere doğru şiirin öncü güçleri, artık 'Millî Edebiyat' akımının ilkelerine ters düşmeyen; ama bu ilkelerin amaçlarını aşan, daha değişik sorunları gündeme getirdiler. Yahya Kemal, yazılarında uyum, ölçü,

⁷ Yetiş, *Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı*, s. 280.

⁸ Doğan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu (20-21-22 Kasım 1998)*, s. 84.

⁹ İbrahim Kıbrıs, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001, s. 59.

¹⁰ Kıbrıs, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 59-60.

¹¹ Şükran Kurdakul, *Çağdaş Türk Edebiyatı 3*, Evrensel Basın Yayın, İstanbul 2000, s. 46.

uyak, sözcüğünün dize içindeki işlevi gibi yapı sorunları üzerinde dururken 'yeni şiir' kavramını ortaya attı. Türkçe, memleket edebiyatı, lirizm gibi konularla birlikte estetik sorunları tartışmak önemli göründü ona."¹²

1920-1924 yıllarında İslâmcılık, milliyetçilik, sosyalizm, batıcılık gibi akımlarının dayandığı felsefelere yönelik çalışmaların zenginleştiğini; Dergâh'ın idealizmin organı durumuna geldiğini belirtir Kurdakul. Yine ona göre, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Yakup Kadri gibi aydınların yazdığı Dergâh'ta, Fransız şiirinin özellikleri değerlendiriliyordu. Beş Hececi olarak tanınan kişiler, Dergâh'ın aradığı beğeni düzeyinin uzağında kaldılar. Yahya Kemal'in "yeni şiir" olarak nitelediği hareket, kendinden sonrakileri etkilemiştir. Nâzım Hikmet, bazı dergilerde toplumcu gerçekçi anlayışın ilk örneklerini vererek, "serbest nazım" hareketini temsil ediyordu. Şükran Kurdakul'a göre bu gelişmeler, üç ayrı akımın yolunu açmıştır. Bunlar, "Millî Edebiyat" akımına bağlı gelişmeler, Dergâh hareketinden kaynaklanan idealist çizgi ve toplumcu gerçekçiler.¹³

1923-1940 şiiri bir bakıma Millî Edebiyatın devamı niteliğindedir. Memleket temasının yoğun olarak işlendiği bu dönem şiiri, milliyetçi dil ve sembolleri kullanmaya devam ederek cemiyetçi bir şiir vücuda getirir. Ancak Cumhuriyet öncesi dönemde Ahmet Haşim ve Yahya Kemal tarafından temsil edilen saf şiir, bu dönemde de aynı şiirlerin tesirinde ferdiyetçi çizgisini geliştirmeye devam etmiştir.¹⁴

1923-40 arası döneme bakacak olursak gerçekten bu dönem edebiyatımız için bir değişim dönemidir. Yenilikler olmaya başlamıştır. Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler şiire farklılıklar getirirken, Yahya Kemal gibi aruzu kullanan az da olsa şair vardır. Aruz-hece tartışmaları, Yahya Kemal'in etkisine rağmen hecenin üstünlüğüyle sonuçlanacaktır. Hece, bu dönemde yerli kaynaklara yönelme konusunda bir semboldür. Memleket edebiyatı söz konusu olunca, yerli kaynaklara eğilim daha da artar. Hece kullanılmaya başlanır. Artık hecenin ağır basacağı bir dönemdir.

¹² Kurdakul, *Çağdaş Türk Edebiyatı* 3, s. 46.

¹³ Kurdakul, *Çağdaş Türk Edebiyatı* 3, s. 46-47.

¹⁴ Abdullah Şengül-Döndü Çifci, *Nedret Gürcan*, Akçağ Yayınları, Ankara 2007, s. 15.

Garip hareketinin dışında kalan şairlerden bir kısmı memleket edebiyatını devam ettirmişlerdir. Bir önceki nesilden farkları, memleket coğrafyasını anlatırken yeni keşfettikleri yerleri değil, içinde doğdukları bölgenin özelliklerini, folklorunu, hayallerini şiirlerinde icra ederler.¹⁵ Garip hareketine karşı çıkarak Nazım Hikmet çizgisini devam ettiren şairler yanında, 1940-1960 şiirini etkileyen estetik hareketlerden biri de Hisar dergisi etrafında toplanan şairlerdir. Dildeki kargaşayı gidermek amacıyla olan bu topluluk, güzel şiir sergileme amaçındadır.

1960 kuşağı, yaşam-şiir-toplum açısından Türk şiirine yeni ve farklı bir çehre kazandırmayı başarır. Toplumsal gerçekliğin peşine düşen şair ve yazarlar, geniş kitlelerle daha yakın, sıcak bir bağ kurmayı başarırlar. Özellikle, 1955-1965 arası, on yıllık bir dönemde Türk şiirinin gündemine oturan ve İkinci Yeni olarak isimlendirilen bu grubun ortaya koyduğu şiir, önceki şiirden birçok yönden farklıdır.¹⁶

1970'lerden 1990'lara uzanan yıllarda, çağdaş Türk şiirinin oluşum çizgisinde farklı eğilimler ortaya çıkar. Bu dönemde yeni bir şiir kuşağının oluşumundan söz etmek mümkün değildir. 1970'lerde ilk ürünlerini veren şairlerin, daha çok 1940 ve 1960 kuşağı şairlerden etkilendikleri gözlenir.¹⁷

1980'lerde, yeni şiir arayışıyla birlikte, farklı, bazen de biçimce yeni; fakat içerik olarak fazla dolu olmayan şiirler yayımlanmaya başlar. Şairler arayış içerisindeyler. Yeni şiir arayışı beraberinde yeni sorunları doğurmuştur.

İbrahim Zeki Burdurlu için 1940 sonrası şairlerinden dersek yanlış söylemiş olmayız. Bu yıllardan sonra artık olgunlaşmaya başlamıştır. O okumayı, yazmayı seven bir kişiliğe sahiptir. Böyle olunca kültürel konulara olan merakı artmıştır. Bu merak beraberinde araştırmaları, incelemeleri getirmiştir. Onun için, Ankara'da eğitim görmesi çok büyük bir şanstır. Çünkü Ankara o yıllarda kültür merkezi olmaya başlamıştır. Zaten hocası Ahmet Kutsi Tecer'le burada tanışır. Onunla birlikte çalışmalar yapar.

¹⁵ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s. 94.

¹⁶ Şengül-Çifci, *Nedret Gürcan*, s. 16

¹⁷ Şengül-Çifci, *Nedret Gürcan*, s. 17

İbrahim Zeki Burdurlu, hocası Ahmet Kutsi Tecer sayesinde, onun çizgisinden gitmiştir. Onda bir arayış söz konusu değildir. O, şiirine folklorik unsurları yansıtır. Memleketine duyarsız kalmamıştır.

Türk şiirinin Cumhuriyet dönemindeki macerasını kısaca özetledikten sonra, 1940 sonrası çağdaş Türk şiirine önemli katkıları olduğuna inandığımız İbrahim Zeki Burdurlunun Türk şiirindeki yerini anlatmaya çalışacağız. Onunla ilgili kanaatlerimizi çalışmamızın sonunda belirteceğiz. Bu çalışma, İbrahim Zeki Burdurlunun Türk şiirindeki yerini belirlemenin yanında, onu bütün yönleriyle tanıtmayı amaçlamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM
HAYATI-EDEBÎ KİŞİLİĞİ-ESERLERİ

1. HAYATI

1.1. HUSUSİ HAYATI

1.1.1. Çocukluğu

Burdur'un yetiştirdiği önemli sanat adamlarından ve Cumhuriyet devri Türk şiirinin 1940 sonrasının şairlerinden olan İbrahim Zeki Burdurlu, 1922'de Burdur'un Üç Dübek mahallesinde, Mevlâna sokağında, döşeme taşlı, dar hayatlı (avlulu), iki göz odalı bir evde dünyaya gelir. Asıl soyadı Öcal'dır. Edebî hayatında Burdurlu'yu kullanır. Babası Nuri Öcal, annesi ise Hatice Öcal'dır. Üç erkek çocuğun en küçüğüdür. Baba tarafı "leblebicigiller" olarak bilinir. Öğretmen olan babasının geliri çok kötü değildir ve çocukluğu rahat geçer. Ama ailesine özellikle babasına olan bağlılığı hat safhadadır. Babası işi gereği aileden uzak kaldığı dönemlerde çok üzülür.¹⁸ Altı yaşına kadar bu doğduğu mahallede kaldıktan sonra taşınmak zorunda kalırlar. Burdur'un diğer büyük bir mahallesi olan Konak Mahallesine taşınırlar. Şair, Burdur'dan ayrılıncaya kadar bu evde yaşar.

Burdur sevgisi, İbrahim Zeki Burdurlu'da çocukluk yıllarında başlar. İlk şiirlerinde, yaşadığı mahalleyi anlatır. "Burdur'daki Mahallemiz" adlı şiir, kitabının biyografi bölümünde yer alır.

"Burdur'da Mevlâne sokağında

O, döşeme taşlı, dar hayatlı

İki göz odalı evde

Bindokuzyüzyirmiikide

Hayata gelmişim"

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 73)

¹⁸ İbrahim Zeki Burdurlu, *Burdur'daki Mahallemiz*, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1947, s. 74

Yine şair ilk evini, çocukluğundan kalan hislerle dizelere dökmüştür:

*“Evet, çocukluğum orda
O kuyulu avluda
Gün gün, ay ay, yıl yıl geçmiş,
Zamanı bilmeden avunmuşum,
Yıllarım türkülerle geçmiş”*

(Burdur'daki Mahallemiz s. 74)

Şair, anne ve babasına olan sevgisini şiirlerinde dile getirir. Özlem duygusunun ne demek olduğunu, babası tayin olduktan sonra anlar. Babasından ayrı kalınca, ne kadar üzgün olduğunu şiirlerinden anlamak mümkündür. Çocukluğundaki ruh halini babasıyla beraber ve babasından sonra diye ayırmak mümkündür:

*“Babam ilkokul öğretmeni
Çileyi seven bir adam,
Öğrenmiş vefayı annemden
Aldığı maaşla bizi
Beslemiş, büyütmüş ciğerden”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s.73)

Şair, yeni bir evlerinin yağıldığı ve babasının tayin edildiği yılları hatırlamaktadır. Babasından ayrılırken nasıl bir ruh halinde olduğunu dile getirir:

*“Ancak, Burdur'da yeni yolda
Bir, evimizin yapıldığını
Bir de babamın köye
Tayin edildiğini hatırlıyorum*

*Nasıl olduğu bilinmeyen bu hâl
Karışmıştır çocukluğuma,
Gözyaşı dökmeden ağlamış
İçin için uğunmuş
Babamdan öyle ayrılmıştım”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 74)

Burdurlu, okula başladığı zaman kendini yepyeni bir âlemde bulur. Yukarıda belirttiğimiz ruh halinden kurtulur. Babası gibi bir öğretmen olmak için çaba harcar.

1.1.2. Eğitimi

İbrahim Zeki Burdurlu, ilk ve ortaöğrenimini Burdur’da tamamlamıştır.¹⁹ 1933’te Burdur’da Gazi İlkokulunu, 1936 yılında da Burdur Ortaokulunu bitirmiştir.²⁰ Buradan İstanbul Erkek Öğretmen Okulu’na girerek 1940’ta mezun olmuştur. İbrahim Zeki Burdurlu’nun Burdur’dan ayrılışı, onun için bir dönüm noktasıdır. İnsanları, çocukları, toprağı sevmesi ondan öğretmen olma isteğı uyandırır. Zaten öğretmen olmasında babasının büyük bir etkisi vardır.

*“Yıllar içinde eriyen yıllar
Birer birer geçtiler
Burdur’da bağlar, bahçeler, sokak
Binbir çeşit olaylar
Zıpzıp, aşık, kaydırak”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 75)

¹⁹ Tan, “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir’in Mor Atları”, *Türk Kültürü*, s. 151.

²⁰ Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C. II, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 351-352.

Mısralarıyla ilkokul yıllarındaki günlerini bizlere anlatır. Ortaokuldan sonra gurbete gider. İstanbul Erkek Öğretmen Okulunu kazanarak, öğretmen olma yolunda adımlar atar:

*“Daha sonra ortaokul,
Ondan sonra başlar gurbet,
İstanbul Erkek Öğretmen Okulu
Çocuk eğitimi ilk aşkım,
Evet, çocuklarla başlar hayatım.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s.75)

Şair o yıllarda kendini çocuklara adamaya başlar. Öğretmen okulundan mezun olduktan sonra bir yıl Ceyhan’ın bir köyünde Mustafabeyli’de öğretmenlik yapar. Öğretmenlik yaptığı o yılları şu dizelerle anlatır:

*“Bir gün öğretmen oldum,
Ne kadar gururla dolmuştun kalbim,
Ceyhan’ın bir köyünde Mustafabeyli’de
O yemyeşil Çukurova’da
Köy çocuklarıyla kaynaştım.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 75)

Ceyhan’da Mustafabeyli köyünde bir yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra, o zamanlar, öğretmen okulu mezunlarının gidebilme şansı olan yegâne yüksek öğrenim kurumu durumundaki Gazi Eğitim Enstitüsü’ne Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girer. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak mezun olur.²¹ İbrahim Zeki Burdurlu’nun, toprak sevgisi, insan sevgisi o yıllarda daha da artar. Durmadan okur-yazar, durmadan çalışır. Gazi Eğitim Enstitüsü’ndeki yıllarını, nasıl bir öğrenci olduğunu bizlere anlatır:

²¹ Tan, “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir’in Mor Atları”, *Türk Kültürü*, s. 151.

*“Bir yıl sonra Ankara’dayım
Gazi Eğitim Enstitüsünde,
Sessiz sedasız bir çocuk gibi
Okurdum, dinlerdim öğretmenleri,
Tek ülkü çalışmaktı benim için.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 76)

Öğrencilik yıllarında Ahmet Kutsi Tecer’in *Ülkü* dergisinde halk şiirini değerlendirme çalışmalarına katılır.²² O yıllardaki hocalarını ve şair dostlarını elbette ki unutmaz:

*“Değerli Hocalarım.
Kutsi Tecer, Suat Kemal ve Mustafa Nihat,
Bir çok şair dostlarım vardı,
Hâlâ onları severim,
Onlara karşı sevgim bâkiydi.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 76)

1.1.3. İş Hayatı

İbrahim Zeki Burdurlu’nun iş hayatı daha öğrencilik yıllarında başlar. Öğretmen okulundan mezun olduktan sonra 1940 yılında Ceyhan’ın Mustafabeyli köyünde 1 yıl öğretmenlik yapar. O zamanın parasıyla 2000 kuruş alır.²³ Öğretmenliğin temellerini de o yıllarda atar:

²² İhsan Işık, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, Elvan Yayınları, Ankara 2002, s. 225-226.

²³ İbrahim Zeki Burdurlunun maaşı hakkındaki sayısal değerlere, ailesinin izniyle, şahsi dosyasına bakılarak ulaşılmıştır. (İbrahim Zeki Burdurlunun memuriyet kimliği). Bakınız: Belge-4

*“Bir gün öğretmen oldum,
Ne kadar gururla dolmuştu kalbim,
Ceyhan ’ın bir köyünde Mustafabeyli ’de
O yemyeşil Çukurova ’da
Köy çocuklarıyla kaynaştım.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 75)

Gazi Eğitim Enstitüsünden mezun olduktan sonra 1943 yılında kısa bir süre Ankara Atatürk Lisesinde Türkçe öğretmenliği yapar. Sonra asıl görev yeri olan Sivas’a atanır. 1943 yılında Sivas’ta, Ortaokul Türkçe Öğretmenliği yapar. Burada da Ankara Atatürk Lisesindeki gibi 3000 kuruş maaş alır. Aynı yıl askerlik görevine gider. 1943 yılında yedek subay okuluna girer:

*“Bindokuzyüzkırküçte
Sivas ’ta Türkçe öğretmeniyim.
Gene aynı yılda
Yedek Subay Okulunda
Bir asker”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s.77)

1944 yılında ise yedek istihkâm asteğmenliği, yedek istihkâm teğmenliği görevinde bulunur. Askerlik yıllarında da öğretmenlik görevini sürdürür. Askerliğinin bir yılı da Kayseri’de, Erciyes’te bir köyde çocuklarla geçer:

*“Askerliğimin bir yılı da
Kayseri ’de, Erciyes ’te bir köyde
Gedikli Hazırlama Ortaokulunda
Küçük, köy, toprak çocuklarıyla geçti”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 77)

Askerlik görevi bittikten sonra 1946 yılında memleketi Burdur’a dönmüştür. Burada dört yıl Burdur Ortaokulunda Türkçe öğretmenliği yapmıştır.

Burada da aldığı maaş, tezimizin sonuna koyduğumuz belgeden de anlaşılacağı gibi 3000 kuruştur.²⁴ Memleketi olan Burdur, şairimizin askerlik yıllarında çok özlediği, burnunda tüttüğü bir yer haline gelmiştir. Onun için Burdur; hatıralarla dolu, evi gibi gördüğü bir yerdir:

*“O zaman yazdım düşünerek
Burdur’daki mahallemizi
Özlemiştim doğrusu
Burdur’u, gülleri ve tezgâhları
Hem de pek çok özlemiştim”*

...

*“Terhis oldum,
Gene ikinci dünya harbinin
Bittiği 1946 yılında;
Tekrar Burdur’a döndüm,
Evime, Beni kucaklıyan hatıralara.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 77)

Yine İbrahim Zeki Burdurlu; askerlik dönüşü Burdur’a atanır. Şair o yılları şöyle anlatır:

*“Şimdi, gene Burdur’da
Ortaokulda Türkçe öğretmeniyim,
Yazıyorum, okuyorum, çiziyorum,
Çocuklarım var
Yaramaz, çalışkan ve uslu.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s.78)

²⁴ Bakınız: Belge-4

İbrahim Zeki Burdurlu, dört yıl Burdur'da çalıştıktan sonra 1950-54 yıllarında Kıbrıs'ta Lefke, Lefkoşe ve Magosa Türk lise ve kolejlerinde edebiyat öğretmenliği yapar.²⁵ 1955 yılında tekrar yurda dönerek Burdur Lisesinde edebiyat öğretmenliği yapmaya başlar. 1962 yılında ise Buca Eğitim Enstitüsü edebiyat öğretmenliğine atanır. Orada dolu dolu yaşayıp şiirlerini yazmış, edebî incelemelerini ve ders kitaplarını yayımlamıştır. Buca Eğitim enstitüsünden de 1977 yılında emekliye ayrılarak memuriyeti sona ermiştir.

Memuriyetinin Kronolojik Sırası

- 1940 Ceyhan Mustafabeyli Köyü öğretmenliği
- 1943 Ankara Atatürk Lisesi Türkçe öğretmenliği
- 1943 Sivas Ortaokul Türkçe öğretmenliği
- 1943 Yedek subay okuluna girişi
- 1944 Yedek istihkâm asteğmenliği, yedek istihkâm teğmenliği
- 1946-50 Burdur Ortaokul Türkçe öğretmenliği
- 1950-54 Kıbrıs'ta edebiyat öğretmenliği
- 1955 Burdur Lisesi edebiyat öğretmenliği
- 1962-77 Buca Eğitim Enstitüsü edebiyat öğretmenliği

1.1.4. Evliliği

İbrahim Zeki Burdurlu hayatının büyük bir bölümünü insanlara, çocuklara, toprağa adamıştır. Zaten eserleri de hep yöresel izler taşır. Onun için evliliğiyle ilgili hususlara eserlerinde pek rastlanmaz.

İbrahim Zeki Burdurlu öğrencilik yıllarında ve memuriyetinin başlarında hep sıla özlemi çektiği için evlenemez. Hep gurbette olduğu için memleket özlemi çeker. Onun için Burdur'un ayrı bir yeri vardır. İşte gerçek aşkı da burada bulur. Eşiyle Burdur'da karşılaşır.

²⁵ Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C. II, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 351-352.

Burdurlu, askerlik görevini tamamlayıp tekrar memleketine döndükten sonra, kendisi gibi Burdurlu olan Âdile Hanımla 1947 yılında dünya evine girer. Bu evlilikten ikisi kız biri erkek olmak üzere üç çocuğu olur. En büyük çocuğu olan Nursun matematik öğretmeni, ortanca kızı Nuriye eczacı, en küçük çocuğu ise Nuri ise mühendis olmuştur. Baba tarafı “leblebicigiller” olarak bilinir. Öcal sülalesine mensupturlar.

1.1.5. Ölümü

İbrahim Zeki Burdurlu, aslında kısa sayılabilecek ömrüne birçok çalışma, eser bırakmıştır. Ceyhan’da, Ankara’da, Sivas’ta, Burdur’da, Kıbrıs’ta, İzmir’de öğretmenlik yapmış, insanlarla içe içe yaşamış, buralardan çeşitli tatlar almıştır. 1977’de artık emekli olduktan sonra tekrar Burdur’a dönmemiştir. İzmir’e yerleşmiştir. Son şiir kitabı olan “İzmir’in Mor Atları”nda da İzmir’e olan sevgisini göstermiştir. Emekli olduktan sonra sakin bir hayat süren İbrahim Zeki Burdurlu, 27.07.1984 yılında İzmir’de hayata gözlerini yummuştur. Kabri ise İzmir’dedir. Şimdi Karşıyaka, Örnekköy mezarlığında uyumaktadır. Eşi Âdile Hanım ise İzmir’de yaşamını sürdürmektedir.

1.2. EDEBÎ HAYATI

1.2.1.Yetiştığı Kültürel Ortam

İbrahim Zeki Burdurlu için 1940 sonrası şairlerinden dersek yanlış söylemiş olmayız. Bu yıllardan sonra artık olgunlaşmaya başlamıştır. O okumayı, yazmayı seven bir kişiliğe sahiptir. Böyle olunca kültürel konulara olan merakı artmıştır. Bu merak beraberinde araştırmaları, incelemeleri getirmiştir. Onun için, Ankara’da eğitim görmesi çok büyük bir şanstır. Çünkü Ankara o yıllarda kültür merkezi olmaya başlamıştır. Zaten hocası Ahmet Kutsi Tecer’le burada tanışır. Onunla birlikte çalışmalar yapar.

Öğretmenlik yaptığı Kıbrıs dâhil, çeşitli bölgelerin mahallî havalarını aksettiren şiirleriyle Ülkü dergisinde faal olarak yer almıştır.²⁶ Bu dönemler Garip hareketinin olduğu zamanlardır. Ama İbrahim Zeki Burdurlu’yu elbette ki Garip

²⁶ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 95.

hareketi içerisinde ele alamayız. O garip hareketinin dışındadır. O zamanlarda memleket edebiyatı devam etmektedir.

Garip hareketinin dışında kalan şairlerden bir kısmı memleket edebiyatını devam ettirirler. Bir önceki nesilden farkları, memleket coğrafyasını anlatırken yeni keşfettikleri yerleri değil, içinde doğdukları bölgenin özelliklerini, hayallerini şiirlerinde işlerler.²⁷ İbrahim Zeki’de de bunu çok açık görmekteyiz.

1923-40 arası döneme bakacak olursak gerçekten bu dönem edebiyatımız için bir değişim dönemidir. Bu dönemde şiire farklı boyutlar getirilirken, aruzla yazan az da olsa şair vardır. Aruz-hece tartışmaları, hecenin üstünlüğüyle sonuçlanacaktır. Söz konusu memleket edebiyatı olunca, doğal kaynaklara eğilim biraz daha artar. Hece kullanılmaya başlanır. Artık hecenin ağır basacağı bir dönemdir. Halka, hece vezniyle yaklaşma düşüncesi ağır basmaktadır.

Memleket düşmanlardan arandıktan sonra Anadolu coğrafyası ve ülkenin kalkınması ön plandadır. Bunu da gerçekleştirecek olan ülkenin aydınlarıdır. Şairlerin çoğu Anadolu halk şairlerinin yolundan giderek yeni bir şiir yaratmaya çalışırlar. Kaynakları başlangıçta Ziya Gökalp ve Mehmet Emin Yurdakul’dur. Yıllardır devam eden aruz-hece tartışmaları da Yahya Kemal’in etkisine rağmen hecenin mutlak hâkimiyetiyle sonuçlanmıştır. Bu gruba giren şiirlerde:

1. Konu memlekettir.
2. Şekil, halk şiiri şekilleridir, vezin hecedir.
3. Dil sadedir, halk dili, mahallî söyleyişler, hattâ argo şiire girer.
4. Ton, hitabete kaçır.
5. İşlenen konulara uygun olarak gurur, iyimserlik ve irade ön plandadır.
6. Lirikten çok didaktiktir.²⁸

Mehmet Emin Yurdakul’un 20. yüzyılın başında söylediği

“Ben bir Türk’üm dinim cinsim uludur”

sözü, artık bütün şairler tarafından benimsenir olmuştur.²⁹

²⁷ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 94.

²⁸ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 94.

1930'lu yıllarda hece şiiri, Ahmet Kutsi Tecer, Behçet Kemal Çağlar gibi daha az başarılı şairlerce sürdürülmekte olduğunu söyleyen Behramoğlu, Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Ömrümde Sükût* (1933), Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Havaya Çizilen Dünya* (1933) adlı ilk şiir kitapları yayımlandığını da dile getirir. Ününü asıl sağlayan ikinci kitabı olan "Otuz Beş Yaş"ı 1946'da yayınlayan Tarancı'nın, kendinden önceki ustalardan Tanpınar, Kısakürek ve Kemalettin Kamu'nun, Fransız şiirinin ve halk şiirinin etkilerini taşıyan şiirleriyle yerli, içten, lirik, kişisel bir şiir dünyası yaratmayı başardığını da söyler. Behramoğlu; "*Daha ilk kitabında yer alan şiirlerindeki izlenimci ve sezgici öğeler, yeni benzetme ve imgeler, yoğun ve kişisel şiir dünyasıyla büyük ve özgün bir şiir yeteneğine sahip olduğunu kanıtlayan Dağlarca ise, 1940'ta yayınlanan Çocuk ve Allah'la modern Türk şiirinin başyapıtlarından birini yaratmıştır.*"³⁰ diye devam eder. Sağlığında Türkiye'de basılan son kitabı Şeyh Bedrettin Destanı (1936) olan, şiirlerini 1938 yılından sonra dönemin ilerici, toplumcu dergilerinde takma adla yayınlanmak üzere hapisneden gönderen Nâzım Hikmet'in toplumcu-gerçekçi doğrultusunda birleşen farklı kuşaklardan İlhami Bekir Tez, Hasan İzzettin Dinamo, Rıfat Ilgaz, Cahit Irgat, Niyazi Akıncıoğlu, A.Kadir, Abdülkadir Demirkan (Vedat Türkali), Ömer Faruk Toprak, Enver Gökçe, Mehmet Kemal, Arif Damar (Barikat), Ahmet Arif vb. şairler Türkiye'nin 2. Dünya Savaşına girmediği, fakat toplumumuzun dünyadaki savaşla daha da ağırlaşan baskı ve yoksulluk koşullarını yaşadığı 1940'lı yıllarda (ve kimileri 1950'lerde) yayınlanan şiirleriyle tema, biçim ve anlatım özellikleri bakımından her biri kendi özellikleriyle katkıda buldukları 1940 toplumcu şairler kuşağını oluşturduklarının altını çizen Behramoğlu; "*Bu toplumcu şairlerin şiirlerinin ortak temaları olan barış, özgürlük, eşitlik özelemlerinin etkileri, o dönem Türk şiirinin pek çok şairinin ürününde belli ölçülerde duyumsanır.*"³¹

1940'lı yıllar Türk şiirinin bir başka önemli olgusu da, üç genç şairin şiirlerinden oluşan Garip seçkisinin yayınlanmasıdır. Seçkinin ön sözünde, şiirde ölçü ve uyağa, şairaneliğe karşı olduklarını belirten bu genç şairler, gerçekten de,

²⁹ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 39.

³⁰ Ataul Behramoğlu, *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi*, C. I, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1991, s. 11.

³¹ Behramoğlu, *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi*, C. I, s. 11-12.

dilin, dizenin en yalın birimlerine indirgenmiş şiirleriyle, çağdaş şiir dilimizin ve konusalının (tematik) konuşma dili ve günlük yaşam yalınlığıyla buluşmasında önemli bir işlev gördüler."³² şeklindeki izlenimlerini bizlerle paylaşır.

Ahmet Kutsi Tecer, Ülkü dergisinin idaresini almasından sonra folklorla büyük önem verir. "Orda Bir Köy Var" şiirinde olduğu gibi, folklorik özellikleri ön plana çıkarmaya çalışır. Bu tarz şiirler, çoğunlukla öğretmen şairlere aittir. Böyle olunca halk edebiyatına ilgi, öğretmen şairler sayesinde büyük bir yaygınlık kazanmış, sonraki nesillere de aktarılmaya çalışılmıştır. Tecer'de öğretmendir. İbrahim Zeki Burdurlu'nun da öğretmeni Tecer'dir. Beraber Ülkü dergisinde çalıştıkları yıllarda Burdurlu, hocası Tecer'den çok şey öğrenir. Birlikte çalışmalar da bulunurlar. İbrahim Zeki Burdurlu da bir nevi hocasının izinden gider. İlk şiirleri hep folklorik özellikler taşır. Halk kültürüne önem vermeye başlar. Zamanla Türk folkloruna yönelir. Halk şiiri formlarını kendisine örnek alır. Anadolu'daki millî ruhu yeniden canlandırmaya çalışır. Anadolu o zamanlar işlenmemiş bir cevherdir. Burdurlu, Anadolu'nun kültürüne eğilerek bu cevheri işlemek ister. "Bir Köydeyim" şiirinde folklorik özellikler gözümüze çarpar:

"Bir köydeyim ki toprağı

Yeşil fistan giymededir;

Bir köydeyim ki çarığı

Çatlak ayak sevmededir.

Bir köydeyim öz efendi,

Öz hasadı dövmededir;

Bir köydeyim yalnız kendi;

Kendine baş eğmededir.

...

³² Behramoğlu, *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi*, C. I, s. 12.

*Bir köydeyim dinç efeler,
Türk'e has şan yaymadadır;
Bir köydeyim doğru beller,
Doğru söze uymadadır.”*

(Toprak İnsanları, s. 71-72)

Yukarıdaki şiirde görüldüğü gibi o daha çok yöresel çizgilerde eserlerini vermiştir. Anadolu'nun kültürüne eğilmiştir. Dolayısıyla Burdurlu'yu, “Folklor unsurlarını şiire taşıyanlar” grubuna alırsak sanırım yanlış yapmamış oluruz. O özetlediğimiz bu kültürel ortamda yetişmiş ve edebiyat dünyamızda yerini almıştır.

1.2.2. İlk Şiirler

İlk şiirler, mahallî renkler taşımaktadır. Toprak ve insan, onun şiirlerinde büyük bir paya sahiptir. Toprağa son derece bağlı olduğunu şu dizelerden anlamaktayız:

*“Benim için dağlar, toprak, su, güneş
Benim için gökler, yıldızlar benim;
Bir tenimle kardeş, bir tenimle eş
Yerde kimsiz yatan hoyrat dikenim.
...
Besbelli bu toprak beni seviyor,
Daldaki renk beni renkle besliyor,
Gökler secdelerden bana gel diyor,
Ne yazık toprakta benim düzenim.”*

(Toprak İnsanları, s. 36)

Burdurlu'nun yayımlanan ilk şiiri, daha İstanbul Erkek Öğretmen Okulundayken, Uyanış (eski Serveti Fünûn) dergisinde görüyoruz.³³

³³ Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir'in Mor Atları”, *Türk Kültürü*, s. 151.

*“İlk şiirim o yıllarda
Servet-i Fünûn’da çıktı,
Çok yazdım, hem de pek çok,
Okurdum ünlüleri
Ve severdim Çamlıca’yi.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 75)

Şair, ilk şiirlerinde kişileştirmeden de çok faydalanır. Yine folklorik unsurlardan yola çıkar. Çadırı, çulu, toprak damı konuşurur:

*“Şehri bir at sırtında görür geçerim,
Aşkı Yörük kızının toy göğsümde;
Geceyi daralan gökyüzünde,
Sabahı yayık sesinde...”*

(Toprak İnsanları, s. 20)

Gazi Eğitim Enstitüsündeki öğrencilik yıllarında da şiirler uğraşması daha bilinçli olarak devam etmiştir. Çevresi ve arkadaşları arasında isminden ziyade hep *Şâir* diye çağrılmıştır.³⁴

İlk şiirlerinde toprak unsuru çoktur. Toprak nankör olmadığı için, onu çok sevmektedir:

*“Yazık olmaz her insanın emeği,
Bir tohuma bin baş verir yüreği,
Var yaradan var bu kula gereği,
Dışı nakış, içi sırlı toprağın.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 6)

İlkokul öğretmenliği sırasında köyle, köylüyle ve onların toprak derdiyle tanışan Şâir’in bundan sonraki şiirleri toprak ve toprak insanlarına dönük olmuştur. Özellikle Gazi Eğitim yıllarında Ahmet Kutsi Tecer ve onun halka dönük şiir

³⁴ Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir’in Mor Atları”, *Türk Kültürü*, s. 151-152.

cereyanı ile tanışması onu çok etkilemiştir. İlk şiir kitabı olan *Toprak İnsanları*’ndaki (1945) şiirleri bu yönedir. Bunu, *Toprağın İçindeki Toprak* (1946), *Burdur’daki Mahallemiz* (1947) ve *Basık Tavan* (1950) adlı şiir kitapları takip etmiştir. Bunlar, hep bu dönemin şiirlerini içerir.³⁵

Şair’in ilk şiirleri folklorik özellikler taşıdığından, daha çok toprakla ilgilidir. Toprak ona göre, doğaya can veren bir varlıktır, doğadaki canlıların anasıdır. Şair, toprağa âşıktır, gönlünü vermiştir:

“Bu adam toprağa gönlünü verdi,

Bu adam toprağın kulu kölesi;

Bu adama bir gün yükseliverdi

Toprağın gül diyen, gül diyen sesi”

(Toprak İnsanları, s. 30)

2. EDEBÎ FİKİRLERİ

2.1 ŞİİR ANLAYIŞI

Mevlüt Kaplan’a göre şairin dil ve anlatımı şu şekildedir:

“İbrahim Zeki Burdurlu’nun şiirlerinde, masallarında, roman ve öykülerinde sade bir kurgu vardır. Anlaşılması güç imajlara, betimlemelere girilmemiştir. Soyut kavramlı varlıklara, olaylara yer verilmemiştir. Sözcükler günlük yaşantıdan özenle seçilmiştir.”³⁶

Burdurlu, 62 yıllık ömründe yalnız şiirde değil, yayın hayatı boyunca birçok konuda kalem oynatmıştır. Dergi çıkartmış, antoloji derlemiş, masal ve eğitici çocuk kitapları, edebî incelemelere dayanan kitaplar, ders kitapları yayınlamıştır.

Askerlikten sonra Burdur Ortaokulu Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliğine atanmıştır. Bulunduğu okulun okul-aile birliği adına Okul-Aile adlı kaliteli bir fikir ve eğitim dergisi yayınlamaya başlamıştır (1947). Bu derginin ne kadar sayı

³⁵ Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir’in Mor Atları”, *Türk Kültürü*,s. 152.

³⁶ Mevlüt Kaplan, “İbrahim Zeki Burdurlunun Çocuk Yazınımıza Katkıları”, *Memiş Can*, 2007. (Giriş sayfası)

çıktığını tespit imkânı olmamıştır ama Şâir'in Kıbrıs'a atandığı zamana kadar sürmüş olduğu zannedilmektedir.³⁷

1963-1968 yılları arasında 10 kadar çocuk kitabı yayınlamıştır. Bunlardan bazıları şunlardır. Nar Güzeli (1963), Dileği Gerçekleşmeyen Kız (1963), Güllü Padişah (1963), Mavi Pullu Balık (1963), Ömürsün Nasrettin Hoca (1965).

İbrahim Zeki Burdurlu, modern şiirler halk şiirimizi kaynaştırmaya çalışmıştır. Şiirlerinde özellikle, bireysel duygularının yanı sıra toplumsal temaları da işlemiştir. İlk şiirlerinde görülen anılarına sıkı sıkıya bağlılık, daha sonra yerini, Atatürk sevgisine, Kıbrıs özlemine, memleket gerçeklerine bırakmıştır. Doğup büyüdüğü yerlerin yöresel renkleriyle yaşantılarını, halk şiirimizin geleneklerinden yararlanarak, kendine özgü bir deyişle mısralaştırır. Özellikle Burdur'dan aldığı yeni renklerle ve yaşamlarla şiirine renk katmıştır. Doğa ve çevreye ilişkin izlenimlerini dile getirmeye çalışır. Şiir, masal, antoloji türleriyle, öğretici nitelikte eserler vermiştir.³⁸

Şâir, Ahmet Kutsi Tecer'in yönettiği dönemde Ülkü dergisinde (1941-1945) yayımladığı şiirlerle, Ceyhun Atuf Kansu, Nüzhet Erman, Halim Yazıcıoğlu vb. gibi halk şiir geleneğini yeni beğeni koşulları ve yeni anlatış biçimleriyle zenginleştirme çabası gösterir. İlk gençliğe özgü nitelikte, kimi zaman gerçekçi izlenimlerin kaynaştığı bu dönemin ürünlerini birleştiren ilk kitabından (Toprak İnsanları 1945), sonra da temel olarak aynı anlayış çizgisine bağlı kalır. Sanat ve Edebiyat, Millet, İstanbul, Fikirler, Şadırvan, Su, Hisar, Varlık dergilerinde yayımladığı şiirlerin, araştırma yazılarının, eleştirilerinin yanı sıra başarılı masallar, oyunlar da yazmıştır.³⁹

Burdurlu, şiir anlayışını, 1974'te yazdığı bir yazıda şöyle açıklamaktadır:⁴⁰

“Şiir; sesi, sözü, imgeyi, oluşan yaşantıları apayrı bir dil örgüsü içinde verme sanatıdır” (Köklügiller ve Minnetoğlu, 1974, 115). Aynı yazının devamında, şiirde konular, durumlar karşısında duyguların aktarılması elbette önemlidir. Ama

³⁷ Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir'in Mor Atları”, *Türk Kültürü*,s. 152.

³⁸ Seyit Kemal Karaalioğlu, *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul 1978, s. 80.

³⁹ Şükran Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1999, s. 175.

⁴⁰ Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir'in Mor Atları”, *Türk Kültürü*,s. 153.

konudan çok, işlenen tema, yani konunun, durumun yarattığı duygu ve düşüncelerin getirdiği algı ve imgeleme, onun meydana getirdiği şiirsel tadın önemli olduğunu söyler.

Burdurlu, doğayı çok sevmektedir. Kıbrıs okullarında geçirdiği 4 yılın getirdiği Kıbrıs şiirleri, İzmir'in ve daha geniş anlamıyla Ege Bölgesinin onda yarattığı etkiler, duygu ve düşüncelerin yer aldığı *İzmir'in Mor Atları*'ndaki şiirler bunu açıkça göstermektedir.

Çeşitli kitaplarında ve bu kitaplardaki şiirlerinde görüldüğü gibi Şair, doğayı ve doğayla kaynaşan, onun bir parçası olan insanları çok sevmektedir. “Özellikle Akdeniz'in, Ege'nin yarattığı güzellikler onda çeşitli düşünceler ve duygular uyandırıyor. Doğayla kaynaşan insanların davranışları, düşünceleri, doğanın hemen her biçimi, rengi, bitkisi, hayvanı onun için apayrı bir uyandırma etmeni olmaktadır. Şiirlerinde görülen renkler, canlılar üzerine kurduğu imgeler, konuları imgeye dönüştürerek yaşayışı, gelişigüzel bir arama, değerlendirme olmadığını söylemektedir” (Köklügiller ve Minnetoğlu, 1974, 114-115).⁴¹

İbrahim Zeki Burdurlu, öğrencilik yıllarında Ahmet Kutsi Tecer'le çalışmalarda bulunmuştur. Ahmet Kutsi Tecer, Âşık Veysel gibi önemli kişilerle beraber iki yıl Türk Dil Kurumu yönetim kurulu üyeliği yapmıştır.⁴² Nurullah Ataç önderliğinde dil çalışmaları da mevcuttur. “Akdeniz'in İnsan Çiçekleri” adlı romanıyla 1976 Peyami Safa roman yarışmasında ikincilik ödülü almıştır.⁴³

İbrahim Zeki Burdurlu'nun ilk şiirlerinde insan ve tabiat teması oldukça çoktur. Tabiat teması içerisinde en çok “toprak”ı kullanır. Çukurova'nın bir köyünde öğretmenliğe başlayınca, köy çocuklarıyla kaynaşır. Toprağa olan aşkı biraz da buradan gelir. İlk şiir kitabını da buralardan esinlenerek kaleme almıştır. Başka bir deyişle yaşayarak yazmıştır. Gittiği köylerde insanlar toprakla uğraşmaktadırlar. Burdurlu aynı zamanda iyi bir gözlemcidir. Köylerdeki insanlarla, köydeki insanların toprak derdiyle tanışmıştır. Tecer'in halka dönüş şiir

⁴¹ Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir'in Mor Atları”, *Türk Kültürü*,s. 153.

⁴² Bu konuda yine İbrahim Zeki Burdurlunun şahsi dosyaları incelenmiş ve Türk Dil Kurumu üye kimlik belgesi ortaya çıkmıştır. Bkz., Belgeler.

⁴³ Işık, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, s. 225-226.

anlayışı, İbrahim Zeki Burdurlu'yu çok etkilemiştir. İlk yazdığı şiirler, hep bu anlayışın ürünleridir. Köy insanını, toprak insanını kendisi gibi görür.

“O yıllarda hep toprağa dair

Topraklara dair yazdım”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 76)

Der o yıllarını anlatırken. Toprakla ilgili yazılar yazdığında yirmili yaşlardadır. Toprakla uğraşan insanlar, köy insanları onun ilgisini çeker. O yıllar öğretmenliğe yeni başlamıştır ve insanların hayatlarına, sıkıntılarına eğilir. İnsanları, toprağı, toprakta yetişen canlıları şiirine konu eder. Şair, tabiata, toprağa hayranlık duymaktadır.

“Burda gözden başka her şey görüyor,

Burda vücut hayran, uzuvlar hayran;

Burda gökten gayrı yerler gürlüyor,

Uğultu mahşeri koskoca meydan”

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 10)

Baktığımız zaman, ilk iki şiir kitabında toprak kavramı geçmektedir. Şairin sanat kaygısı yoktur. Onun için işlenen temanın önemi vardır. O, daha çok mahallî değerler, folklorik unsurlar, halk kültürü üzerinde yoğunlaşmıştır.

Burdurlu askere gidince, memleketini çok özler. Çünkü uzun bir süre Burdur'dan uzak kalmıştır. *Burdur'daki Mahallemiz* adlı şiir kitabını da o yıllarda yazmıştır:

“O zaman yazdım düşünerek

Burdur'daki Mahallemizi,

Özlemiştım doğrusu

Burdur'u, gülleri ve tezgâhları

Hem de pek çok özlemiştım”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 77)

Bu kitapta tamamıyla mahallî renkler vardır. Şair, Burdur folklorunu bizlere tanıtmak ister. Asıl amacı da folklor unsurlarını şiire aktarmaktır. Çevresindeki insanları, hatıralarını, mahallesini, evini mısralara döker. Halk kültürü unsurlarına da şiirlerinde yer verir. Zaten şiirlerinde masalsı bir anlatım vardır. Örneğin; suyu konuşTURUR, toprağın isteklerini dile getirir gibi. Türk masalarının en sevilen karakterinden biri olan Keloğlan'ı mısralarına döker. Bir başka karakteri tamamen kendisi yaratır. "Toprak Ana" dediği bu karakter de toprak insanıdır. Bu şiirleri hep masalsı bir havada ama şiirle sunar. Anılarına sıkı sıkıya bağlı olan şair, daha sonra memleket sevgisi, Kıbrıs özlemi, Atatürk sevgisi, İzmir sevgisi temalarında şiirler yazar. Memleket gerçeklerine yönelir. Kıbrıs'ta çalıştığı yıllarda dört kitap yayınladı. Bu dört kitapta da yine mahallî renkler göze çarpar. Kıbrıs insanı, tarihî yerler, mekânlar kısacası Kıbrıs kültürü tanıtılır. Son şiir kitabında ise Ege'yi ve İzmir'i görmekteyiz. Şair her gittiği, gördüğü yere âşık olur. O, şiirlerinde her yeri vatanı olarak görür. Hiçbir yeri ayrı tutmaz. Burdur onun için ne ifade ediyorsa, Lefkoşa'da aynı şeyi ifade eder. Onun için, vatan ve memleket şairi demek yanlış olmaz. Şiirlerinde halk kültürünü açıkça görmekteyiz.

3. MİZACINA AİT BAZI TESPİTLER

Şâir'in öncelikle geleneklerine bağlı, çalışkan, düşünceli, Türkçeyi güzel kullanan birisi olduğunu bilmekteyiz. İbrahim Zeki Burdurlu'nun mizacına ait tespitleri daha iyi yapabilmek için ailesine, çocuklarına danışma fırsatım oldu:

"Burdurlu; her şeyden önce uslu, terbiyeli, okumayı çok seven, adaletli, ileri görüşlü, sakin, çok okuyan ve çok yazan bir yapıya sahiptir. Öğretmenliği sevdiiren babası olmuştur. Eline ne zaman kalem alsam hemen yazmaya koyulur. O; sevecen, saygılı, Cumhuriyetçi, iyi bir öğretici ve geleneklerine çok bağlı biriydi. Yazılarında ve eserlerinde Öz Türkçe'yi çok iyi kullanırdı. Yazınsal tüm eserleri takip ederdi.

Kendisi öğretmen okulu ve daha sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü mezunu idi. İki abisi lisede okudukları zaman, ailesine yük olmamak için ilköğretim sınavlarına girip, yatılı okumayı tercih edecek kadar ince düşünceli bir yapıya sahipti.

Aile ilişkileri de son derece medenî ve eğitici idi. Bizlere bir kere bile olsun bağırdığını hatırlamıyorum. Aynı şekilde öğrencileri ile ilişkileri de saygı ve arkadaş düzeyinde idi.

Babam Burdurlu, çok iyi bir edebiyatçı olmasının yanında öğretici bir öğretmendi. Ben ve kardeşlerime okuma, kültür ve sanat sevgisini çok iyi aşılamıştı. Talebeleri onca yıl sonra hâlâ kendisini unutmamışlar, zaman zaman hatıralarını bizlerle paylaşmaktadırlar. Burdurlu ailesi olarak; onu, sevgi, saygı ve rahmetle anıyoruz.⁴⁴”

İbrahim Zeki Burdurlu’yla, 1970’li yıllarda tanışan Mevlüt Kaplan, onun hakkında şunları söyler:

“Artık biz onunla bir yazın arkadaşı ve Yay-Taş’ın(O zaman kurulmuş olan bir yayın şirketi) ortağı olmuştuk. Özel çalışma yerlerimiz vardı. 3 yıl boyunca birlikte çalıştık...

İbrahim Zeki Burdurlu insancıl bir insandı. Görevine, öğrencilerine, çevresine ve arkadaşlarına son derece bağlıydı. Çalışkanlığı ise Anadolu’nun bilge karıncasına benzerdi. Işık tutmak, öncü olmak birinci hedefiydi. Verimli olmak için zamanla yarış ederdi.

Yumuşak huyluydu, özverili, hoşgörülüydü. Sessizdi, duyarlıydı fakat çok sakindi. Biz onu daha çok şiirleri, şiir kitapları ve şairliği ile tanıyoruz.

Oysa, onun adı masalda, öyküde, hatta romanda da seçkin bir yerde.”⁴⁵

Kıbrıs Türk edebiyatına büyük katkısı ve etkisi olan, İbrahim Zeki Burdurlu, çeşitli sempozyumlarda saygıyla anılmıştır.⁴⁶

⁴⁴ Büyük kızı Nursun Güçlü ve Burdurlunun eşinden alınan bilgiler.

⁴⁵ Kaplan, “İbrahim Zeki Burdurlunun Çocuk Yazınımıza Katkıları”, *Memiş Can*, 2007.

⁴⁶ Kıbrıs Gazetesi, “Kıbrıs Türk edebiyatına büyük katkısı ve etkisi olan, İbrahim Zeki Burdurlu anıldı, anlatıldı”, Kıbrıs 2006, http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/34390/PageName/Ic_Haberler, 27.11.2006.; Türk edebiyatçıları arasında dayanışmayı ve Türkçe yaratılmış edebiyat ürünlerinin yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla etkinlik gösteren Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu KIBATEK, 13-19 Kasım tarihlerinde iki ayrı merkezli ve birbiriyle bağlantılı bir sempozyuma daha ev sahipliği yaptı. Sempozyum, 13-16 Kasım 2006 tarihlerinde, Çukurova Üniversitesi ve Adana Valiliği’nin katkılarıyla Adana’da devamında ise 16-19 Kasım 2006 tarihleri arasında Mustafa Kemal Üniversitesi ve Hatay Valiliği’nin katkılarıyla Antakya’da gerçekleştirildi.

Lefkoşe Türk Lisesi'ndeki öğretmenliği sırasında "Çığır" dergisini yayın hayatına kazandıran Burdurlu, Namık Kemal Lisesi'ndeki hizmet günlerinde de Namık Kemal Dergisi'ne hayat vermiştir.

Kıbrıs'ta Türk dilinin doğru bir şekilde kullanılmasında da önemli çaba harcayan Burdurlu, edebiyat meraklısı gençleri de özendirmiş, çalışmalarına ivme kazandırmıştır.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun, Fuat Veziroğlu, İsmet Kotak, Bener Hakkı Hakeri, Numan Ali Levent, Şinasi Tekman, Mustafa Adiloğlu, Taner Baybars, gibi kıymetli şâir, gazeteci, yazarın yetişmesinde büyük emeği ve katkısı olduğu vurgulanmaktadır.

Bildiride yer alan, Kıbrıslı yazarların Burdurlu ile ilgili yazdıkları şöyle özetlenmiştir:

Hikmet Afif Mapolar: *"Sanat ve Edebiyat yüklü bir ağaç."*

İsmet KOTAK: *"Ben eğer yazabiliyorsam yazmadığım gün tedirgin oluyor ve yazmak için çırpınıyorsam, bunu elime kalemi veren hocam Burdurluya borçluyum."*

Bener Hakkı Hakeri: *" Türkçe; edebiyat yönünden ne öğrenmişsem, öğretmenlerim İbrahim Zeki Burdurlu ile Hasan Tanrıkut'tan öğrenmişti."*

Numan Ali Levent: *" Bugün bir "varlık" dünyası varsa bizde, onu, o yaratmıştır. Bugün sağda solda imzasını gördüğümüz bir takım yazarlarımızın üstünde bir baba emeği vardır, İbrahim Zeki Burdurlu'nun"*

Osman Türkay: *" Hem ozan hem de edebiyat ve Türkçe öğretmeni olarak, genç kuşakların yetişmesinde büyük katkıda bulunmuştur."*

4. ESERLERİ

Şiir Kitapları:

- Toprak İnsanları
- Toprağın İçindeki Toprak
- Burdur'daki Mahallemiz

- Keloğlan
- Basık Tavan
- Bir Köyden Bir İnsan
- Günaydın Anneciğim
- Lefkoğe
- Minnacık Ada
- Günaydın Yavru Kıbrıs
- Atatürk' m
- Sev Beni
- Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri
- İzmir'in Mor Atları

Ders Kitapları:

- Uygulamalı Türkçe Kompozisyon C. I
- Uygulamalı Türkçe Kompozisyon C. II
- Uygulamalı Cümle  z mlmeleri
- Ortaöğretimde Türkçe  ğretimi

İnceleme:

- Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin
- Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız

Antolojiler:

- Şiirimizde  ğretmen
- Öğretmen Şairler Antolojisi
- Atatürk Şiirleri Antolojisi

Eğitici, Öğretici Kitaplar Dizisi:

- Ömürsün Nasrettin Hoca'm
- Anılardan Öyküler
- Pamuk Bacı
- Köroğlu Destanı
- Keloğlan Masalları
- Ülkemin Efsaneleri
- Leylek Dadı
- Altın Perçem, Sırma Saç
- Üç Destan: Köroğlu, Karacaoğlan, Oğuz Destanı
- Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış
- Akça Kızla Gökçe Yiğit
- Memiş Can

Küçük Masal Kitapları:

- Nar Güzeli
- Dileği Gerçekleşmeyen Kız
- Güllü Padişah
- Sihirli Gül
- Mavi Pullu Balık
- Üç Yumukla Üç Yumak

İbrahim Zeki Burdurlu'nun yukarıda isimlerini belirttiğimiz eserlerini, altı başlık altında inceleyeceğiz.

4.1. ŞİİR KİTAPLARI

4.1.1. Toprak İnsanları

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu'nun ilk şiir kitabı, 1945 yılında Ankara Ülkü dergisi yayını olarak *Toprak İnsanları* ismiyle yayımlanır. 1941-1945 yılları arasında yazdığı şiirlerden oluşur. Toprağı, insanları çok seven şair, bu konudaki izlenimlerini bu kitapta bizlere aktarır. Bu şiir kitabı kırk dört parçadan oluşmaktadır.⁴⁷

Basındaki yankıları: Hikmet Dizdaroğlu imzalı bir yazıda, İbrahim Zeki Burdurlunun şairliği ile birlikte, kitabın kısa bir tanıtımına yer verilir:

“Zarif ve sade bir cilt içinde birbirinden nefis, hepsi öteki kadar gönül açıcı bir demet çiçek: “Toprak İnsanları”.

Bugünkü şâirler arasında, “aramak” devresinden “yaratış” safhasına geçen ve modern şiirimize kendine mahsus bir ses getiren üç isim tanıyoruz: Fazıl Hüsnü Dağlarca, Celâl Sılay ve İbrahim Zeki Burdurlu. “Çocuk ve Allah”ı ile büyük tabiat karşısında küçük insanın hayranlığını ifade eden Dağlarca, “Merhamet Şiirleri” ile şüphenin derin ve müphem şiirini terennüm eden Celâl SILAY, gerçek tabiat ve toprak sevgisini “Toprak İnsanları”nda dile getiren İbrahim Zeki Burdurlu: Bu üç isim, çağdaş şiirimizin üç gerçek şâirini bize tanıtır”.

...

“Önce şunu söyleyelim ki “Toprak İnsanları”nda bulunan kırk dört parçadan on ikisi müstesna, diğerleri Ülkü, Gençlik, Çığır, Dikmen, Bağ, Millet, Çınar, Yücel, Yarım Ay, Kovan, Ulus gibi çeşitli gergi ve gazetelerde çıkmışlardır. Bir bakımdan eser, bize hiç de yabancı sayılmaz. Hattâ buradaki şiirlerden biri Yücel'in bir zamanlar tertip ettiği “Ayın En Güzel Şiiri” sayfasına alınmıştı. Şu halde, İbrahim Zeki Burdurlu, kendini yeter derecede tanıtmış bir şairdir.

Kitabı bitirdikten sonra, şâirde, bilhassa iki sevginin çok derin olarak yaşadığını hissediyoruz: Toprak ve Burdur sevgisi. Onda, içten duyulan bir toprak sevgisini ve Burdur'a sarsılmaz bir gönül bağı ile bağlandığını sezmek

⁴⁷ İbrahim Zeki Burdurlu, *Toprak İnsanları*, Ülkü Basımevi, Ankara 1945, s. 100.

imkânsız. Denebilir ki, şâir, bize, toprağın ve Burdur'un şiirini vermek arzusundadır. Kitabın üç bölümünün başlıklarına bakınca, âdetâ, bu arzunun, sembol halinde, deyimlendiğini görüyoruz. “Toprak İnsanları”, “Bizim Köy”, “Burdur'daki Evimiz”, “Bizim Köy” toprağıyla “Toprak İnsanları”na, insanlarıyla Burdur'a bağlıdır: “Bizim Köy”, “Toprak İnsanları” ve Burdur evi arasında bir bağlantıdır: toprağı eve, evi toprağı bağlayan yol.”⁴⁸

4.1.2. Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı

Kitabın kimliği ve yayımlanması: “Toprak İnsanları”nın devamı gibi olan “Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı”, İbrahim Zeki Burdurlu'nun ikinci şiir kitabıdır. 1941-1945 yılları arasında yazdığı şiirlerden oluşur. Çoğu yerde sadece “Toprağın İçindeki Toprak” ismiyle geçer. Ama asıl adı “Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı”dır. Kitabın kapağındaki yazıya göre, ayrı ayrı -“Toprağın İçindeki Toprak” ve “Toprağın Masalı” olmak üzere- iki konu üzerine işlenmiş iki destan denemesidir. Bu şiir kitabı 1946 yılında Burdur Cumhuriyet basımevi tarafından yayımlanmıştır. Kitap iki bölümden ve 27 şiirden oluşmaktadır.⁴⁹

4.1.3. Burdur'daki Mahallemiz

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu'nun üçüncü şiir kitabı olan Burdur'daki Mahallemiz, 1947 yılında Burdur Cumhuriyet basımevi tarafından yayımlanmıştır. Bu kitabın içindeki şiirler, 1940-1947 yılları arasında Ülkü, Sanat ve Edebiyat, Doğu, Çığır, Kervan, Erciyes, Türk Kadını dergileriyle Ulus Güzel Sanatlar sahifesinde yayınlanmıştır. Kitap daha çok, 1944-1946 yılları arasında yazdığı şiirlerden oluşur. Şâir, kitabı dört bölüme ayırmıştır. Birinci bölüm Burdur, ikinci bölüm Burdur'daki Mahallemiz, üçüncü bölüm Burdur'daki Evimiz, son bölüm ise Biyografidir. Şâir daha önce yayınladığı “Toprak İnsanları” adlı şiir kitabından bazı şiirleri de bu kitabına eklemiştir. Bunlar, “Burdur”, “Tezgâh Dokuduğun Odada”, “Burdur'daki Evimiz”, “Odamızda Bir Resim”, “Bizim Damın Tahta Oluğı”, “Küçük Odamızdaki Avşar Kilimi” şiirleridir. Şiir

⁴⁸ Hikmet Dizdaroglu, “Toprak İnsanları”, *Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası*, S. 113, Mart 1946, s. 32-34.

⁴⁹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı*, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1946, s. 56.

kitabı 57 şiirden ve son bölüm olan Biyografiden oluşur. Biyografi bölümünde ise 31 şiire rastlamaktayız.⁵⁰

Basındaki Yankıları: Şâirin son iki şiir kitabında olduğu gibi bu kitabında da yerel renklere, doğup büyüdüğü mekâna rastlamaktayız. Çetin Altan, “Burdur’daki Mahallemiz ve Yeni Şiir” adlı yazınında Burdurlunun şiirine ve kitabına bir göz atar. Başka, yazarı belli olmayan bir yazıda ise İbrahim Zeki Burdurlu’nun şairliği ve Burdur’daki Mahallemiz adlı şiir kitabı incelenir.

Çetin Altan yazısında, ilk önce yeni şiirin ne olduğunu aktarmaya çalışmış, sonra da Burdur’daki Mahallemiz adlı şiir kitabını incelemiş ve Burdurlu hakkında birkaç yorum yapmıştır:

“...Bugünkü şiiri yazmak eski şiirleri yazmaktan daha zordur. Çünkü bugünkü şiir kendi benliğine, özüne güvenip bir takım süslere tenezzül etmemektedir. Şiir yazmayanlar vezin, kafiye işini çok zor zannederler. Hâlbuki bu sadece bir meleke, alışkanlık işidir. Bir zaman bu işle uğraşan herkes bunu kolayca başarabilir. İrticalen vezinli kafiyeli şiir söyleyen halk şairleri, hep bu meseleyle uğraştıkları için fazla sıkıntı çekmezler. Sanatkârlık ise, meleke, alışkanlık işi değildir. İnsan sağlam bir öz yakalarsa kafiye, vezne süslü püslü teşbihler yapmaya pek ihtiyacı kalmaz. Bugünkü şiirin başka bir özelliği de şairin kendi şahsî, mariz duygularından ziyade cemiyete yönelmesi, ben derken bile kendi benzerlerini kastetmesidir. Artık asırlardır özlenen sağlam, gerçek bir şiir doğmuştur yahut da doğmak üzeredir.

İbrahim Zeki Burdurlu, doğuştan gerçek şiirin özünü yakalamış bir şairdir. Kendisi her ne kadar sese, dekora önem veriyorsa da bu yüzyılların verdiği bir alışkanlığın neticesidir. Mesela Bütün Hatıralar İçinde isimli şiirinden bir kıtayı ele alalım:

⁵⁰ İbrahim Zeki Burdurlu, *Burdur’daki Mahallemiz*, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1947, s. 80.

'Usta Mehmet Ağa, hallaç Topal Ahmet,

İşte bir kuruluşluk şeker veren dükkân;

İki mahalleyi ayıran büyük set,

Düşündürür beni bu set, bu zaman,

İşte bir kuruluşluk şeker veren dükkân'

Burada kafiyeleri bozsak, vezni bozsak, son mısraı hiç tekrarlamasak şiir kaybolur mu? Kaybolmaz, hepimiz bu mahallî sahneyi gene içimizde duyarız. Aynı şekilde başka bir kıta:

'İşte Hacı dayı elinde nargile,

Siftah yapmak için açar kepengini.

Canlı resim gibi al takkesi ile,

Süzer bir şüpheyle ilk müşterisini,

Siftah yapmak için açar kepengini'

Burada da gene aynı hal mevcuttur.

İbrahim Zeki'nin bütün şiirleri üzerinde durmama imkân yok. Burdurlu bilhassa yerli tabloları çok güzel çizen kuvvetli bir şairimizdir. Kendisinin destan tarzına karşı fazla bir meyli vardır. Yeni Türk destanlarının doğmasında önemli bir rol oynayabilir. Kendi, aynı zamanda, edebî incelemelerle de uğraşmaktadır. Yalnız şunu da söyleyelim ki Burdurlu biraz daha titiz davransaydı şiir kitabının hacmi yarı yarıya iner ve kıymetinden gene de bir şey kaybetmezdi".⁵¹

Yazarı belli olmayan bir yazıda ise Burdur'daki Mahallemiz adlı şiir kitabı daha değişik bir şekilde ele alınmıştır.

"...Askerde iken yazılan, bir haylisi birçok dergi ve gazetelerde ve bu arada Erciyes'te de yayımlanmış olan şiirleri İbrahim Zeki, bir kitap halinde toplayarak bu eserini meydana getirmiş. Kitap, Burdur'dan bir mahalleyi gösteren zarif bir kompozisyonu ihtiva eden kapak içinde küçük boy seksen sayfadan ibarettir.

⁵¹ Çetin Altan, "Burdur'daki Mahallemiz ve Yeni Şiir", *Yeni Adam*, S. 625, Kasım 1949, s. 4-5.

Askerde iken Burdur'u, gülleri, tezgâhları pek çok özleyen şâir; kitabı dört bölüme ayırmış. Birinci bölüm Burdur'a ayrılmış...

...Kitabın ikinci bölümü, şâirin Burdur'daki mahallesine olan özlemden doğan şiirlerle dolu. Bu bölümde şâir, mahalledeki kavgadan tutun da gelen bahara kadar birçok temaları ele alıp işlemiş.

Bizi Burdur'a oradan da mahallesine götüren İbrahim Zeki, her tarafı gezdirdikten sonra çok sevdiği kendisini kucaklayan hatıralarla dolu evine davet ediyor...

...Bu kısım üçüncü bölümü teşkil ediyor.

Son bölüm ise Biyografidir. İ. Zeki burada kendi hayatından bahsetmekte".⁵²

4.1.4. Keloğlan

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu'nun Türk masallarını ve Keloğlan'ı ne kadar çok sevdiğini biliyoruz. İşte bu dördüncü kitabına da Keloğlan ismini vermiştir. 46 sayfadan oluşan kitapta toplam 26 şiir vardır. Keloğlan adlı şiir kitabı 1949 yılında Yeni Burdur Basımevi tarafından yayımlanmıştır. 1944-1949 yılları arasında yazılan şiirlerden oluşmuştur. Şâir; bu kitabı yazma amacını, kitabın ön sözünde belirtmiştir:

"Keloğlan'ı Türk masallarının içinde buldum. Onu, kayıtlı, şen durumuyla sevdim. Her zaman, gülüşlerin yeri olan yüzünde, sızılı canlara ve cansızlara vefa denen katmerli ilâciyla koşmasının sevincini gördüm. Gönlüm, yirminci yüzyılın şu beş yılında onun vazgeçilmez bir dostu oldu. Benim için Keloğlan, her şeyi tam bir avuntu idi. 1944-1949 yılları arasının küçük bir harmanı olan bu şiirler, zaman zaman, kendisine koştuğum bu masal tipinin, bende bıraktığı geniş ve uçsuz sevginin eseridir. Bu katıksız bağlılığın şiirleriyle onu, Türk şiir sanatına armağan etmek istiyorum. Eylül 1949".⁵³

⁵² ***, "Burdur'daki Mahallemiz", *Erciyes*, S. 61-62, Şubat-Mart 1948, s. 23-24.

⁵³ İbrahim Zeki Burdurlu, *Keloğlan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1949, s. 47.

4.1.5. Basık Tavan

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu, çeşitli dergilerde ve gazetelerde çıkan aşk, gurbet (özlem), memleket şiirlerini bu beşinci kitapta toplamıştır. Kitap üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde aşk şiirlerini görmekteyiz. İkinci bölüm *Uzakta Kalmış Günler'de* ise geçmişe bir özlem duyulmakta ve gurbet acısı çekilmektedir. Üçüncü ve son bölüm olan *Vatana Doğru*, memleket, bahar, toprak, özgürlük gibi konuların işlendiği şiirlerden oluşur. 50 şiirden oluşan kitap, 1950 yılında Yeni Burdur Basımevi tarafından yayımlanmıştır.⁵⁴

4.1.6. Bir Köyden Bir İnsan

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu'nun altıncı kitabı olan *Bir Köyden Bir İnsan'a* baktığımız zaman yine “toprak”la karşılaşmaktayız. 1946 yılında yazmaya başladığı bu kitabın asıl adı “Toprak Ana”dır. Kitap 1950 yılında Yeni Burdur Basımevi tarafından yayımlanmıştır. Kitap, bir film senaryosu gibi yazılmış olup 44 şiirden meydana gelmektedir.⁵⁵

Toprak, destansı bir anlatım tarzı olan kitapta bir kadının adıdır. Bir köylü kadının. Bu kadının dünya görüşü anlatılarak destansı bir kitap meydana getirilmiştir. Kitabın son kısmında şâirimiz “Kitabın adı” başlıklı bir yazı yazmıştır:

“1946 yılında yazmaya başladığım be eseri, zaman zaman çalışarak tamamladım. Adını ‘Toprak Ana’ koydum. Toprak, bu destansı kitapta, bir kadının adıdır. Bir köylü kadının. Bütün deyişler, bu kadının ağzından onun dünya görüşünün ne olduğunu ortaya koyabilmek isteğiyle yazılmıştır. Adı, ömrünü uğrunda harcadığı, en çok sevdiği, cefasını en çok çektiği bir varlığın adıdır.

Böyle bir destan yazdığımı, üzerinde çalışmakta olduğumu Behçet Kemal Çağlar'a yazmıştım. Çağlar, benim bu çalışmamı, 15 Temmuz 1949 tarih ve 19 sayılı Şadırvan dergisinde şöyle yazıyor: ‘Türk masallarının en velût ve namlı tipi olan Keloğlan’ı yaşatmak için İbrahim Zeki Burdurlu'nun yıllardır devam eden

⁵⁴ İbrahim Zeki Burdurlu, *Basık Tavan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950, s. 80.

⁵⁵ İbrahim Zeki Burdurlu, *Bir Köyden Bir İnsan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950, s. 80.

denemesini tamamladığını, ayrıca Toprak Ana'nın Destanı isimli 75 parçalık bir poem hazırladığını sevinçle haber almış bulunuyoruz.'

Kitabımın hazırlık çağı bittiği zaman, bu kitabı yayınlayıvermesi için Yaşar Nabi Nayır'a yazdım. Aldığım cevapta Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın 'Toprak Ana' adlı bir kitabının yayınlanmakta olduğunu haberi vardı. Ayrıca, Yaşar Nabi, kitabın adını değiştirmemi hatırlatıyordu. Gerçekten, bu mektuptan sonra gelen varlık dergisinde Dağlarca'nın yeni kitabının ilânı vardı.

Bu sebeple, kitabımın adını değiştirmek zorunda kaldım. Okuyucularımın kitapta sık sık görecekları Toprak adlı kadının iç ve dış hayatı ve çevresinin gerçeklerinden kendisine geçen, kendisi olan köy hayatı ancak toprak adıyla anlam kazanabilecekti. Dağlarca'nın kitabıyla bir ad benzerliği olmaması için kitabımın adını tamamıyla değiştirdim ve sadece kitabın içinde görülecek Toprak'ın ne olduğunu okuyucular tarafından açıkça bilinmesi için bu açıklamayı yaptım. Burdur 1950".⁵⁶

4.1.7. Lefkoşa

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Kıbrıs'la ilgili ilk şiir kitabı olan Lefkoşa, İbrahim Zeki Burdurlu'nun yedinci şiir kitabıdır. Şair, Kıbrıs'la ilgili şiirlerinin büyük bir çoğunluğunu, Kıbrıs'ta bulunduğu 1950-1954 yılları arasında yazmıştır. 1953 yılında Lefkoşa Bozkurt Matbaası tarafından yayımlanan kitapta 17 şiir yer almaktadır. Kitapta, şairin Lefkoşa'da görevli olduğu dönemin izlenimleri yer alır.⁵⁷

Basındaki Yankıları: Doğu Akdeniz Üniversitesi öğretim üyesi olan Ertuğrul Aydın'ın bu "İbrahim Zeki Burdurlunun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs'la ilgili Kitaplarında Kıbrıs" adlı yazısında, şairimizin Kıbrıs'la ilgili yazmış olduğu kitapların incelemesini görmekteyiz. Yazıda Lefkoşa için ikinci kitap denmiş ama bu kitap Burdurlu'nun yayınlamış olduğu birinci kitaptır. Bu düzeltmeyi yaptıktan sonra Aydın'ın düşüncelerine bir göz atalım:

"...Kitaba adını veren üç ayrı bölümlü "Lefkoşa" şiiri dışında, on altı ayrı şiirden oluşan bu eser, Lefkoşa merkezinden toplumsal ve tarihsel olayları birinci

⁵⁶ İbrahim Zeki Burdurlu, *Bir Köyden Bir İnsan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950, s. 75-76.

⁵⁷ İbrahim Zeki Burdurlu, *Lefkoşa*, Bozkurt Matbaası, Lefkoşa 1953, s. 32.

plândan tutmaktadır. Bu sefer, Lefkoşa içinde yer alan Atatürk Meydanı, Büyük Han, Mağusa Kapısı, Hisar gibi mekânlar üzerinde duran şâir, Kıbrıs özelinde Lefkoşa üzerinde yoğunlaşmaktadır. Lefkoşa'da görevli olduğu dönemin izlenimleri yer verdiği buradaki şiirler, Kıbrıs-Akdeniz-Türkiye bağlantısında karşımıza çıkarılıyor. İbrahim Zeki Burdurlunun Kıbrıs'la ilgili hemen her şiirinde bir Türkiye karşılaştırması görüyoruz. Bunda, şâirin buraya gelemeden önce Anadolu coğrafyasına ait bilgi ve izlenimlerinin olmasının payı büyüktür. Ayrıca, Kıbrıs'ı Türkiye'den ayrı görmek istemeyişinin belirtileri olduğunu düşünebiliriz.

Şâir, Lefkoşa'yı tasvir ederken 'Girne kapısı varır denize/Denizde soluk alır Baf kapısı/Mağusa yollarının sonu da deniz' açıklamalarına yer verir. Merkez sınırları deniz olmayan bu şehri, yollarının denize çıkmasını ön plâna çıkarır. Lefkoşa'nın, Akdeniz'in yanı başında oluşuna dikkat çekmek ister. Aynı şekilde, 'Bir Han' şiirinde Lefkoşa'nın önemli tarihî eserlerinden biri olan Büyük Han'ı da tarihî misyonu ve kültürel arka plânı açısından dikkatlere sunar. Çok uzun bu şiirde şâirin, destan havasında bir geriye dönüş yaptığını görürüz. 'Lefkoşa'nın ortasında bir han/Çevirmiş kendine içini/Dinliyor hayat gücünü' şeklinde yaklaştığı iç'e bakış yöntemi, aynı zamanda, tarihten gelen havayı solumamızı önermektedir. Nitekim Lefkoşa şiirinde geçen, 'Zaferlerin mesut kucağında/Lefkoşa'yı buluyor musun?' sorusu da bunun işaretidir".⁵⁸

4.1.8. Minnacık Ada

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Şâirimizin Kıbrıs'la ilgili ikinci kitabı olan Minnacık Ada, toplamda ise sekizinci şiir kitabıdır. 1954 yılında, Lefkoşa Bozkurt Basımevi tarafından yayımlanan kitapta toplam 19 şiir yer almaktadır.⁵⁹

Basındaki yankıları: Ertuğrul Aydın, yazısında Minnacık Ada'yı şâirimizin Kıbrıs'taki ilk kitabı, Lefkoşa'yı ise ikinci kitabı olarak bizlere aktarmıştı. Ama baktığımız zaman şâirimizin Kıbrıs'taki ilk kitabının Lefkoşa, ikinci kitabının ise Minnacık Ada olduğunu görürüz.

⁵⁸ Ertuğrul Aydın, "İbrahim Zeki Burdurlunun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs'la İlgili Kitaplarında Kıbrıs", *I. Burdur Sempozyumu*, Bildiriler Cilt-1, Kasım 2005, s. 243.

⁵⁹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Minnacık Ada*, Bozkurt Basımevi, Kıbrıs1954, s. 32.

İbrahim Zeki Burdurlu, ilk şiir kitaplarındaki gibi yaşadığı yere olan bağlılığı, Kıbrıs'ta yazdığı şiir kitaplarında da görünür. Şâir, gittiği yerleri çok iyi bir izlenimle yazıya aktarır. Ertuğrul Aydın, yazısında bu kitabı bizlere tanıtır:

*“...Minnacık Ada'da yer alan on dokuz şiirin on altısı Kıbrıs ve Kıbrıs coğrafyası diğerleri ise Türkiye ve Burdur karşılaştırmalarıdır. Kıbrıs'ı konu alan şiirlerinde genel olarak Kıbrıs'ın yer alış ya da 'Kıbrıs', 'Limasol', 'Lefke', 'Mağusa'da', 'Mağusa Limanı', 'Dostum Mağusalı Ağaç', 'Mağusa'da Bir Zindan', 'Girne'den Toroslar'a', 'Baf Kalesi' gibi doğrudan coğrafya isimleridir. Bunların dışında, mitolojik, tarihî ve toplumsal arka plânlı şiirlere rastlarız. 'Afrodit Pınarı', 'Osmanlı Zamanı', 'Sarıdaki Sarılara', 'Ana Toprak' şiirleri bunların başlıcalarıdır”.*⁶⁰

4.1.9. Günaydın Yavru Kıbrıs

Kitabın kimliği ve yayımlanması: 5 yıl aradan sonra İbrahim Zeki Burdurlu yeni şiir kitabını yayımlamıştır. Lefkoşa'da Halkın Sesi matbaasında dizilip basılan bu şiir kitabı 1959 yılında yayımlanmıştır. Kitapta toplam 44 şiir yer almaktadır. Ancak, bu şiirlerin bir kısmı önceki iki kitapta yer alan şiirlerdir. Bu şiirlerle yeni yazıların birleştirilmesi sonucunda daha hacimli bir eser ortaya çıkmıştır. Bu kitap şâirin dokuzuncu şiir kitabıdır.⁶¹

Basındaki yankıları: İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs'la ilgili yayımlanan üçüncü kitabı olan Günaydın Yavru Kıbrıs'tır. Söz konusu kitabın girişinde, “Kıbrıs Türk Federasyonu” imzasıyla, “Eser ve Yazarı Hakkında Birkaç Söz” başlıklı “giriş” yazısı yer alır. Bu giriş metninde yazara önemli teşekkür notu da yer almıştır:

“Sayın İbrahim Zeki Burdurlunun kuvvetli kaleminden çıkmış olan Günaydın Yavru Kıbrıs, yazarın Kıbrıs'ta bir öğretmen ve bir sanatçı olarak Kıbrıs Türk gençliğine yaptığı hizmet ve verdiği ilhamların anayurdu Burdur'dan da devam etmekte olduğunun belâğ bir örneğidir.

⁶⁰ Aydın, “İbrahim Zeki Burdurlunun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs'la İlgili Kitaplarında Kıbrıs”, *I. Burdur Sempozyumu*, Bildiriler Cilt-1, s. 242.

⁶¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Günaydın Yavru Kıbrıs*, Halkın Sesi Matbaası, Kıbrıs 1959, s. 64.

Gazetelerimizde değerli yazı ve şiirlerini zevkle okuduğumuz kıymetli şâir öğretmenimiz Kıbrıs için yazdığı bu yeni eserin satışı ile hasılatını K.T.K Federasyonuna havale etmekle bütün Kıbrıslı Türk kardeşlerine olan yakın alâkasını da göstermiş oldu.

*Kıbrıs Türkleri namına Federasyon Sayın Burdurluya minnet ve şükranlarını sunmakta iftihar duyar”.*⁶²

Ertuğrul Aydın, yine bilinen yazısında bu kitapla ilgili izlenimlerini bizlerle paylaşır:

*“Bu kitapta, kırk dört şiir yer almaktadır. Ancak, bu şiirlerin bir kısmı önceki iki kitapta yer alan şiirlerdir. Bu şiirlerle yeni yazıların birleştirilmesi sonucunda daha hacimli bir eser ortaya çıkmıştır. Önceki kitaplardakilerle bir bütünlük gösteren bu metinler, on yıla yakın bir sürede farklı zamanlarda yazıldığı için, aynı zamanda, metinler arası karşılaştırma yapma imkânı da vermektedir. Yine bu kitapta, yeni yazılan şiirlerden ‘Bakakaldığımız Akdeniz’, ‘Canbulat Kapısı’ndan Sonra’, ‘Mağusa’nın Akşam Yıldızı’, ‘Kıbrıs Düşü’ ve ‘Mavisi Akdeniz’in’ şiirleri, daha önce yer vermediği kent coğrafyasına bağlı duygu ve düşüncelere rastlamaktayız. ‘Bir şey var tuzunda/Renkte ayrı, renkten başka/Renkten çok zevke benzeyen’, ‘Bir adım sonra/Akdeniz senin/İnsanlar senin/Vapurlar senin/Bir adım sonra/Bin bir dili çözülecek/Akdeniz’in’, ‘Yüzüm denize bakıyor/İçim bir uçtan bir uca deniz’, ‘İşte yeminle söylüyorum Akdeniz/Sezdiğim dünyayı sana borçluyum’ mısralarında olduğu gibi”.*⁶³

4.1.10. Atatürk’üm

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu’nun, onuncu şiir kitabıdır. Mustafa Kemal Atatürk’ü anlattığı bu şiir kitabı; 1959,1964, 1967, 1976 olmak üzere tam dört kez basılmıştır. 1959 yılındaki ilk basımındaki kitapta 8 şiir vardır. Diğer basımlarda, bu şiirlerin yanında, daha başka şiirlerde kitabında yer almıştır. İlk kitap 1959 yılında Ankara Yargıçoğlu Matbaası tarafından yayımlanmıştır. İkinci basım 1964 yılında, üçüncü basım ise 1967 yılında, İzmir

⁶² İbrahim Zeki Burdurlu, *Günaydın Yavru Kıbrıs*, Halkın Sesi Matbaası, Kıbrıs 1959, s. 2.

⁶³ Aydın, “İbrahim Zeki Burdurlunun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs’la İlgili Kitaplarında Kıbrıs”, *I. Burdur Sempozyumu*, Bildiriler Cilt-1, s. 243.

Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi tarafından yapılmıştır. Son baskı ise 1976 yılında İzmir İlker Matbaası tarafından yapılmıştır. Hepsi de oldukça küçük boy kitaplardır. 1976 yılı baskısının kapağında Atatürk resmi varken diğer baskılarda sadece kitabın ismini görmekteyiz.⁶⁴

4.1.11. Sev Beni

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu'nun, kapağı sade olan şiir kitaplarından birisidir. Daha çok aşk şiirlerinin yer aldığı şiir kitabında toplam 42 tane şiir bulunmaktadır. Burdurlu'nun on birinci eseri olan Sev Beni adlı şiir kitabı, İzmir Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi tarafından 1966 yılında yayımlanmıştır.⁶⁵

4.1.12. Günaydın Anneciğim

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Bir vatanseverlikle, çocuklukla, yaşama sevinciyle, doğa sevgisiyle ele alınan bu eseri şiir kitapları arasında değerlendirmek daha doğru olacaktır diye düşünüyorum. Çünkü bu kitaba bir masal kitabı olarak değil bir şiir kitabı olarak bakmak gerekir. Temalar masalsı bir havada verilse de asıl olan duygunun ön plânda oluşu, şiirselliğin ön plânda oluşudur. Onun için biz de bu eseri şiir kitapları arasında ele almayı uygun gördük. Bu şekilde değerlendirdiğimiz zaman, bu eser şâirimizin on ikinci şiir kitabı konumunda olmaktadır.

Bu şiir kitabı 35 şiirden meydana gelmektedir. Kitapta, daha önce yayımlanmış olduğu, iki tane Atatürk şiiri ve yine iki tane Keloğlan şiiri mevcuttur. Günaydın Anneciğim adlı şiir kitabı, 1966 yılında İzmir Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi tarafından basılmıştır.⁶⁶

4.1.13. Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu'nun on üçüncü şiir kitabı olan Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, Kıbrıs'la ilgili son kitabıdır. Eser, daha önceki Kıbrıs kitaplarından seçilen şiirlerle yeniden yazılmış olduğu için

⁶⁴ İbrahim Zeki Burdurlu, *Atatürk'üm*, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara 1959, s. 32.

⁶⁵ İbrahim Zeki Burdurlu, *Sev Beni*, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi, İzmir 1966, s. 64.

⁶⁶ İbrahim Zeki Burdurlu, *Günaydın Anneciğim*, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi, İzmir 1966, s. 48.

oldukça hacimli bir kitaptır. Şâirin en hacimli şiir kitabıdır. 59 tane şiir vardır bu kitapta. 1968 yılında, İzmir Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi tarafından basılmıştır.⁶⁷

Basındaki yankıları: Burdurlu'nun Kıbrıs'la ilgili son şiir kitabı olan *Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri* adlı şiir kitabı hakkında, Ertuğrul Aydın'ın yine bir yazısı mevcuttur:

*“İbrahim Zeki Burdurlu'nun, Kıbrıs'la ilgili son kitabı Türkiye'deyken yayınladığı Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri'dir. Bugün için de anlamlı olan isim, şâir için bir nostaljiden öte, sanki vefa borcu gibidir. Şâir, bu kitapta, önceki üç kitabında da seçme yaparak Kıbrıs'a duyduğu özlemi canlı tutmak ister. Öte yandan, Kıbrıs'ta gelişen sosyal ve toplumsal olaylara dikkat çekmek ister. Zaten, kitaba adını veren Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri şâirin, bu olaylar karşısındaki tavrını belirtmek için kaleme alınmıştır. Şiirde geçen, 'Kıbrıs kurumuş yaprak' ve 'Tarihin başı avuçlarında' konunun önemini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu kitapta, şâirin duygularını daha da somut biçimde ortaya koyan başka bir şiir de, 'Kıbrıs Vatandır' adını taşımaktadır. Şâir, burada Anadolu ile Kıbrıs'ı karşılaştıran canlı örnekler vererek; Çukurova'yla Mesarya ovasını, Burdur'la da Lefkoşa'yı karşılaştırır”.*⁶⁸

4.1.14. İzmir'in Mor Atları

Kitabın kimliği ve yayımlanması: İbrahim Zeki Burdurlu'nun, on dördüncü ve son şiir kitabı İzmir'in Mor Atları'dır. Şâir en son İzmir'de bulunduğu için İzmir'i de şiirlerinde konu etmiştir. 1976 yılında, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi tarafından basılan şiir kitabında, 43 tane şiir bulunmaktadır.⁶⁹

Basındaki yankıları: İbrahim Zeki Burdurlu, yaşadığı yerleri, izlenimlerini hep şiirselleştirmiştir. Onun hayatındaki üç önemli yer; memleketi olan Burdur, Kıbrıs ve İzmir'dir. Zaten şiir kitaplarına baktığımız zaman, bunlarla bir paralellik gösterir. Her zaman olduğu gibi, şâirimiz için yaşadığı yerler ve yöresel çizgiler,

⁶⁷ İbrahim Zeki Burdurlu, *Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri*, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi, İzmir 1968, s. 100.

⁶⁸ Aydın, “İbrahim Zeki Burdurlunun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs'la İlgili Kitaplarında Kıbrıs”, *I. Burdur Sempozyumu*, Bildiriler Cilt-1, s. 244.

⁶⁹ İbrahim Zeki Burdurlu, *İzmir'in Mor Atları*, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi, İzmir 1976, s. 64.

her daim birinci plânda olmuştur. Hasan Tan'ın “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir'in Mor Atları” adlı yazısı bu konuda önemli bir yer teşkil etmektedir:

“Masamı toplarken, masama raflardan nasıl indiğini şimdi hatırlayamadığım İzmir'in Mor Atları adlı kitap elime geldi. Sanki İbrahim Zeki Burdurlu ile karşılaşmış gibi duygulandım, sevindim. Tekrar okumaya, sayfaları çevirmeye başladım. Okudukça beni yeniden sardı. Burdurlunun bu son şiir kitabında, olguları, duyguları şiirselleştirmiş, yani şiir sanatının olgun güzelliğine erişmiş bir şâir vardı. İzmir'i ve Ege bölgesini gönülde yaşamışları ince ince saran, büyüleyen, oraların renk ve kokularıyla dolduran, tabiatın, tarihin ve coğrafyanın zenginlikleriyle saran, deniziyle köpürüp coşan, sıcak insanıyla kaynaşan, Kordon'u, Kadifekale'si, Karşıyaka'sıyla tablolayan, Ege Denizinin mavi sularında yıkanmış imbatı ile ferahlayıp serinleyen imajlarla birbirine kenetlenmiş bir şiirler kervanı.⁷⁰

...

Burdurlu'nun, en son şiir kitabı olan İzmir'in Mor Atları, 43 şiiri ihtiva etmektedir. Kitap iki kısımdır. İlk kısım, Şâir'in duyararak ve doyararak yaşadığı İzmir ve Ege sevgisi, hayranlığı ve coşkularını ince bir imaj ve sembollere dökerek yazdığı 39 şiirden oluşmaktadır. Bu şiirlerde Şâir, Ege doğasıyla İzmir sevgisiyle dolup taşmaktan kendini alamamaktadır. İzmir'den Sonra başlığı taşıyan ikinci kısmında ise Ege dışı konulara yönelmiş 4 şiiri vardır.

Kitaba adını veren şiir, ilk kısmın ortalarında yer almış bulunuyor. Şâir, Ege'nin kabarışını, renklerini, imgelerini, bakın ne duygulu bir dille ifade etmektedir.

Başlar İzmir'in mor atları

Akşam ballaşınca

Öyle uçarlar ki batıdan

Ses de nefes de ulaşamaz.

Mavi renkleriyle özgür

⁷⁰ Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir'in Mor Atları”, *Türk Kültürü*, s. 151.

*Bakır rengi yollar içinde
Gem kırarlar Kadifekale'den
Renk de cenk de ulaşamaz.*

.....
*Seviyorum mor atları
Tutasım gelir yelelerinden
Geceye doğru bir şahlanış
Tan da ışık da ulaşamaz (38).*

...

*Burdurlunun, olgunluk dönemi şiirlerinden oluşan İzmir'in Mor Atları, ince ve renkli duygu ve ifadelerle yüklü, zevkle okunacak bir şiir kitabıdır”.*⁷¹

4.2. İNCELEMELERİ

4.2.1. Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Bu eser Türk Klâsikleri, 100 büyük edip büyük şâir dizisi 33. sırada yer alır. Bu kitapta Güntekin'in hayatını ve eserlerini görmekteyiz. Güntekin hakkında yapılan konuşmaların, bazı romanlarının özetlerinin, bazı romanlarındaki olayların gelişiminin, bazı romanlarındaki baş kişilerin, hikâye ve tiyatrolarının ve romanlarının niteliklerine genel bir balışın yer aldığı eser 152 sayfadan oluşmaktadır. Kısaca Reşat Nuri Güntekin'i tanıtan önemli kitaplardan birisidir. Kitabın ikinci basımı, Toker Yayınları tarafından 1998 yılında basılmıştır. İlk baskısı ise 1971 yılında yapılmıştır.⁷²

4.2.2. Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Burdurlunun ikinci inceleme kitabı olan Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız, Cümle Çözümlemeleri adlı eserin

⁷¹ Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir'in Mor Atları”, *Türk Kültürü*, s. 153-155.

⁷² İbrahim Zeki Burdurlu, *Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin*, Toker Yayınları, İstanbul 1998, s. 152.

devamıdır. Cümle Çözümlemeleri kitabını birinci cilt olarak alırsak bu eser ise ikinci cilt olarak kabul edilir. Cümle Çözümlemeleri aslı kitapta iki bölüm vardır. Birinci bölüm de cümlenin tanımı yapılır ve cümlenin öğelerinden bahsedilir. İkinci bölümde ise cümle çeşitlerine değinilir. İşte Dil Bilgisi Açısından Yapıtlarımız'da; çeşitli eserlerden örnekler alınarak, cümle yapılarına, dil yapılarına göre incelemeler yapılmıştır. Kitap 1974 yılında Karınca Matbaacılık ve Ticaret Şirketi tarafından yayımlanmıştır. Kitap cümle çözümlemelerinden ayrı olarak basılmıştır. Bu eser, sayfa 139'dan başlayıp 254'te sona erer.⁷³

4.3. ANTOLOJİLERİ

4.3.1. Şiirimizde Öğretmen

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Bu eserde, şiirimizin genel akımı içerisinde öğretmen konusunu işleyen şâirlerin şiirlerine rastlamaktayız. Çeşitli şâirlerin şiirlerinin yer aldığı kitapta, 50 tane şiir vardır. Bunların içinde İbrahim Zeki Burdurlu'nun da şiirleri de mevcuttur. 1965 yılında Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi tarafından basılan kitap, 64 sayfa olup, basıldığı dönemde çok büyük bir rağbet görmüş ve kısa sürede tükenmiştir.⁷⁴

4.3.2. Öğretmen Şâirler Antolojisi:

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Çeşitli öğretmen okullarından ve eğitim enstitülerinden yetişerek, öğretmenlik mesleğine girenler, emek verenler arasında şiir alanına hizmet edenler pek çoktur. Eser, öğretmen şâirlerden o güne dek eser vermiş olanlarla, o yıllarda hayatta olanlardan şiir sanatı yolunda çalışanları bir araya getirmiştir. Bu şâirler kısaca tanıtılmış ve bazı eserlerinden örnekler verilmiştir. Şâir öğretmenlerin şiirleri, ayrı ayrı türde, ayrı ayrı havada ve ayrı ayrı özelliktedir. Türk toplumunun duyuş ve düşünüşüne ve kendilerine göre ilginç temaları işlemişler, sanat havalalarının konularını eserleştirmişlerdir.

⁷³ İbrahim Zeki Burdurlu, *Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız*, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1974, s. 115.

⁷⁴ İbrahim Zeki Burdurlu, *Şiirimizde Öğretmen*, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1965, s. 64.

Öğretmen Şairler Antolojisi, 1966 yılında Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi tarafından yayımlanmıştır. Toplam 264 sayfadır.⁷⁵

4.3.3. Atatürk Şiirleri Antolojisi:

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Atatürk'ün yaşamı, kişiliği, savaşları, devrimleri... Üzerine bugüne değin binlerce şiir yazılmıştır. Bu eserde, şiirimizin genel akımı içerisinde “Atatürk” konusunu işleyen şairlerin şiirlerine rastlamaktayız. Bu kitapta da, Öğretmen Şairler Antolojisi’nde olduğu gibi, şairler kısaca tanıtılmış ve “Atatürk” konulu şiirlerine yer verilmiştir. Bu antoloji eserinde Burdurlunun 6 şiiri yer almaktadır. Kitap, 1967 yılında Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi tarafından 243 sayfa olarak basılmıştır.⁷⁶

4.4. EĞİTİCİ, ÖĞRETİCİ KİTAPLARI

Dil gelişiminde ilk yaşların önemi çok büyüktür. Bu yaşlar sonraki öğrenmelere temel oluşturur. Bilhassa okuldaki öğretim araçlarının büyük çoğunluğu ve öğretimin bizzat kendisi bizzat dile dayalı olduğundan yeterli bir sözlü anlatım düzeyine erişmemiş çocuklardan başarılı olmalarını beklemek gerçekçi olamaz. Çocukların hayâl güçlerinin gelişmesi de dile dayalı eserlerin iyi ve çok okunmasına bağlıdır. İbrahim Zeki Burdurlu, bu bağlamda eserler vermiş ve çocuklara, çocuk edebiyatına verdiği önemle eğitici-öğretici kitaplarını yazmıştır. Okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler için büyük bir öneme sahip olan bu eserler yayın sırasına göre şöyledir:

Ömürsün Nasrettin Hocam (1965), Pamuk Bacı (1965), Köroğlu Destanı (1965), Keloğlan Masalları (1966), Ülkemin Efsaneleri (1966), Leylek Dadı (1967), Altın Perçem, Sıma Saç (1967), Üç Destan: Köroğlu, Karacaoğlan, Oğuz Destanı (1969,1971), Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış (Türk Dil Kurumu Yayını) (1972), Akça Kızla Gökçe Yiğit (Milliyet Yayını) (1974).

⁷⁵ İbrahim Zeki Burdurlu, *Öğretmen Şairler Antolojisi*, , Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1966, s. 264.

⁷⁶ İbrahim Zeki Burdurlu, *Atatürk Şiirleri Antolojisi*, , Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1967, s. 243.

4.5. KÜÇÜK MASAL KİTAPLARI

Edebiyatımız masallar yönünden çok zengindir. Ve kişinin gelişimi için de çok önemlidir. Zaten Burdurlu, bu önemi her defasında vurgulamıştır. Bu konuda verdiği eserlerle de, onun için masalların ve çocuğun ne kadar önemli olduğunu anlamaktayız. Gelişim çağındaki çocukların dil ve zekâ gelişimi açısından son derece önemli olan bu masallar, yayın sırasına göre şöyledir:

Nar Güzeli (1963), Dileği Gerçekleşmeyen Kız (1963), Güllü Padişah (1963), Sihirli Gül (1963), Mavi Pullu Balık (1964), Üç Yumukla Üç Yumak (1964).

4.6. DERS KİTAPLARI

İbrahim Zeki Burdurlu, aynı zamanda bir Türkçe-Edebiyat öğretmeni olduğu için, bu konudaki eserlerine de rastlamaktayız.

4.6.1. Uygulamalı Türkçe Kompozisyon

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Bu kitap Uygulamalı Türkçe Kompozisyon isminde 2 cilt olarak yayımlanmıştır. Birinci cilt, 1965 yılında Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi tarafından basılmıştır. Bu eser 413 sayfadır. Kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, kompozisyonla ilgili bilgilerden oluşur. İkinci bölüm, sözlü kompozisyondan oluşur. Üçüncü bölümde ise yazılı kompozisyon yer alır ve çeşitli yazarlardan alınan örnek yazılar vardır. Eser daha sonra 1966, 1970, 1972 ve 1975 yıllarında tekrar basılmıştır.⁷⁷

Eserin ikinci cildi ise, 1967 yılında yine Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi tarafından basılmıştır. Bu kitap, 354 sayfadır. Bu ciltte ise yazılı kompozisyon örneğini bolca görmekteyiz. İnsan betimlemeleri, hayvan betimlemeleri, eşya betimlemeleri, görünüm betimlemeleri, devingen varlıkların betimlemeleri yer alır. Bunların yanında bazı başlıklar altında örnekler verilir. Bu bir ders kitabı olduğu için, bu örnekler doğrultusunda bizim de o konular hakkında kompozisyon yazmamız istenir. Konular ise şu başlıklar altında verilmiştir. Anılarımızı yazalım, bir hikâye yazalım, gezilerimizden birini yazalım, bir diyalog

⁷⁷ İbrahim Zeki Burdurlu, *Uygulamalı Türkçe Kompozisyon*, C. I, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1965, s. 413.

yazalım, bir oyun yazalım, mektuplar yazalım, çeşitli haberler yazalım, bir görüşme yapalım, bir röportaj yapalım, biyografiler yazalım, nazımları düz yazıya çevirelim, açıklamalar yapalım, incelemeler yapalım, kısaltmalar-özetler yapalım, bir rapor yazalım, bir makale yazalım, bir sohbet yazalım, bir fıkra yazalım, bir deneme yazalım bir eleştiri yazalım şeklindedir. Bu konuların nasıl yazılması gerektiği bilgisi verildikten sonra çeşitli kişilerden de örnekler verilmiştir. Bizden de, baştaki açıklamadan ve örneklerden yola çıkarak yeni bir metin yazmamız istenir. Eser 1974 yılında tekrar basılmıştır.⁷⁸

4.6.2. Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Bu kitap, Dil Bilgisi Açısından Yapıtlarımız adlı eserin birinci cildidir. Bu eserde açıklama ve tanımlar yapılır. İkinci cildinde örneklere ve incelemelere geçilir. Eser 1967 yılında, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi tarafından 254 sayfa olarak basılmıştır. İkinci baskısı ise 1974 yılında yapılmıştır. Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; cümle, cümlenin ana öğeleri, cümlenin yardımcı öğeleri yer alır. İkinci bölümde ise cümle çeşitleri ve cümle çözümlemeleri vardır.⁷⁹

4.6.3. Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi (İrfan Kantarcı ile)

Kitabın kimliği ve yayımlanması: Kitap, 1971 yılında Karınca Matbaası ve Ticaret Kolektif Şirketi tarafından bastırılmıştır. O zamanlar hem İbrahim Zeki Burdurlu hem de İrfan Kantarcı, İzmir Eğitim Enstitüsü'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenidir. Eser üç bölümden oluşur. Bu kitabın giriş, birinci ve ek bölümünü İbrahim Zeki Burdurlu, üçüncü bölümünü İrfan Kantarcı hazırlamıştır. Birinci bölümde, okuma ve dinleme teknikleri yer almaktadır. İkinci bölümde sözlü ve yazılı anlatım konusuna değinilmiştir. Üçüncü bölümde dilbilgisi konusu ele alınmıştır. Konularda, çeşitli şâir ve yazarların, çeşitli eserleri işlenmiş veya örnek alınmıştır. Böylece konuların daha iyi anlaşılması, pekiştirilmesi amaçlanmıştır.⁸⁰

⁷⁸ İbrahim Zeki Burdurlu, *Uygulamalı Türkçe Kompozisyon*, C. II, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1968, s. 354.

⁷⁹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri*, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1974, s. 254.

⁸⁰ İbrahim Zeki Burdurlu, *Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi*, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1971, s. 272.

4.7. MAKALELERİ (YAYIN TARİHİNE GÖRE)

- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Çukurova’dan Türküler”, *Görüşler*, S. 35, Mayıs 1941, s. 10-12.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Gelin İlahisi ve Gelin Götürme Türküsü”, *Görüşler*, S. 36, Haziran 1941, s. 25-26.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Çukurova Türküleri”, *Görüşler*, S. 37, Eylül 1941, s. 6-9.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Çukurova’dan Maniler”, *Halkbilgisi Haberleri Mecmuası*, S. 116, Haziran 1941, s. 184- 193.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Burdur Düğünleri”, *Halkbilgisi Haberleri Mecmuası*, S. 118, Ağustos 1941, s. 226-228.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Burdur Düğünleri”, *Halkbilgisi Haberleri Mecmuası*, S. 119, Eylül 1941, s. 260-263.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Âşık Veysel: Deyişler”, *İstanbul*, S. 21, Ekim 1944, s. 10-11.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Edebiyat Konuşmaları”, *Yaratış*, S. 6, Şubat 1945, s. 10-11.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Mehmet Âkif Hayatı ve Eserleri”, *Erciyes*, S. 31-32, Ağustos-Eylül 1946, s. 14-17.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Türk Edebiyatı Hikâye ve Roman Antolojisi”, *Erciyes*, S. 34-35, Kasım-Aralık 1946, s. 30-32.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Halkevleri Yayınları”, *Erciyes*, S. 36-37, Ocak-Şubat 1946, s. 29-31.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Çamlıca’daki Eniştemiz”, *Erciyes*, S. 40-41, Mayıs-Haziran 1946, s. 32-37.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları I: Vatan ve Memleket Duygusu”, *Erciyes*, S. 44-45, Eylül-Ekim 1946, s. 18-21.

- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları II: Memleket Güzelliklerine Övgü”, *Erciyes*, S. 46-47, Kasım-Aralık 1946, s. 40-43.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “ Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları III: Memleket Güzelliklerine Övgü II”, *Erciyes*, S. 48-49, Ocak-Şubat 1947, s. 41-44.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları IV: Hürriyet”, *Erciyes*, S. 50, Mart 1947, s. 16-17, 26.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları IV: İmgede Yaşatılan Ülkeler”, *Erciyes*, S. 52, Mayıs 1947, s. 17-19.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları V: Aile Saadeti ve Ev İçi Bahtiyarlığı”, *Erciyes*, S.,53, Haziran 1947, s. 22-25.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VI: İçten Duyulan Bir Hayatı Özleyiş”, *Erciyes*, S. 54, Temmuz 1947, s. 5-7.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VII: Geçmişe Dönüş, Çocukluk Dünyası”, *Erciyes*, S. 55-56, Ağustos-Eylül 1947, s. 12-15.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VIII: Çocukluk Dünyası”, *Erciyes*, S. 59-60, Aralık-Ocak 1947-1948, s. 13-15.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Uzun Şiire Doğru”, *Güney Edebî Dergi*, S. 1, Şubat 1948, s. 2, 16.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “İmgede Yaşatılan Ülkeler”, *Güney Edebî Dergi*, S. 2, Mart 1948, s. 6-8, 16.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Yahya Kemal ve Sonsuzluk Teması”, *Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası*, S. 137, Mart 1948, s. 7-8.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Kemalettin Kamu'nun Şiirleri” *Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası*, S. 138, Nisan 1948, s. 93-96.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Halit Ziya'yı Okurken”, *Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası*, S. 139, Mayıs 1948, s. 145-147.

- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Yeni Şiirimizin Ana Konuları: Aşk”, *Erciyes*, S. 63-64, Nisan-Mayıs 1948, s. 23-25.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Yeni Şiirimizin Ana Konuları: Aşk”, *Erciyes*, S. 65-66, Haziran-Temmuz 1948, s. 6-7.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Geçen Zamanda Ziya Osman Saba”, *Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası*, S. 141-142, Temmuz-Ağustos 1948, s. 268-272.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Yeni Şiirimizin Ana Konuları: Aşk”, *Güney Edebî Dergi*, S. 6, Temmuz 1948, s. 8-9, 19.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları: Zamanın Değişik Anları”, *Güney Edebî Dergi*, S. 7, Ağustos 1948, s. 4-5, 20.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XI: Ruh Durumlarının Yankıları”, *Erciyes*, S. 67, Ağustos 1948, s. 13-15, 24.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XII: Zamanın Değişik Anları”, *Erciyes*, S. 70, Kasım 1948, s. 14-16.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XIII: Pastoral Duygular”, *Erciyes*, S. 71, Aralık 1948, s. 10-11.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XIV: Pastoral Duygular”, *Erciyes*, S. 72, Ocak 1949, s. 25-27.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizin Ana Konular XV: Portreler”, *Erciyes*, S. 73, Şubat 1949, s. 12-13.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bugünkü Şiirimizde Halk Şiiri Etkisi”, *Ülkü*, S. 29, Mayıs 1949, s. 9-10.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Ahmet Hamdi Tanpınar ve Şiiri”, *Ülkü*, S. 37, Ocak 1950, s. 18-20.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Yusufelili Huzûrî”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 8, Ağustos 1950, s. 118-119.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Edebiyatta Gerçek”, *Hisar*, S. 42, Ekim 1953, s. 4, 15.

- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Ali Nizamî Beyin Alafrangalığı ve Şeyhliği”, *Türk Dili*, S. 25, Ekim 1953, s. 52-54.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Kalebent Namık Kemal”, *Türk Dili*, S. 28, Ocak 1954, s. 190-193.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Devrik Cümle”, *Hisar*, S. 50, Mayıs 1954, s. 12-13, 18.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Devrik Söyleşimlerde Vurgu”, *Varlık*, S. 406, Mayıs 1954, s. 10.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Şinasi”, *Türk Dili*, S. 34, Temmuz 1954, s. 618-620.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Türk Şiirinde Devrik Cümle”, *Mülkiye*, S. 30-31, Ocak-Şubat 1955, s. 10-11.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “On İkiye Bir Var”, *Türk Dili*, S. 41, Şubat 1955, s. 319-323.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Duygu Düşmanlığı”, *Çağrı*, S. 40, Mayıs 1961, s. 5-7.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Çukur Yanaklı”, *Türk Yurdu*, S. 296, Mayıs 1961, s. 53-54.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Gramer Öğretiminde Metot (Bir Cevap)”, *Türk Dili*, S. 119, Ağustos 1961, s. 837-839.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Âşık Veca'nın Tarihî Bir Destanı”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 151, Şubat 1962, s. 2638-2639.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “İlkokullarda Dilbilgisi Çalışmaları” *İlköğretim*, S. 500, Mart 1962, s. 4.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “İlkokullarda Dilbilgisi Çalışmaları” *İlköğretim*, S. 501, Mart 1962, s. 13-14.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Dağlarca'nın İki Şiiri”, *Varlık*, S. 673, Temmuz 1966, s. 8-9.

- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Dede Korkut Hikayelerinde Cümle Yapısı”, *Türk Dili*, S. 183, Aralık 1966, s. 192-198.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Dede Korkut Hikâyelerinin Özellikleri ve Cümle Yapısı I”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 210, Ocak 1967, s. 4303-4307.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Dede Korkut Hikâyelerinin Özellikleri ve Cümle Yapısı II”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 211, Şubat 1967, s. 4325-4328.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Atasözlerimizin Cümle Yapıları”, *Türk Dili*, S. 187, Nisan 1967, s. 508-513.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Atasözlerimizin Cümle Yapıları”, *Türk Dili*, S. 188, Mayıs 1967, s. 629-634.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Atasözlerimizin Cümle Yapısı I”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 217, Ağustos 1967, s. 4491-4494.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “İstanbul”, *Türk Yurdu*, S. 339, Eylül 1967, s. 30.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Atasözlerimizin Cümle Yapısı II”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 219, Ekim 1967, s. 4559-4562.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Semaver ve Kampanya’da Cümle Yapısı”, *Varlık*, S. 703, Ekim 1967, s. 12-13.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Şiirlerinde Sıfatlar ve Sıfat Takımları”, *Türk Dili*, S. 200, Mayıs 1968, s. 137-147.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Dede Korkut Hikâyelerinde Sıfatlar ve Sıfat Takımları”, *Türk Dili*, S. 203, Ağustos 1968, s. 523-527.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Yeşil Gece’nin Dil Yapısı”, *Türk Dili*, S. 204, Eylül 1968, s. 585-593.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Dede Korkut Hikâyelerinde Sıfatlar ve Sıfat Takımları”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 236, Mart 1969, s. 5236-5238.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Orhan Veli Kanık’ın Şiirlerinde Sıfat Takımları”, *Türk Dili*, S. 210, Mart 1969, s. 772-777.

- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Çocuk ve Allah’ta İsim Takımları”, *Türk Dili*, S. 213, Haziran 1969, s. 236-241.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Dede Korkut Hikâyelerinde <Gibi, Benzer> Edatları ile <Gibi>li Zarf Tümeçleri”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 240, Temmuz 1969, s. 5342-5343.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Nermi Uygur’un Denemeleri”, *Türk Dili*, S. 227, Ağustos 1970, s. 425-427.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Behçet Kemal Çağlar’ı Anıyoruz”, *Halkevleri Dergisi*, S. 60, Ekim 1971, s. 7-8.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Bir Gün Tek Başına’daki Kenan”, *Türk Dili*, S. 296, Mayıs 1976, s. 392-394.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Yenişehir’de Bir Öğle Vakti’nde Olca’y”, *Türk Dili*, S. 297, Haziran 1976, s. 487-489.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Özker Yaşın ve Kıbrıs”, *Varlık*, S. 856, Ocak 1979, s. 19-20.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Okullarımızda Dil Eğitimi”, *Türk Dili*, S. 331 (Özel Sayı), Nisan 1979, s. 369-371.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Eksilen Gökyüzünün Şiir Evreni”, *Türk Dili*, S. 347 (Özel Sayı), Aralık 1980, s. 539-541.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. “Sözlü ve Yazılı Anlatım Eğitimi”, *Yeni Defne*, S. 34, Mayıs 1984, s. 11-16.

İKİNCİ BÖLÜM
ŞİİRLERİNİN TEMA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

1. ŞİİRLERİNİN TEMA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirleri vatan ve memleket sevgisinin, toprak sevgisinin, insanın, tabiatın, aşkın, sevginin iç içe verildiği şiirlerdir. Onun şiirlerinde toprakla, tabiatla iç içe, vatan sevgisiyle dolu insanlar vardır. Bu vatanda ve vatan için yaşarlar. Burdurlunun şiirlerinde işlenen temaların başında aşk, sevgiliye özlem, geçmişe özlem, çocukluk dünyası, anne sevgisi gelir. Kitaplarını yayınlarken önceki kitaplarında yayınladığı şiirleri de alan Burdurlunun şiirlerindeki toplumsal temalar, vatan ve memleket, tabiat, hürriyet, Atatürk sevgisi, insan ve Keloğlan başlığı altında toplanabilir.

İbrahim Zeki Burdurlu, daha çok toplumsal konularda şiirlerini yazmıştır. Ona memleket şairi demek de yanlış olmaz. Fakat “ben”e yönelik temaları da toplumsal temalardan ayrı düşünmek kolay değildir. Birbirleriyle iç içedir. Toplumsal olan, ferdî olanla birleşmiştir.

Burdurlu ilk yazdığı şiirlerde daha çok toplumsal konulara eğilir. İlk şiir kitabı olan *Toprak İnsanları'nda* (1945) daha çok tabiat ve insan teması gözümüze çarpar. Özellikle toprak ve toprakla uğraşan insanı ele alır. Çocukluk hatıraları, aşk, anne sevgisi, memleket sevgisi diğer işlediği temalardır.

Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı (1946), tamamen tabiatı ve insanı ele alan temalardan oluşur. Tabiat teması ağır basmaktadır. Bu kitabı yayınladığında yirmili yaşlardadır. Öğretmenliğe yeni yeni başlamıştır. Bu yıllarda daha çok köylerde çalıştığı için “toprak” onun için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Çalıştığı yerlerde toprağın önemini iyice kavramış, toprakla uğraşan insanı bizzat yakından tanımıştır.

Üçüncü şiir kitabı olan *Burdur'daki Mahallemiz'de* (1947) şair, memleketine ve çocukluk hatıralarına döner. Yine insan temasını çok işlemiştir. Burdur'u, Burdur'daki mahallesini, buradaki insanları, çocukluk hatıralarını bizlere anlatır. “Ben”e yönelik temalar oldukça azdır. Kitabın sonunda biyografi bölümünde bu kitabı yayınladığı ana kadarki hayatını anlatır.

İbrahim Zeki Burdurlu; çocukları, masalları, masal kahramanlarını çok sever. Masallarda kendini başka bir dünyada bulur. İşte *Keloğlan* (1949) adlı şiir kitabı, tamamıyla bu masal kahramanından oluşur.

Basık Tavan (1950) şiir kitabıyla beraber şair artık “ben”e yönelik temaları da işlemeye başlar. Bu kitapta en göze çarpan “ben”e yönelik tema aşktır. Şair bu kitabı yayınladığında yirmi sekiz yaşındadır. Artık olgunluğa erişmeye başlamıştır. Tabiat ve insan teması yine bu şiir kitabında ağır basar.

Yine aynı yıl yayınladığı *Bir Köyden Bir İnsan* şiir kitabı, adından da anlaşılacağı üzere, tamamen insan temasını işler. “Toprak Ana” dediği bu karakterin, hayatını, sıkıntılarını masalsi bir havayla vermektedir.

Lefkoşa (1953), *Minnacık Ada* (1954), *Günaydın Yavru Kıbrıs* (1959) adlı şiir kitaplarında, en çok işlenen tema vatan ve memleket sevgisidir. Şair, Türkiye gibi Kıbrıs’ı da çok sevmektedir. Kıbrıs’ı hiçbir zaman Türkiye’den ayrı tutmaz.

Sev Beni (1966), aşk temasının doruğa çıktığı şiir kitabıdır. Bu şiir kitabındaki şiirlerin hemen hemen hepsi aşk şiiridir. Diğer işlediği “ben”e yönelik temalar ise sevgiliye özlem, yaşama sevinci ve mutluluktur. Şair toplumsal tema olarak sadece tabiat temasını işlemiştir.

Günaydın Anneciğim (1966), birçok temayı bünyesinde barındıran bir şiir kitabıdır. Toplumsal temalar ağır basmaktadır. Vatan sevgisi, hürriyet duygusu, tabiat ve insan en çok işlediği toplumsal temalardır. En çok işlediği “ben”e yönelik tema ise anne sevgisidir.

Açmıyor mu Kıbrıs’ımın Gülleri (1968), daha önceki Kıbrıs’la ilgili yazılan şiirlerden seçilen şiirlerle, yeniden yazılmış şiirlerden oluşur. Yeni olarak on bir tane şiir karşımıza çıkmaktadır. Bu şiir kitabında vatan ve memleket sevgisi çok ağır basmaktadır.

Atatürk’üm (1976), on beş tane şiirden oluşur. Bu şiirlerin hepsinde Atatürk sevgisi vardır.

İbrahim Zeki Burdurlu’nun son şiir kitabı olan *İzmir’in Mor Atları* (1976) toplumsal temanın ağır bastığı bir kitaptır. Şair bu kitapta, Ege’ye ve İzmir’e olan aşkını anlatır.

Şiirlerinde işlediği temaları, “ben”e yönelik temalar ve toplumsal temalar olmak üzere iki başlık altında inceleyeceğiz.

1.1. BEN'E YÖNELİK TEMALAR

1.1.1. Aşk

*“Bir şey mi üflediler dünyama
Her yanımda bir şeyler oluyor,
Susuyor, konuşan her uzvum susuyor,
Ses fişkırان eşyalara sükût doluyor.*

*Ellerim konuşmuyor
Susuyor yüzüm
Gözlerim, dudaklarım
Hiçbir kelimeyle tanışmıyor;
Bir hâl içinde bulunduğumu
Ben de biliyorum
Biliyorum fakat yenemiyorum, yenemiyorum”*

(Basık Tavan, s. 17)

İbrahim Zeki Burdurlu, yukarıda görülen “Aşk” şiirinde, kısaca aşkın tanımını yapmıştır. Kendisinde oluşan o duyguyu, çeşitli durumlarla anlatmıştır. Son mısradan da anlaşıldığı üzere, şair aşkın farkında ama ona karşı gelememektedir.

Şairin, aşk konusundaki düşüncelerine bir yazısında da yer verdiğini, aşk temasına, dünya edebiyatının çok rağbet gösterdiğini ve bu temanın, insanlığın en coşkun beşerî özelliklerinden birisi olduğunu dile getirir. Ona göre; insan ömrünün üzerinde fazla olarak durduğu bu fizyolojik ve psikolojik özellik; yüzyıllar içinden, ölmez eserlerin üstünden seslenir. Bu hareket, dünya durdukça, böyle, aynı tazelikte sürüp gidecektir. Milletlerin, kitaplıklarını dolduran; insanların, yaşayarak harıl harıl okudukları eserlerin pek çoğunun aşkla filizlenmiş, meyve vermiş olması, bu temanın önemini göstermez mi? Diye kendi kendine sorar:

“Aşk için söylenmiş, yazılmış, eserler arasından seçilmiş mısralar, cümleler, fikirler ciltler doldurur. Dünya edebiyatının ün kazanmış, birçok dillere çevrilmiş eserlerinin yaşamasını sağlayan unsurlardan biri de bu temanın beşerî hassasında bulunan cazibesidir. Hangi ünlü eseri ele alırsanız alınız, içinde muhakkak sivrilmiş, beraberinde bulunduğu insanları yaşatmış onlara can vermiş bir aşkı bulmakta gecikmezsiniz. Roman ve hikâyelerden başka, zengin şiir kaynağının, zengin eserlerinin ünlü mısralarında da aşk, bir sarsılmaz abide dayanıklılığı ile duruyor. Ta Çin’den İngiltere’ye, Amerika’ya uzanan edebiyat içinde aşkın aldığı yer, ne kadar geniş ve büyüktür.”⁸¹

Bizim edebiyatımızda da aşkın, hemen her yüzyılda söylenmiş ve yazılmış olduğunu düşünür. İlk devirlerden, bugüne kadar yazılan eserlerin sayısı pek kabarık bir yekûna vardığını söyler. Bilhassa, şiirlerin sayısı sayılmayacak kadar çoktur. Şair “Sonra” şiirinde, aşkın, insana birçok şey öğreterek, hayatı farklı gösterdiğine işaret eder:

*“Ben düşünmesini bilmiyordum
Sen öğrettin bunu bana sen;
Bir noktaya bakıp bakıp gülmüyordum,
Hele hiç dolmuyordum hayallerin ötesinden.*

*Şimdi bir dilim ekmekle bile
Seni düşünüyorum hem hiç yorulmadan;
Bir akış tutturup bu hür sevgiyle
Durulmadan akıyorum, durulmadan.”*

(Basık Tavan, s. 5)

“Nar Gibi” şiirinde şair, aşkından yanıp tutuşmaktadır. Kendisini de bu durumundan dolayı “nar”a benzetmektedir:

⁸¹ İbrahim Zeki Burdurlu, “Yeni Şiirimizin Ana Konular: Aşk”, *Erciyes*, S. 63-64, Nisan-Mayıs 1948, s. 23.

“Yanarım hem de nasıl

Nasıl bir iç ateşiyle

Bazan alev gibi

Bazan nar gibi.

...

Vurulduğum bellidir

Kansız yaram sızılar

Bir şey var senden gelen

Merhem gibi, nar gibi.”

(Basık Tavan, s. 8)

Ömrün tatlı anlar içinde güzel olduğunu söyleyen Burdurlu, aşkın insan hayatına güzellik kattığından bahseder. Bu güzellikten de ayrılmak istemez. Bir de bu güzelliği ona tattıran “Lâcivert” şiirinde geçen, lâcivert gözlü sevdiği vardır. O sevgili, şairin her şeyidir.

“Ömür tatlı anlar içinde güzeldir.

Bir defa denedim ayrılmam artık;

Ayrılmam, tatlı hoş demlerimden,

İkinci bir benim sonsuz aydınlık.

Sen de varsın, koyu lâcivert gözlüm

İşin aslına bakarsan her şey sensin...

Sensin ömrün gözlerini açan

Gittikçe çoğalan, tükenmeyensin.”

(Basık Tavan, s. 9)

Aşk temasının en çok işlendiği şiir kitabı adından da anlaşılacağı üzere “Sev Beni”dir. Burada en çok aşkın; vazgeçilemezliğinden, hiç bitmeyeceğinden,

iki vücutta tek olduğundan bahsedilir. “Sevi-Bayrak” şiirinde şair, aşkın, sevginin hiçbir zaman bitmeyeceğini mısralara dökmüştür:

*“Yüzyıllar bitti
Yüzyıllar bitecek
Sevgi, hiç bitmeyecek.*

*Sevenler gitti
Sevilenler gidecek
Sevgi hiç gitmeyecek.*

...
*Sevgi, bir sevi-bayrak
Ermış yürekler burcundan
Hiç ama hiç inmeyecek.”*

(Sev Beni, s. 3)

Şair için, sevdiği yanında olduğu zaman gerisi önemli değildir:

*“Hangi yöne dönerse dönsün felek
Bize ne!..
Birbirimize akıyor
Birbirimizi yakıyor
Zaman, yalnız ikimize bakıyor ya!..
Öylece mutlu ya sert kışlarımız,
Eski soba, çıtır çıtır ya!..”*

(Sev Beni, s. 5)

“Adsız Aşk” şiirinde şair, sevgilisini köyde gördüğü ilk an ona tutulur. Görür görmez şair, sanki kendisini onda görmüş gibi olur. Sonucunda bir aşk başlar ve şair için hayat, onun için yaşamaktır:

*“Seni değil, seni değil bu seni
Sendeki şu bende bir başkalaşan
Bu beni o köyde gördüğüm ilk an
Bir ayrı dünyaydı senin yeryüzün
Bir aşk oluverip o senden taşan
Güzele o köyde erdiğim ilk an
Sendin benim için yaşamak, zaman.”*

(Sev Beni, s. 20)

Şair, aşkın hayatımızın her evresinde olduğunu söyler. Aşksız bir yaşam olamayacağını düşünür. Elbette dikensiz gül olmayacaktır. Elbette umutlarımızda tasalarımız da olacaktır. Ne olursa olsun gülcük; yok olmaz, silinmez. İşte aşk da böyledir. Silinemez, atılamaz, satılamaz. Aşk hayatımızın bir parçasıdır. “Ölümsüz Gülüş” şiiri bu açıdan bakıldığında, aşkı anlatan bir şiirdir:

*“Bir çakıl, dişlerin üstünde
Yutkunurken bir dağ
Bir acımsı, bir başka
Bir yavan, bir zehir, hem de ne kadar.*

*Bazı gün bir candan, bal mı bal
Kıyılmaz yutmaya
Erir erir de çoğalır
Bir şeker, bir tat, hem de ne kadar”*

(Sev Beni, s. 45)

Yukarıdaki şiirde şair aşkı çakıl taşına benzetmektedir. Aşk bazen, bazı günlerde bizi üzer, çekilmez hâl alır. Şairin deyimiyile yutmakta zorluk çekeriz. Fakat bazı günlerde ise bizlere şeker gibi tat verir. “Yutmaya” kıyılmaz. İnsan çok mutlu olur. Aşkın büyüklüğü tarif edilemez boyutlardadır Burdurluya göre.

İbrahim Zeki Burdurlu, aşk temasının edebiyatımızdaki dönemlerde nasıl işlendiğini “aşk” konulu yazısında bizlere göstermek ister: Ona göre halk edebiyatımızın aşk teması başka bir özellik gösterir. Türkçenin gümrak anlam pınarından akan her kelime, halk şiirinin ağzında, gönlün duygularını billûrlaştırır. En küçüğünden en ünlüsüne kadar her halk şairinde bu tema, bir canlı renk olmuştur. İbrahim Zeki Burdurlu bu yazısında şöyle devam eder: *“Aşkın şiirlerde böyle hararetle söylenmesinde birçok sosyal sebepler aranabilir. Biz en çok, tabiatın ve ruh güzelliğinin etkisinin bulunduğunu söyleyeceğiz. Başka bir sebep de, insanlığın insan güzelliğine karşı duyduğu sarsılmaz bağlıdır, hayranlıktır. Gerçi, halk şiirimizde gerçek aşkın hissesi pes azsa da, şairi olağanüstü bir güzellik karşısında bırakan duygularından ötürü hoş görmeliyiz.*

Divan şiirimizde ise aşk, tamamıyla ayrı bir durumdadır. Divan şiirinin en kesin sınırlarını teşkil eden bazı özellikler, bu özelliklerin kavradığı aşk, başka bir şekil almıştır. Gerçek aşk, unsurlarını tamamen kaybederek, tamamıyla hayalin eseri olmuştur. Onun için, mazmunların bize sunduğu aşkı biz, sadece “güzel” kelimesiyle vasıflandırıyoruz. Yüzyıllar süren bu edebiyat, yarattığı divanlarda, aşkı en esas tema saymış, nice aşk şiirleri muazzam kompozisyonlarla vücuda gelmiştir.

Tanzimat’la başlayan edebiyatımızda, gerçeğe inme istekleri içinde aşka bir yer almakta idi. Fakat bu edebiyatın da kendine has olan özellikleri, bilhassa dilin o zamanki durumu, şiirleri divan etkisinden çok zor kurtarabilmiştir. Tanzimat edebiyatının, dili, fikri, fikir anlayışı içinde aşk teması yer almıştır ama bunu kendi sınırlar çerçevesinde bir başkalığı vardır. Bu edebiyatta görülen gerçek ufkuna doğru dönüş, aşk şiirlerinin bünyesinde bir kıvam değişmesini müjdelemiştir. Daha sonraları, Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti gibi edebiyat gruplanmalarında ise, sözünü ettiğimiz ufka doğru yürüme isteği fazlalaşmıştır. Tabii, bu arada, şairin düşüncesinde en büyük etkiyi yapan, sosyal havayı unutmamak gerektir. Bu sosyal havaya göre, bu edebiyatlarda marazi aşk ile

kötümser bir edanın belirdiği görülür.”⁸² Diyerek aşkın yüzyıllardan beri şiirlerde nasıl işlendiğini özetler.

1.1.2. Sevgiliye Özlem

“Bambaşka, bir yaşam seni özleyiş

Bambaşka bir düş

Desem bir susuş, yalan söylerim.

...

Çıkarım maviliğin dışına

Evrensiz kalırım özleyişlerle

Desem bir yanış, yalan söylerim.

...

Bir yanardağ, serin mi serin

Bir esiş ki mercan mercan köz

Desem bir yalandır, yalan söylerim.”

(Sev Beni, s. 46-47)

İbrahim Zeki Burdurlu'nun, şiirlerinde işlediği bir başka tema ise özlemdir. Yukarıdaki “Yalan Söylerim” şiirinde şair, sevgiliye duyduğu özlemi dile getirmiştir. Özlem onun için bir yanış, kavrulma, kül oluştur:

“ Özleyiş bir yanma, dumanı özlem

Bir yakma özleyiş, zamanı özlem

Özlem bir kavrulma, bir kül olma heey!..

İlâçsız bir yara, dermanı özlem.”

(Sev Beni, s. 6)

⁸² İbrahim Zeki Burdurlu, “Yeni Şiirimizin Ana Konuları: Aşk”, *Erciyes*, S. 63-64, Nisan-Mayıs 1948, s. 23-24.

*“Özleyiş bir yanış, ruhta ve tende
Senle alevlenen bir yanış bende
Ne kadar bir olsak, sınırsız olsak
Dağlaşır özleyiş bende ve sende.”*

(Sev Beni, s. 39)

“Bekleyiş” şiirinde, sevgilisini özlemle beklemektedir. Onun gelişini hayâl etmektedir. Bunun için hazırlık da yapmıştır:

*“Hani çiçeklere renklerini veren gücün?
Susuzum bulutlarına
Kümelen de geliver
Konuver sevinçle şölenlerime
Öğretsin mutluluğu el yanakların
...
Güldürüyor ağısı bekleyişlerin
Pek tatlı, umut yemişlerinin acısı
Ne güzel, seni hep düşlemek
Ne uzun bir esriklık, şu yakınlığın
Gel ey bal yemişi çok uzakların.”*

(Sev Beni, s. 24-25)

Sevgiliyi her zaman özlemektedir. Sevgili yanında bile olsa, ona son derece özlem duymaktadır. Bu durum da onu, bir tür arayışa iter:

*“Baktım giyimine, yoksun, nerde sen?
Yürüdüm içine, yoksun, nerde sen?
Sözlerin, yüzlerin, gözlerin sessiz
Çıktım dış çizgine, yoksun, nerde sen?..”*

(Sev Beni, s. 26)

1.1.3. Geçmişe Dönüş, Çocukluk Hatıraları

Çocukluk yıllarımız bazen kötü bazen de iyi geçmiş olabilir. Çocukluk yılları, nasıl geçerse geçsin mutlaka insanda güzel duygular bırakan bir takım olaylar olmuştur. Babamızın aldığı bir oyuncak, arkadaşlarımızla oynadığımız oyunlar, evimiz, sokağımız bizde çeşit çeşit izler bırakabilir. Zaten çocukluk yıllarımız, eğlenceden ibaret olan, hayat kaygısının olmadığı yıllar değil midir? İşte insanlar büyüdüklerinde, içinde buldukları sıkıntıları bir nebze azaltmak için ya da o günleri tekrar yaşamak için geçmişe dönebilir ve çocukluğuna inebilir. Burada özlem de söz konusudur. İnsan, çocukluğundaki yaşadığı yerleri, yaşadığı olayları özleyebilir.

İbrahim Zeki Burdurlu, çocukluğundaki yaşadığı evi, odasındaki resmi kısacası yaşadığı çevreyi bir özlem duygusunda, o zamanki gözlemleriyle bizlere anlatır. Geçmişe döner, geçmişte yaşadıklarını bir çocuk edasıyla şiirleştirir. “Burdur’daki Evimiz” şiirinde bunu net bir şekilde görmekteyiz. “Toprak İnsanları” adlı şiir kitabındaki “Burdur’daki Evimiz” başlıklı bölümdeki şiirleri, dünün hasretini anış değil, zamanın bir hatıra ile yakalandığı, durdurulduğu yer olarak düşünülmelidir. Geçmişe dönüşün ve çocukluk dünyasının tam olarak görünebilmesi için “Burdur’daki Evimiz” şiirin tamamını alıyoruz:

“Bir eşik atladım değişti mevsim,

Bir eşik geride bıraktım günü;

Yıllarca şeklini çizdiğim evim,

Bu gerçek haliyle saklıyor dünü.

Bu ev eşliğinden ta içine dek,

Tenimde duyduğum asırlık gömlek,

Her giyenden bir his, bir renk içerek,

Durmuş geçmişiyile yerli yerinde.

*Bu oda duvarlar içinde söyler:
“Bir duvar öteyi bilmiyorum” der,
İşte benim doğup büyüdüğüm yer,
Ninem hâlâ onun al minderinde.*

*Bu yıkık merdiven her basamakta,
Hayattan sayfalar kucaklamakta,
Gözlerim! Seyredin, ruhlar çıkmakta,
Canların indiği şu merdivenden.*

*Ayna çerçeveye girmiş bir dünya,
Besbelli sıkıyor onu dar çember;
Anam gözlerimde beliren rüya,
Benim aradığım rüya ve gözler.*

*Anam, her odada gezdim seninle,
Her noktada bir şey sezdim seninle,
Bu gözler böylece kalsın benimle,
Gitmesin, gitmesin bu rüya benden.”*

(Toprak İnsanları, s. 83-84.)

Bu konuda şairin şu sözleri dikkat çekicidir:

“Çocukluğa duyulan özlem, yeni şiirimizde tamamen yeni tahassüslerin eseridir. Bu yolda, hiç şüphesiz, gayrı şuuru ele alan sürrealizmin payı büyüktür. Geçen yılların hatıralarını hatırlamaktan çok, çocukluğa ait yılların şuurlaşması

veya o yılların izlenimlerini hatırlayan hafızanın hatıraları aynen yaşatması gibi iki eylem, bu konuda yer alıyor.”⁸³

İbrahim Zeki Burdurlu’ya göre: Çocukluk yıllarının, saf ve temiz dünyası gerçekten imrenilecek, özenilecek bir hayatı taşır. Hayata atılma yıllarının insana verdiği ürkeklik, hayatla savaşmanın zorluğu, geçim derdinin bu çığ gibi büyüyüp göz korkuttuğu zamanda, düşünce, çocukluk yıllarının kaygısız günlerine dönmek ister. Bu da bir çeşit yaşanan zamandan kaçıştır. Nasıl, şair, imgesinde yaşattığı bir ülkenin özlemine duyup ona kavuşmak istiyorsa, çocukluğa ait duyuş da aynı özelliği taşır. “Bazı şairler buna altın dünya diyorlar. Doğru. Hiçbir maddi üzüntüye kulak asmayan o yılların tekrar dönmesini kim istemez. O zamana ait olayların en üzüntülü olanı bile şimdi bir tat verir. Zengin hülyalar, masalların hafızalarda bıraktığı cazibeli ve pırıltılı izlenimler sokak oyunlarını, maceralı, zevkli, eğlenceleri, oyuncuların getirdiği yeni hayat, çocuk üzerinde bir takım parçalarla yıkılmaz bir dünya kurar. Artık çocuk bu dünyadır. Onu kendi dünyasından ayırmak mümkün değildir.

İşte bu, yaşamasına imrenilecek dünyaya özlem, son şiirimizin kuvvetle işlenen temaları arasında yer aldı. Psikolojik bir olay olan hatırlama, şaire, hatırlanan şeyi aynen yaşatıyor. Bu yaşamaya koşmayan olur mu hiç?”⁸⁴

İbrahim Zeki Burdurlu’nun çocukluk yılları Burdur’da geçmiştir. Burdur’daki evi onun çocukluğunda ayrı bir yeri vardır. Okumak için gurbete gittiğinde, Burdur onun için daha büyük bir öneme sahip olmuştur. Anılarının olduğu eve, çocukluğunu yaşadığı eve şiirlerinde tekrar dönmek istemiştir. “Odamızda Bir Resim” şiiri, o zamanki hayal dünyasını bizlere gösterir:

⁸³ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VIII: Çocukluk Dünyası”, *Erciyes*, S. 59-60, Aralık-Ocak 1947-1948, s. 13.

⁸⁴ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VIII: Çocukluk Dünyası”, *Erciyes*, S. 59-60, Aralık-Ocak 1947-1948, s. 13.

*“Gündüz bir mavilik kesilir deniz,
Gece beyazlardan bir kor halinde;
Stkıntıya birden yükselir deniz,
Odam bir oyuncak onun elinde.”*

(Toprak İnsanları, s. 85)

“Bizim Damın Tahta Oluğu” şiirinde şair, çocukluğundaki izlenimleri anlatır. Altmış yıl evvelden yapıldığından, ninesine farklı görüldüğünden, ninesinin o olukla gönül eğlemesinden, kendisinin de dilinden düşmeyişinden bahseder:

*“Ninemin gözünde, benim dilimde,
Tahta oluk garip bir masal oldu;
Söyleye söyleye canlı dilimde
Konuşan, içlenen bir hayal oldu.
...
Ne gariptir her kış bir canlı gibi,
Tünek olur bana bir kalp misali,
Eriyen buzlarla selleşen hali
Altmış yıl evvele götürür beni,
Altmış yıl evvelden getirir beni...”*

(Toprak İnsanları, s. 85-86)

Şair, çocukluğunu yaşadığı eve tekrar döner. O zamanlarda kilimler elle dokunmuş. Elle dokunan kilimlerde de motifler, şekiller çok daha çeşitli ve fazladır. Şair kilimdeki şekillere, renklere bakarak hayal dünyasına dalar. O kilime bakarak çeşitli hayaller kurar. “Küçük Odamızdaki Avşar Kilimi” onun için canlı gibidir:

*“Her renk başka bir renk içinde coşar,
Yolcudur bu kilim üstünde ruhum;
Bir uçtan bir uca al yolları var,
Dalmışken menzilde, çözülür uykum.*

(Toprak İnsanları, s. 89)

Şairimiz başka bir yazısında bu temanın nereden kullanılıp günümüze geldiğini anlatır:

“Bugünkü şiirimizin belli başlı özelliklerinden biri de, geçmişe karşı duyulan özlem ve bu konu içinde mütalaa edilecek olan çocukluk dünyasının şiirinin yazılmasıdır. Son yılların şiirinde esaslı bir vuzuh kazanan bu temalar, hemen her şairimizde ele alınmış bulunuyor. Bu temayı daha evvelki edebiyatımızda da işlenmiş görüyoruz. Divan edebiyatının, büsbütün kendi malı olan şiirinde, geçmişe karşı duyulan özlemlerin yankıları eksik değildir. Ama, bu şiirlerde, geçmişe karşı duyulan özlem, yani bir nevi anış eski günlerin tadına doğru bir uzanış, divan şiirinin hayattan tamamen uzak olan dünya görüşünün bir yankısıdır.”⁸⁵

“Bütün Hatıralar İçinde” şiirinde şair; evini, mahallesini, şehrini anlatır. Eski günlerini anar:

*“Bugün hiçbir şeyi kaybetmiş değilim,
İşte doğduğum ev, büyüdüğüm şehir;
Ilık hatırası gülümseyen mevsim,
İşte gül üstüne bülbül şakıtan fecir,
İşte doğduğum ev, büyüdüğüm şehir.*

...

⁸⁵ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VII: Geçmişe Dönüş, Çocukluk Dünyası”, *Erciyes*, S. 55-56, Ağustos-Eylül 1947, s. 12.

*“Şöyle bir bakınca, hür masallar gibi
Şehzade oturduk o büyük sarayda;
Çocukluk hülyası ve çocukluk kalbi
Yaşardı taşlarla kurulan sarayda,
Şehzade oturduk o büyük alayda.*

*Bazen ağlar bulur komşu kızımızı
Bir yumak gülüşle teselli ederdim;
Neydi bilmiyorum onu çeken sızı,
Bir kardeş sesiyle “nen bar Hacer” derdim,
Bir yumak gülüşle teselli ederdim.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 21-22)

“Soframız” şiiriyle şair, çocukluğundaki o sofraya kültürünü bizlere vermektedir. Sofrada yuvarlak bir sini vardır ve ev halkı sininin çevresinde oturur. Ortada bir çorba tası vardır ve herkes çorbasını oradan içer:

*“Akşam, bir gündüzle gelir evimize,
Doğar kalplere vefa güneşi;
Karanlık hoş umutlar getirir bize,
Yanar ocağımızın kutlu ateşi.*

*Babam dinliyorsa kendi kendini,
Hiçbir ses dolaşmaz evin içini
Mavi örtüsüyle temiz bir sini
Davetle selâmlar yorgun gözleri.*

*Üç kardeş yan yana, babam ve annem,
Karşımda ak saçlı yetmişlik nenem,
Bir çorba kâsesi geniş bir âlem,
Ruhlar okşar kardeş gibi yüzleri.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 53)

Çocukluğumuzda hemen hemen hepimizin nenesi masallar, hikâyeler anlatmıştır. O anlatılanlar, çocukların hayal güçlerini zenginleştirmektedir. Çocuklar farklı bir dünyaya yolculuk yapmaktadır. İşte “Nenemin Anlattığı Dünya” şiirinde şair, bu anlatılanlar karşısındaki düşüncelerine yer vermiştir:

*“Ne genişti o zaman dünyam,
Kurardım ev içinde evleri;
Ses olurdu küçücük hülyam,
Sığardı be sese gök ve yer.*

*Uçsuz gökler en yakın diyar,
Her insan şen ve çok bahtiyar,
Her güçlükte bir Keloğlan var,
Her nasibim o cömert devler.*

*Bir varmış bir yokmuş diye,
Girer altın güllü bahçeye,
Nenem bana dilsiz kuş diye
Acı çeken kalpleri söyler.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 58)

“Her Şey Güzeldir Evimizde” şiirinde şair yine bizleri çocukluk yıllarına götürür:

*“İyilik kaynağından akıyor hatıralar,
Hep birleşmiş gibidir ruhlar selâmet için;
Yıllarla sarılmıştır acı veren yaralar,
Eksilmez gönlümüzden ışıkları şenliğin.*

...

*Günlerin arkasından seslenir oyuncaklar,
Kardeşimle uçarız her gece aynı düştü;
Çekeriz evimize sütbeyaz hür bayraklar,
Yaslı teyzem renk bulur bu taptaze gülüşte.”*

(Burdur’deki Mahallemiz, s. 66)

1.1.4. Anne Sevgisi

Kuşkusuz annemizin hayatımızda son derece büyük bir önemi vardır. İbrahim Zeki Burdurlu’nun hayatında da annesi çok önemli bir varlıktır. İbrahim Zeki Burdurlu, çocukluğunda babası gurbete gidince, annesine büyük bir sevgi ve saygıyla bağlanır. Artık tek kanat geren, ona gerçek sevgiyi veren annesi olmuştur. Zengin olmasalar da, annesinin verdiği sevgi, ona zenginlik gibi gelir. Annesinin yanında hep mutludur. Annesi, eve mutluluk saçan, onun için vazgeçilmez bir varlıktır. “Bir Dilim Kuru Ekmek” şiirinde, annesinin ne kadar sevgi dolu olduğunu söylemektedir. Aynı zamanda ekmeği de annesinin sevgisine benzetir. Annesi, ekmele beraber sevgisini de paylaşır:

*“Nasıl unutulur annecim nasıl,
Sözlerinle, gözlerinle öperdin,
Küçük tencereden verirdin asıl,
Ekmek gibi kalbini de verirdin.*

Peynir yok dediğin o günler nerde?

Gönlünü alırdım parmaklarından;

Ayı kışkandıran ak gecelerde

Dinlerdim zamanı dudaklarından.

...

Nasıl unutulur annecim nasıl,

Ekmekle uyurdum yumşak dizinde;

Kalbini verirdin kalbini asıl,

Ekmek yoktu, sevgim vardı gözünde.”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 56-57)

“Bir Yol Var” şiiriyle de annesinin gönlüyle kendi gönlü arasında bağlantı kurar:

“Bir yol var, bir yol var, bitmeyen bir yol,

Annemin gönlünden benim gönlüme;

Bana, renkleriyle gel diyen bir yol

Annemin gönlünden benim gönlüme.

...

Eğilir kalbime melek yüzüyle,

Bir şefkat yaratır mavi gözüyle,

Gelir hür türküler, hür gündüzüyle

Annemin gönlünden benim gönlüme.”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 59)

Annesinin ev içindeki durumunu, eve nasıl bir hava getirdiğini ve gönüllerindeki yansımaları çok güzel bir üslûpla dile getirir “Şefkat Ateşi” şiirinde:

*“Bilmiyorum nedendir içimin değişmesi,
Annemin gözlerinde bir bahar yeşerirken;
Bilmiyorum hangi ses bahçemizin çeşmesi,
İşlerin arasında annem güzelleşirken.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 62)

“Melekti Adın” şiiriyle, annesini bir meleğe benzetir şair:

*“Ellerim çamurlu, yüzüm toz toprak,
Gel dedin annecim, nasıl koşayım;
Kollarım tertemiz, gözlerin berrak,
Şu masal dağına nasıl aşayım.*

...

*Söyle anne söyle, nasıl ağlardın,
Bir dilim ekmeği yaratmak için;
Şimdi anlıyorum melekti adın,
Ağlardın günüme nur katmak için.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 64-65)

Şair, annesinin hem fiziksel hem de tinsel özelliklerini anlatır “Mavi Gözleri” şiirinde:

*“Derdimizi çeken o geniş yürek,
Tanrıdan şifalı o insan peri;
Bal veren, can veren şifalı petek
Annemin o mavi, mavi gözleri.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 68)

“Anneciğim” şiirinde, şair annesinden övgüyle bahseder:

*“Gülünce sen, evren güler
Benim olur tatlı gökyüzü
Doğar yüreğinden her gün
Mutluluğun en verimli gündüzü.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 5)

Annesini vatana benzeterek, tek kaynağının annesi olduğunu söyler:

*“Gün yüzlü sözlerin kulaklarımda
Gün özlü tek sevgin dudaklarımda
Gün gözlü öpüşün yanaklarımda
Anne, anne, anne sen tek güneşim
Sen vatansın vatan, sen tek ateşim.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 18)

“Anam Benim” şiirinde şair, “anne”yi çeşitli benzetmelerle anlatarak, annesinin kendisi için ne anlama geldiğini ifade etmiştir:

*“Her an bir insan karıncaymış
Duygulu bir insan-arı, çiçek çiçek
İyilik kanatları geren bir insan-kuş
Eğiten, öğreten, seven, sevdiren
Oğullarla, kızlarla övünen.*

...

*Anam benim bu, kim demiş masal
Benim o, gerçek öz mayam
“Yavrum” diyebilen tek dil, tek dudak
Işığım, ateşim, öz güneşim
Gözleyen, esirgeyen tek vatan-toprak.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 47)

1.1.5. Geçmişe Özlem

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde geçmişe özlem temasına pek rastlanmaz. O daha çok geçmiş günleri anar. Ama “Uzakta Kalmış Günler” şiirinde şair, eskilerden kalan bazı şeylerin özlemi içindedir. Bu bazen bir insan, bazen söz, bazen gündüz bazen de zaman olmuştur. Şairde güzel duygular bırakan bu unsuların özlemi vardır şiirde:

*“Nasıl aramayız nasıl
Geçen uzak yıllar içinden
Dünyamızı bir lezzetle mesteden
Bir gözü, bir sözü, bir gündüzü
Velhasıl anlar içinde bize
Candan hoş görünmüş bir zamanı,
Zamanın içini,
Bizi, bir Tanrı gibi değiştiren,
Tesellisini,
Nasıl aramayız
Nasıl onun mecnunu olmayız.”*

(Basık Tavan, s. 22)

Şair; yaşadığı, gördüğü yerlerin özlemine duyar. O günleri özlemle anar. Eski günlerin güzelliğinden bahseder. “Ne Güzeldi” şiiriyle geçmiş günlerini arar. Artık hiçbir şey eskisi gibi değildir:

“Bir hatıra içindeyken

Gök, toprak ve insanlar

Ne güzeldi.

...

Gözlerim yeşillerde

Dilim tat içindeydi;

Yok oldum bir an için,

Bulut rüya içinde,

Her şey dünya içinde,

Vücudum ermiş gibi

Gömlek gömlek üstüne

Hep kat kat içindeydi.

...

Meyveler ellerimde,

Dallar başım üstünde,

Toprak yanıbaşımda.

Her şey emre âmade,

Beni tekrar yaratan

Bu hatıra içinde

Yaşamak üzere gelen

Zamanlar ne güzeldi.”

(Basık Tavan, s. 32-33)

1.1.6 Yalnızlık

Şairin şiirlerinde az rastlanan temalardan biridir yalnızlık. Bunu, İbrahim Zeki Burdurlu'nun karamsar olmayışına bağlayabiliriz. O her zaman kendine bir dost edinmiştir. En büyük dostları memleket ve topraktır. Onun için Burdurlu, kendini pek yalnız hissetmez.

Tabiattaki varlıklar da onun için bir nevi arkadaştır. Güneş, ağaçlar, evindeki eşyalar vb. arkadaşı gibidir. "Toplanın" şiirinde şair, bu kavramlara bağlı kalmak ister. Kendisini bir an yalnız hisseder. Sahip olduğu her şeyin yanında olmasını ister. Yalnızlığın ileri boyutlara varmasını engellemelerini ister:

*“Çıkmış gibiyim evimden
Her şeyden uzaklaşmış gibiyim
Bir tedirginlik havası var
Her yanımda, her bakışımda
Siz eşyalar, siz bari toplanın etrafımda
Sen güçlü, kuvvetli güneş
Hünerli ellerinle, parmaklarınla
Soframı sen kur,
Sen aynam, tam karşıma otur,
Ellerimden tut sen yoşuk elbisem,
Sobam, masam, pencerelerim
Siz de buyurun çorbama
Duyurmayın bana yalnızlığı;
Yalnızlık içinden gelen
Başka bir çember olan
Başka bir mâna olan yalnızlığı...”*

(Basık Tavan, s. 23)

İbrahim Zeki Burdurlu'da yalnızlık sadece korku anlamında değildir. O, özellikle şiir yazarken yalnız kalmak ister. Kimsenin kendisini rahatsız etmesini istemez. “Şiir Yazarken” şiirinde, rahat bırakılmasını istemektedir:

*“Şiir yazarken dokunmayın bana,
Hele kelimelerime hiç göz sürmeyin;
Konuşturmayın dudaklarımı,
Kulaklarıma bir nefes bile üflemeyin.*

...

*Benim sözlerimde anlam başkadır
Duygularımın köklerinde başka şekiller yaşar;
Dokunmayın bana, kırmayın mısralarımı,
Dilimin ucunda ölümlü diller yaşar.*

...

*Dokunmayın, ilişmeyin dünyama,
Oyalamayın başka şey görmeyen gözlerimi,
Öldürmeyin, yalvarırım doğarken öldürmeyin,
Belki bir âbide olacak sözlerimi.*

(Basık Tavan, s. 43)

Şair; bazen, Kıbrıs'ta olduğu yıllarda Türkiye'yi özler. Onsuz kendisi yalnız hisseder. Ama Türkiye kadar Kıbrıs'ı da sevmektedir. “Yıldızlı Mektup” şiirinde Türkiye'nin de yanında olmasını ister:

*“Yalnızım,
Yalnızlığımı duyuyorum,
Duydukça doluyorum,
Unutuyorum gurbeti, doldukça
Sonra... Kendimi bile duymuyorum.*

...

Akıyor sular,

Kuzeye doğru yamaçlarımdan

Yalnızlık hüznümü tamamlayarak;

Var, gitmede, bir sır, bir sebep

Var, orada sularımı çeken bir toprak.

...

Bitmiyor

Akışlarımdan kalan ömürlü hüznün;

İki kelimeyle: sensiz yalnızım

Toprağın, gökyüzün uzasa Kıbrıs'a kadar

Olsa yıldızın, yıldızım."

(Lefkoşa, s. 18)

1.1.7. Yaşama Sevinci

Şair, her zaman yaşama sevinciyle doludur. Hiçbir zaman karamsarlığa düşmez. Hayatı, yaşamayı çok sever. Çünkü o, hayatını insanlara, toprağa, tabiata adanmış bir kişidir. En ufak bir olay bile onu çok mutlu etmektedir. "Büyüme" şiirinde, doğayla iç içe, hayata güzel gözlerle bakar:

" Bahardan yana talihim açık

En yeşil, en mavi bana gülüyor

Hafif türkülerin can veren sesi

Ağaçlardan gönlüme dökülüyor.

*Sanki bir ceylan gibi dağlar benim,
Dünyayı gündüz yapan aydınlık gibiyim;
Öyle doluyum ki ırmaklarla
Renk verdiğim denizlerin sahibiyim.*

*Bir zerreden kurduğum dünya
Büyük dertlerin acılarıyla vurgun;
Koşuyorum kurtarmak için onu
Tadı damağımda bu yolculuğun.*

(Basık Tavan, s. 39)

Hayatla, tabiatla iç içedir. Tabiattaki güzellikleri görünce kendisinde ayrı bir sevinç oluşur. İşte bu sevinç, “Hele” şiirinde olduğu gibi, yaşama sevincidir:

*“Renklerin dillenişine söz yok
Her biri bir başka yakar
Günü gün eden renklerde
Duyulmamış bir sesleniş var.*

...

*Deniz, gel deyiversin bir
El ediversin mavice uzaklar
Bahar, can olur da can
Islığımdan bakar.*

Hele bir dost, günaydın desin
Hele bir gülün dudaklar
Bir içim su olurum
Akarım uzak denizlere kadar.

Hele hele
Konuş nedir bilmesin duygular
Ohh yaşamak!.. derim
Evren yalnız benimle dolar!..”

(Sev Beni, s. 12-13)

Şair, yaşamında çocuksu duygular içerisinde. Yaşama sevincini de çocuksu bir duyguyla aktarır. “Günaydın” şiirinde, güne sevinçle başlar:

“Işık, pencereimde bir sevinç, bir ses
Çiçeğe, yaprağa günaydın diyor
Kuşlar, kanat kanat taze bir heves
Uyanan toprağa günaydın diyor.
...
Her yön, ayrı bahar günaydınımdan
Her yön sevincimle başka yeni tat
Çocuklar coşarak bilgiyle can can
Eğiten ocağa günaydın diyor.

*Günaydın babacım, annecim size
Günaydın sevgiyle taşan her göze
Türkiye’ m umutla bakarak bize
Ünlü al bayrağa günaydın diyor.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 3)

1.1.8. Mutluluk

Burdurlu; vatanında, memleketinde, sevgilisiyle mutludur. Onun şiirlerinde hüzne yer yoktur. “Mutluluk Dedikleri” şiirinde mutlu olduğunu bilir ama mutluluğun ne demek olduğunu bilemez. Yani mutluluğun tanımını yapamaz. Bu şiirde sevgilisiyle birlikte mutluluğun ne olduğunu öğrenmeye çalışır, mutluluğun tanımını yapmak ister. Tabiattaki varlıklara sorarak öğrenmek isterler. Hâlbuki mutluluk, ta kendileridir:

*“ Sen de bilmiyorsun ben de
Gel, bilenlere soralım
Diyelim “Mutluluk nedir?”
Anlatsınlar da anlayalım.*

*Kuzum genç şeftali, mutluluk nedir?
Bak ağacın yaprakları dökülüyor
Ağlıyor, bak dallarına bak
Damarından renkler çekiliyor.*

*Söyle minik kuzu, sen söyle
Nedir şu mutluluk dedikleri?
Kuzu, öyle bir meleyiş meledi ki mutluluğunu
Dokundu ikimize söyledikleri.*

...

Kuşlara sorduk, sorduk güneşe

Eh şu bu anlama gelir dediler

Sonra döndük insan yüreklere

Onlar da bir şey söyleyemediler.

“Peki” dedik “Yok mu bilen şu mutluluğu?”

“Danışın sözlüklere” deniyordu

Baş başa eğildik yapraklara

Anlamın parmakları bizi gösteriyordu.”

(Sev Beni, s. 54-55)

1.1.9. Ayrılık

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde; kötümserlik, karamsarlık yoktur. Gözlem yeteneği çok iyi olduğu için daha çok olağan şeyler üzerinde durmuştur. Bundan dolayı ayrılmak; bir uzaklaşmak, kopmak değildir. Öyle gibi görünse de sonunda bir kavuşma vardır. Onun için ayrılık, gurbetin sonudur. Yani bir nevi kavuşmadır. Ayrılığın sonu mutlaka gurbetin sonudur. Hele ulaşılacak kişi sevgiliyse, sevgilinin kişide bıraktığı yüzü sesse, işte o zaman iniş çıkışlar dümdüz olur, geceler gündüz olur.

şaire göre memleketin her yeri kendi evi gibidir. Bir yerden bir yere gitmek, ayrılık değil başka bir eve kavuşmaktır. “Ayrılık Dense de” şiiri, böyle bir temayı çok güzel bir şekilde işlemiştir:

“İnsan uzaklaşır her ize göre

Çıktığı yollarla bir mırıldanır;

Çehreler konuşur, her söze göre,

Ruh, tanınandan çok kendini tanır.

...

*Her diyar unuttur geçen garibi,
Garip, duyulmadık hisler sahibi,
Söyler kendisini bir türkü gibi,
Ayrılık dense de dil oyunudur,
Onun sonu mutlak gurbet sonudur.*

...

*Kavuşma gülünün kokusundadır,
Bunca yıldır aklın zorladığı sır,
Ruh, şimdi o gülün uykusundadır...
Ayrılık dense de dil oyunudur
Onun sonu mutlak gurbet sonudur.”*

(Basık Tavan, s. 14)

1.1.10. Diğerleri: Şiirlerin teması bakımında incelenmesinde, her kitapta yaygın görülmeyen, hakkında birer ikişer yazılmış şiirleri diğerleri başlığı altında incelemeyi uygun gördük.

Şair, “Mahallemizin Karşısındaki Mezarlık” şiirinde ölüm temasını işlemektedir. Birkaç şiirinde ölüm temasını işlemiştir. Burdurlunun ölüm temasında korku yoktur. O tabiattaki varlıkları da katarak bu temayı biraz daha güzelleştirmeye çalışır:

*“Bu büyük mezarlık mahallemizden
En sevgilileri almış gibidir;
Geçmiştir o büyük korku içimimizden,
Ölüm, boş sevdaya dalmış gibidir.*

*Böyle, aramızdan her ayrılanı,
Şifa baharına göçmüş sanırız;
Gelir çiçeklerin açma zamanı,
Doldurur ruhları yeniden bir hız.*

*O erken ölenler, doymamış canlar
Gezerler kolkola mahallemizde;
O günah bilmeyen temiz insanlar
Bir melek gibidir gözlerimizde.*

*Bâki ruhlarını hemen tanırız,
Bir gelincik rengi yahut bir güldür,
Işıklı geceye sarkan tek yıldız
Veya baharlarda öten bülbüldür.*

*İşte bu diyerek mor menekşeye,
Komşunun dul kızı diye bakarız;
Selâm söyle deriz gözsüz Ayşe'ye,
Açan yasemini bir ruh sanırız.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 34)

Akşam, sabah, gece gibi kavramlar şairler için değişik duygular uyandırır. İbrahim Zeki Burdurlu, “Akşam Oluyor” şiirinde “akşam” kavramını tasvirî, aynı zamanda bir ruh durumu olarak anlatmaktadır. Akşam olduğu zaman, olup bitenleri, bir yerde akşam olurken başka bir yerde gündüzün yaşandığını söylemektedir:

*“Akşam oluyor akşam
Batıda gün en ünlü ziyafetini veriyor
Doğu, ziyafetten
Karanlığın dilsizliğine giriyor,
Akşam oluyor.
...
Yollarda çılgın kahkahalar
Yollarda kısılan ahlar süzülüyor;
Gelin evine giriyor karanlık
Umut, kuru ekmeğe sürülüyor,
Akşam oluyor.”*

(Basık Tavan, s. 46)

Burdurlu; ışığı, aydınlığı çok sevmektedir. Ona göre her sabah yeni bir gün, yeni bir hayat, yeni umutlar doğar. Dertleri ışıkla birlikte aydınlığa kavuşmaktadır. “Işıkla Konuşma” şiirinde; ışıkla, arkadaş gibi, dost gibi konuşur:

*“Her sabah yüzündeki
Vefa armağanıyla
Penceremi vuran gün ışığı
Seninle dertleşmek isterim.*

*Doğduğum günden başladı
Ölümsüz armağanların;
Hayatı getirdin,
Hayatı götürdün,
Sensiz kalmadım seninle.*

...

*Yani dostlardan dost,
Yakınlardan yakın,
Kitabım, sofram, ocağım
Sensin.*

*Gören yok senden başka
Ağlayışlarımı...
Sızılarım, dertlerim
Seninle aydınlık oluyor.”*

(Basık Tavan, s. 28)

2.2. TOPLUMSAL TEMALAR

2.2.1. Vatan ve Memleket Sevgisi

Cumhuriyet devri şiirinin bu önemli akımı ilk örneklerini II. Meşrutiyet'ten sonra vermeye başlamıştır ve günümüzde de kendisini, maalesef yenileyemeden devam etmektedir.

“Temel kaynak halk edebiyatı ise de kendi içinde bu akım mensupları çeşitlilik gösterirler: İlk defa karşılaşılan veya anlatılmaya değer bulunan memleket manzaraları, insanları tasvir ve hikâye edilir. İnsanların kahramanlıkları övülür ve tarihî mirasla birleştirilir, folklor orijinal bir kaynak olarak keşfedilir. İnsanların duygu ve iç dünyaları araştırılır. Fakirlik, kötü şartlar bir an önce tedbirler alınmayı gerektirir.”⁸⁶

*“Göl” ince, kıvraktır, “gül” katmer katmer,
Üzümler asmadan lezzeti emer,
Genç kızda bir çift göz yemyeşil güler
Yemyeşil gözleri yeşil yapraktan.”*

(Toprak İnsanları, s. 99)

⁸⁶ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s. 39

“Burdur” şiirinin bu son kıtasından da anlaşılacağı üzere, İbrahim Zeki Burdurlu, tam bir Burdur hayranıdır. “Burdur” şiiri, “göl”ü ile, “gül”ü ile, tezgâhı, üzümü, tezgâhtaki kızın “yemyeşil gözü” ile Burdur’un bütün özelliklerini vermektedir.

İbrahim Zeki Burdurlu’nun, bu temayı bolca kullanmasını sağlayan en büyük nedenlerden birisi elbette ki Ankara’dan hocası olan Ahmet Kutsi Tecer’dir. Onunla tanışması dönüm noktası olmuştur. *Ülkü* dergisinde, Halk şiiri değerlendirme çalışmalarına katılmıştır. Burdurlu, ilk şiirlerinde anılarına ağırlık verirken sonraları memleket duygusu ön plâna çıkmış bir kişidir.

İsmail Çetişli, “Yeni Türk Şiirinde “Memleket” Temasına Genel Bir Bakış” isimli çalışmasında “memleket” temasının mütareke yıllarından itibaren giderek yükselen bir ivme kazandığını; başlangıçta soyut, siyasî ve kültürel bir anlamdan yola çıkan bu kavramın Cumhuriyetten sonra somut, üzerinde yaşanılan reel bir anlam kazandığını söyler.⁸⁷ İbrahim Zeki Burdurlu’nun, şiirlerinde “memleket” somut, gerçek, üzerinde yaşanılmış, yaşanılan, özlenilen bir coğrafyadır.

İbrahim Zeki Burdurlu, “Vatan ve Memleket Duygusu” adlı makalesinde düşüncelerini dile getirir. İnsanın bulunduğu yere kökten bağlı olduğunu; doğduğu, atalarının büyüyüp türlü medeniyet eserleri bıraktığı yeri, insan üzerinde her yönden etkisini yapmakta gecikmediği gibi onu âdeta kendine benzeterek büyüttüğünü dile getirir. *“Bulunduğu yere insan her yönden her zaman bağlıdır. Gelenek, görenek, his ve duygulardan tutalım da fizyolojik yapıya kadar her noktada insanın çevreye benzeyişi, onun oluşu açıkça görülür. İnsanı çevresine bağlayan kopmaz bağların gelişimi yüzyıllar boyunca her memlekette her yazar tarafından açıklıkla işlenmiştir. İnsanın doğduğu, büyüdüğü yer ve çevresi yani memleket, yani vatan, sosyal gelişmelerin sonucunda millî bir dava olarak ortaya çıkmış bir konudur”*.⁸⁸ Memleketin, vatan duygusunun bir insanın uzviyeti kadar tabii bir gerçeklik olduğunu söyleyen Burdurlu, insanlığın ömrünü kaplayan sonsuz harplerin, sonuçta bir vatan hürriyetine dayandığının altını çizer: *“O vatan ki anası, babası, çoluğu çocuğu, karısı, kızıyla insanı bir hürriyet bayrağının gölgesinde*

⁸⁷ İsmail Çetişli, *Metin Tahlillerine Giriş I –Şiir-*, s. 229

⁸⁸ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları I: Vatan ve Memleket Duygusu” *Erciyes*, S. 44-45, Eylül-Ekim 1946, s. 18.

*mesut ve bahtiyar olarak sığındırır. Orada hürdür. Kendi mahrumiyeti içinde, kendi görgülerinin yaşama yoluna uyararak sıkıntısız ve baskısız yaşamının lezzetini tatmıştır”.*⁸⁹

Bu vatan, bu memleket konusunun edebiyatımızda ancak Tanzimat’tan bu yana gerçek olarak işlenmeye başlandığını söyleyen İbrahim Zeki Burdurlu için bu konunun işlenişe girmesi bir kıvanç ise de onun tam bir sanat havası içinde ölmez eser haline gelememesi de acı bir üzüntüdür. Onun başka bir tespiti ise, vatan ve memleket duygusu üzerinde edebî devirlerde pek az örneğe rastlanmasıdır. “*Bizi bir ülke sıcaklığı, ana vefası kardeşi samimiyeti ile saran, ömrümüzü sağlayan günümüze nur, hayatımıza bereket katan, insanlığımızı geçmişimizin aydınlığıyla dokuyan Vatan, her kalpte muazzam bir şiir halindedir. Bu duygunun eser haline geçmesi, yüzyıllar nesilden nesle okunması ve aynı zamanda üzerinde yaşayan insanların sosyal ruh durumlarını aksettirmesi ne kadar istenir. Bu açık özelliği eserlerde pek az bulabiliyoruz*”.⁹⁰ Hececilerden sonra şiirimizin değiştiğini ve şiirimizin bize bu vatandan çok şeyler verdiğini söyler. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın, Ahmet Kutsi Tecer’in, Ömer Bedrettin Uşaklı’nın, Ahmet Muhip Dranas’ın, Cahit Sıtkı Tarancı’nın, Zeki Ömer Defne’nin, memleket üzerinde düşünmeyi denediklerini; en çok ise Ahmet Kutsi Tecer’in son şiirlerinde bu konuyu ele aldığını yazısında belirtir.

Şair görüldüğü gibi, vatan ve memleket şiirlerine çok önem vermektedir. Çünkü o, bir vatan şairidir, bir memleket şairidir. Geleneklerine çok sıkı bağlıdır. Doğup büyüdüğü yer olan Burdur, onun için son derece önemli bir yere sahiptir. “Burdur’daki Mahallemiz” kitabında, Burdur’dan övgüyle bahseder. “Bu Şehir Şu Vatandan Bir Parçadır” şiirinde bunu açıkça görmekteyiz:

*“Al al dalgalanan bayrağın üstünde
Vatanım yaşıyor tek hürriyet için;
Nice ruhlar açmış beyaz, al gülünde,
Toplamış aşkını binlerce şehidin.*

⁸⁹ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları I: Vatan ve Memleket Duygusu”, s. 18.

⁹⁰ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları I: Vatan ve Memleket Duygusu”, s. 18-19.

*Bu bayrak bu ilde dalgalandıkça hür,
Ak saçlı analar, ceylan oğullar
Bu Vatan içinde bahtiyar görünür,
Bu renkteki vefaya gönül verir dullar.*

*Hep kardeşlik için çarpan bu yürekler,
Bu küçük şehirde al renkle kardeştir;
Hasta, yetim ondan öz şifayı bekler,
O, kalplere doğan başka bir güneştir.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 6)

Şair, Burdur'u sadece övmez. Aynı zamanda, bu küçük, şirin şehrin folklorundan da bahseder. O zamanlar Burdur, halı dokumacılığının ve gül tarımının yapıldığı en önemli merkezlerden birisidir. İşte İbrahim Zeki Burdurlu, “Hep Tezgâh Sesi Bu Şehir” şiirinde bu özelliğe dikkatimizi çeker. Bütün şehir halı tezgâhının çıkardığı seslerle doludur:

*“Hep tezgâh sesi bu şehir,
Seslerde okunur bahtı insanların,
İner yumruklara günlerin şifası,
Mekik, renk renk koşar, nice hür canların
O mekikle başlar en güzel duası.*

*Hep tezgâh sesi bu şehir,
İnsan hoşnut kalır gönül dünyasından,
Serper kumaşlara vefa renklerini;
Güller sarkarsa da aşkın rüyasından,
İşler gönlüm diye ceza renklerini.*

...

*Hep tezgâh sesi bu şehir,
Bütün evler sarhoş gibidir seslerle,
Ruhlar huzur emer gök maviliğinden,
Çırpınır yürekler uysal heveslerle,
Dönmez bu insanlar renk güzelliğinden.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 7)

Burdur, gül tarımının yapıldığı önemli yerleşim yerlerinden birisidir. Burdur'u anlatan motifte de halı dokuyan insanla, gül toplayan insan açıkça görülmektedir. Halının ve gülün asıl ana vatanı Burdur olmakla birlikte, zamanla ve çeşitli nedenlerden dolayı bu unvanını yitirmiştir.

“Spiker'e” şiirinde, Burdur'un bu tarihi değerlerine bir atıfta bulunur:

*“İn bir hızda güneye, Burdur'a
Gül topla ondan bana bir yumak
Bir halı çiçeği olsa da yeter
Yalnız ikisi de al olmalı, kan gibi al
Burda bana her al, büyük bir bayrak.”*

(Minnacık Ada, s. 4)

Halıcılık ve gülcülüğün yanında, bağcılık da vardır Burdur'da. Eylül ayında üzümler toplanır yani bağ bozumu olur. Gül kokusu nasıl yayılıyorsa, eylül ayında da her yeri üzüm kokusu kaplar. “Bağ Bozumu” şiiri, işte bu duyguyu çok güzel bir biçimde verir:

“Gözlerinde akşam bir tutam mor renk

Saçlarında Eylül, üzüm kokusu,

Dillerde seslerden örülmüş çiçek,

Güz umutlu kızlar şimdi geçecek,

Kalplerinde yalnız Eylül Duygusu.

...

Asmalar içinde geziyor eller,

Ruhlar ürperiyor, uçuyor gönül;

Baküs bayramları, o sarhoş diller,

Delilik çağında mesut güzeller,

Eylül türküsünü şakıyan bülbül.

...

Eylül gözlü dilberlere rastladık,

Burdur bağlarından gelen her yolda;

Altın ışıkların rengiyle yandık,

Ellerinden siyah üzümler aldık,

Burdur bağlarından gelen her yolda.”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 10)

Şair, Burdur'a o kadar âşıktır ki ondan kopamaz. İçinden bir ses hep onu Burdur'a çeker. O ancak Burdur'da mutlu olmaktadır. Gam, keder orada gülcüklere dönüşür. Toprak damlı evler saray gibi görünür. “Burdur'a Dönüş” şiiri, şairin memleket sevgisinin ve memleket özleminin hat safhada olduğunu gösteren bir eserdir. Şair, aynı zamanda Burdur gölünden de bahsetmeyi ihmal etmez:

*“Nedir beni çeken, nedir bu kuvvet,
İçimden bir çağrış halinde geçen;
Gördüğüm, bildiğim sessiz memleket
Gel diyor, gel diyor kendi içimden.*

...

*En neşeli oyun gölde olurdu,
Bağlarda çınlardı gür kahkahalar;
Her çimende bir renk, biz iz uyurdu,
Şakırdı içlerde mest olan bahar.*

...

*İşte gidiyorum tekrar oraya,
Artık ömür boyu gamsız gülerim;
Toprak damlı evler döner saraya
Her hatıra olur artık, hemşerim.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 12)

“Burdur’da” şiirinde ise şair, Burdur’a dönüşünü ve döndükten sonraki duygularını dile getirmiştir. Burada yine Burdur’un folklorik özelliklerinden, gülünden, gül bahçesinden, insanlarından, kısacası Burdur’un özelliklerinden bahsetmiştir:

*“Kurtuldum artık gurbette yaşamaktan,
Dönüverdim bir dal gibi engin suya;
Sevdiğim çimen ve özlediğim tan,
Misafir değil artık tatsız uykuya,
Gül ve gülistan burda gönlüme bir yan.*

...

*Başkadır benim doğduğum bu memleket,
Özlemi bile yaratır başka bir can;
Ne bu, her yılda yollar açan hicret,
Zordu doğrusu hayatı sevmek ondan,
Başkadır benim doğduğum bu memleket.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 16)

İbrahim Zeki Burdurlu, “Memleket Güzelliklerine Övgü” konusundaki yazısında şöyle söylemektedir:

“Bizde, memleket şiiri anlamı, ancak bu yıllarda yerini bulmaya çalışıyor. Tanzimattan sonra hecelilere kadar etrafi kesin sınırlarla çevrilmiş ve her şeyi her yerde, aynı özellikte olan bir memleketle karşı karşıya bulunuyorduk. Tabiat; servi, yol, pınar, çiçek, çayır gibi unsurları ve bunları tamlayan sıfatlarıyla anlatılıyor, insanın tabiatla ilgisine hemen hiç dokunulmuyordu. Köylü ve çoban da muayyen bir özelliği olan insandı. Onun eski bir elbisesi, yırtık çarıkları ve yanık türküler söyleyen bir kavalı vardır. Memleket de aynı vasıflarla anlatılmaya çalışılıyordu. Tasvir denen yardımcı yazı unsurunun gözleme dayanmayan çatısı da hayali kalmaktaydı. Bu hayali oluş, gerçeği tanımama bize, muayyen kalıplara dökülmüş çizgilerle, hayalde canlandırılan tasvirleri gösteriyordu. Bu durum, hecelilerde bile, böyle devam etti. Nihayet Han Duvarları ve Memleketi içinden tanımak, bir fikirle şiir olarak ortaya çıktı. Şair gerçeği görmeye başladı, duygular gerçeğin sert çizgilerinde uyandı. Genel olarak şiirimize bir sanatçılık kokusunu veren Ahmet Hamdi, Ahmet Kutsi, Ahmet Muhip'ten sonra şiirin vermek istediği tam olarak anlaşılınca ortaya çıkan örneklerde memleketimizi garipsemedik”.⁹¹

Ona göre memleket deyince, bazı belli unsurlar göze çarpmamalıdır. Her şehri kesin hatlarla birbirinden ayıracak özellikler vardır. Bilhassa o şehrin insanlarıyla ilgisi, o şehrin sosyal ruhu, hayat kıvranımları, günlük dertleri; şehrin genel görünüşünde sivrilen açık özellikler böylesi şiirlerin ana temalarını teşkil etmelidir. Aksi halde memleket şiirleri belli bazı duyguları söyleyen anonim bir

⁹¹ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları II: Memleket Güzelliklerine Övgü”, *Erciyes*, S. 46-47, Kasım-Aralık 1946, s. 40.

yazı olmaktan ileri geçemez ve gerçeği esas çizgileriyle veremeyeceği için sanat eseri olma sıfatını kaybeder.

İbrahim Zeki Burdurlu'da, memleket ve vatan sevgisi iç içedir. Onun için memleket aynı zamanda vatan, vatan ise aynı zamanda memleket demektir. Bir memleketi vatan olarak görür. Vatanını da memleketi olarak görür. Toprağı bile vatandan ayrı düşünmez. En küçük tarla bile onun için vatanıdır. "Vatana Doğru" şiirine baktığımız zaman, buram buram vatan, toprak, memleket kokar:

"Bu duygular, bu düşünceler içinde

O kara toprağın altından

O toprakların billûr semasından,

Sana seslenecek, seni okşayacak

Taşıdığı kutsal bayrakla

Yanık yüzünü selamlayacak

Bir civan var,

Ana gibi, yâr gibi

Tıpkı iyimser kalbin gibi

Bir civan:

Vatan, Vatan, Vatan."

(Basık Tavan, s. 49)

"Vatanımda Geziyorum" şiiriyle de şair, vatanın güzelliklerinden, değerlerinden, kültüründen bahseder. O, vatanını hiçbir şekilde ayırmaz. Burdur onun için ne ifade ediyorsa, başka bir şehir de aynı manevi değeri taşır. Şair; memleketinin, gezdiği gördüğü yerlerin yanında, hiç gitmediği yerleri de sanki gitmiş gibi, gezmiş görmüş gibi bizlere aktarır. Vatan sevgisi, damarlarında gezen kan olmuştur artık. Hür olan vatanımızı bize tasvir eder:

*“Ben Türk dağlarının çoğunu,
Hepsini Türk denizlerinin
Gezdiğim için,
Az çok bilirim ne olduğunu
Anadolu denen cennet bahçesinin.
Evet bilirim
Erciyes’e inen kuşlarını,
Çukurova’da söylenen türkülerini,
Kara topraktan kalkmayan başlarını,
Solmaz çilede demlenen türkülerini...
Hatta söylerim
Sivas’ın kağnılarına binbir selâm,
Talas’ın yeşil muratlı yazlarından:
Düşer, konuşan dağa taşa binbir kelâm,
Karacaoğlan’ın şol uçarı sazlarından.
Bolu’ya koşarım
Benimdir diye Koçyiğit Köroğlu,
Fermanı veririm gönlüme, dağı sağ kola.
Giderim karşılar beni Dadaloğlu;
Attan bile vazgeçerek düşeriz yola.
Düşeriz emme,
Gönlümüzün kubbesi yeşil çini,
Gökleri bayraklarda süslüdür;
Dolanırız Konya’nın içini,
Orta Anadolu, düzdür, dümdüzdür;*

Varırız Bozkır'a...
Yayla kendi başıyla sarhoş
Dağlar alabildiğine mağrur,
Derim Ilgaz'a "koş Ilgaz koş"
Cümle kuşlar karşıma selâm durur,
Dinleriz insanları,
Sevinçlerinde erimiştir dertlerinin mayası;
Kimi yetimdir, kimi gazi, kimi dul
Öperiz toprağı, şehitlerin atası...
Sarmaşdolaş oluruz, ana oğul.
Velhasıl hoştur
Burdur'dan şöyle bir kalkıp
Ata ocağını, vatani, bayrağı selâmlamak
Vatanın hür dağlarından bakıp
Hür bayrağı daha yükseklerde dalgalandırmak."

(Basık Tavan, s. 52-53)

"Vatan" şiirinde şair, vatanını tarif etmiştir, kısaca vatanını tanımlamıştır. Vatan, Türklüğün hürce yaşadığı, al bayrağın hürce dalgalandığı hayat saçan bir yerdir:

"Benim küçük kalbimde
Bir renk var, bir cenk var, bir âhenk var;
Bir de sınırlarında hürriyet esen
Topraklarından güneş eksilmeyen
Şehide "en ulu"
Gaziye "en büyük" denen
Bir yer var, hayat saçan bir yer.

*Bir renk al olur, bir cenk al olur,
Ufuklarda gülümseyen hürriyet içinde
Kardeşçe bir âhenk al olur;
Renk birleşir, cenk birleşir, âhenk birleşir,
Büyük, alınmaz bir bayrak olur;
Bayrak fethedilmez bir can olur,
Hayat saçan o yer, bayrak altında
Türklüğün yaşadığı hür vatan olur.”*

(Basık Tavan, s. 54)

Şairin, gezip gördüğü yerler, memurluk yaptığı şehirler (Burdur'dan başka) özellikle İzmir, Kıbrıs; bu temada önemli bir yer tutar. Hiçbir yeri vatanından ayrı düşünmez. Her yer onun için memleketdir. Burdurlu, Yavru Vatan'a atandığı zaman, Türkiye'yi çok özler. Ama hiçbir zaman Kıbrıs ile Türkiye'yi ayırmaz. Kıbrıs'ı memleketi olarak görür. Onun için her zaman orası Yavru Vatan'dır. *Bir elimle tuttum Kıbrıs'ı/Bir kolumu doladım boynuna Anadolu'nun/Emzirttim anasından yavru Kıbrıs'a* sözleri benzetme açısından son derece önemlidir. Kıbrıs'a ilk gidişini anlatan “Limasol” şiirinde şair, çevresini dikkatlice süzer. Burada bir tedirginlik yoktur. Yeni bir yere gelmenin heyecanı içindedir:

*“Geceyle beraber indik Limasol'a
Batıdan deniz ışıkları getiren
Şehrin kalbine deniz kızları götüren
Bir geceyle beraber indik Limasol'a,
Bir gece... Denizden de yumuşak,
Bir gece... Derin karanlığından parlak.*

*Boydan boya deniz kokuyordu rıhtım
Sular içmişti geceyle beraber kıyıları...
Sarhoş çalkantılardan sonra
Uykular tutmuştu Akdeniz'i
Uyanmıştı meyhaneler içre her dudak
Her dudakta aydınlığa sığmayan bir merak.”*

(Minnacık Ada, s. 6)

“Bir Mektup Geldi Kıbrıs'tan” şiiri, şairin Kıbrıs'a duyduğu bağlılığın bir göstergesi niteliğindedir. Burdurlu, Kıbrıs'ı da anavatanı olarak gördüğü için, hiçbir zaman geri plâna atılmamasını ister:

*“İmza, pek derin, engin
Harfler birer yanık can
Heceler kalkmış bayrağa doğru
Son söz: “Bu beni, beni
Türkiye'm unutma emi?..”*

(Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, s. 21)

“Kıbrıs” şiirinde gözlemin yanında, yaşadığı yerin sahip olduğu değerlere duygusal bir şekilde yaklaşır. Benzetmeleriyle son derece konuya uygun olmasına özen göstermiştir. Küçücük-noktacık, ateş-kor kelimeleri anlama güzellik katmıştır:

*“Küçücük bir tarih
Bir noktacık sanki
Bak, Toroslardan Akdeniz'e*

Yanan bir kitap var orada

Her satırı bir ateş

Her mâna bir yığın kor.”

(Minnacık Ada, s. 2)

“Minnacık Ada” şiirinde şair, Kıbrıs’ı tanıtır. Bu minnacık ada Türkiye’deki dostlarını özlemektedir. Hasretle Türk dostlarını bekler:

“ Bir deniz ülkesi

Minnacık bir ada

Minnacık, minnacık

Kendi minnacık ama

Kambur kambur üstüne

Dert büyükten büyük

...

Bu minnacık ülkede

Açar, kış-yaz hasrete bir gül

Türk’e, “Hâlâ seni bekliyorum” diye.

(Minnacık Ada, s. 31)

Burdurlu, “Kuşluk Vakti” şiirinde Lefkoşa’da görev yaptığı zamanlardaki izlenimlerini anlatır. Şehrin merkez sınırlarında denize kıyısı olmamasına rağmen, bu şehrin yollarının denize çıktığını ön plâna koyar:

*“Bir kuşluk vakti
Vurdum kendimi yollara...
Burası, Girne kapısı,
Baf kapısı, şurası,
Ta orada, Mağusa kapısı...
Kapı, kapı, kapı
Lefkoşa.*

*Bir kuşluk vakti
Dolandım kapılardan, kapılardan;
Girne kapısı, varır denize
Denizde soluk alır Baf kapısı;
Mağusa yollarının sonu da deniz;
Deniz, yollar, kapılar sonu deniz,
Deniz, deniz bizim Akdeniz.”*

(Lefkoşa, s. 4)

Türkiye ile Kıbrıs arasında Akdeniz olduğu için şair, onu da vatanı olarak görür. Onunla bir bütün olur:

*“An olur, Akdeniz dar
An olur, bir damlacığa sığarım,
An olur, mavilik göklerimdedir
An olur, sulara ben doğarım.*

*Bazan, deliden deliyim,
Bazan, insanlığa bahar...
Bazan, benim yerime benden
Dünyaya Akdeniz bakar.*

*O bende, onda ben
Su oluruz, insan oluruz
An olur, ikimiz şu kubbede
Bir çiy gibi oluruz.”*

(Günaydın Yavru Kıbrıs, s. 14)

Şair, “Kıbrıs Vatandır” şiirinde Anadolu ile Kıbrıs’ı canlı örneklerle karşılaştırır. Ama bu karşılaştırmada üstünlük gösterme çabası yoktur. Anadolu ile Kıbrıs arasındaki benzerlikleri gösterir. Şair için Burdur ne kadar önemliyse, Lefkoşa’da önemlidir. Bir serçenin Burdur’da duyduğu mutluluğu, başka bir serçe aynısını Lefkoşa’da da bulur:

*“Bir gelincik
Ne duyarsa açılıyorken
Tam ortasında Anadolu’nun
Başka bir gelincik
Aynı tatla Kıbrıs toprağında
Duyar aynı baharı
Kanında aynı renkler
Aynı gelinlik.*

...

Bir serçe ne duyarsa
Uçuyorken
Ovasında Burdur'un
Başka bir serçe
Aynı hızla kanatlanır Lefkoşa'da
Duyar maviliği bu serçe gibi
Bir anda, bir anda
Gökyüzünün sahibi
...
Bir bayrak ne verirse
Dalgalanıyorken
Maviliğinde Türkiye'nin
Aynı bayrak
Aynı renkle büyür büyür de
Tüm Kıbrıs'ı kucaklayarak
Bakar çevresine:
Vatan aynı vatan
Toprak aynı toprak."

(Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, s. 75-76)

İbrahim Zeki Burdurlu, İzmir'de görev aldığı yıllarda, Ege'ye ve İzmir'e hayran kalmıştır. Ege'yi, İzmir'i, toprağıyla, insanıyla, iklimiyle, deniziyle, çiçekleriyle, renkleriyle, semtleriyle, gecekondularıyla inceden ve çok derinden görmekte, dile dökmektedir. Şair Ege'nin, kabarışını, imgelerini, renklerini, duygularını çok güzel bir dille ifade etmiştir:

*“Başlar İzmir’in mor atları
Akşam bollaşınca
Öyle uçarlar ki batıdan
Ses de nefes de ulaşamaz.*

*Mavi yeleleriyle özgür
Bakır rengi yollar içinde
Gem kırarlar Kadifekale’den
Renk de cenk de ulaşamaz.*

...

*Seviyorum mor atları
Tutasım gelir yelelerinden
Geceye doğru bir şahlanış
Tan da ışık da ulaşamaz.”*

(İzmir’in Mor Atları, s. 38)

Burdurlu, özellikle Ege’nin mavisine tutulmuştur. Ege’nin her şeyine geniş anlamıyla âşıktır:

*“Ben saçlarını hiç görmemiştim denizin
Yaşamamıştım hiç saçlarında
Ege’nin kız olduğunu nereden bilecektim
Güzel, yaman, pek yaman
Masmavi bir mavi revan.”*

(İzmir’in Mor Atları, s. 12)

İzmir, mavisıyla yeşilin iç içe olduğu bir şehirdir. Bilhassa, mavi renk bu şiirlerinde önemli bir yere sahiptir. “Maviler Aldım Kemeraltı’ndan” şiirinde, İzmir’in ve Ege’nin doğasının güzelliklerini deniz rengiyle özdeşleştirir:

*“Nereden bulmuşlar bu kadar maviyi
Elden ele atıyorlar
Meyveciler, sebzeciler, yemişçiler
Maviyle acıkmuş yüreklere
Mavi satıyorlar.”*

(İzmir’in Mor Atları, s. 14)

Şair, vatanını annesine benzetir. Anneler nasıl kutsal varlıksa, vatanını da kutsal görür. Vatanını annesi olarak, annesini de vatanı olarak görür:

*“Sen annem demeksin, annem de sen demek
Sana doğru her Türk, en güzel emek
Baş görevdir bize seni bezemek
Türkiye’ m vatansın, canımsın, teksin.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 4)

2.2.2. Tabiat

İbrahim Zeki Burdurlu’nun şiirlerinde en çok kullandığı temalardan birisidir. Burdur’da, tabiatın orta yerinde doğduğu için, bu temanın onda çok büyük bir yeri vardır.

Millî edebiyatla birlikte Anadolu’nun değişik görüntüleri tematik bir değer olarak Türk şiirinde yer almaya başlar. Özellikle kırsal yerleşim alanları, memleket meseleleri ile birlikte ele alınır. Bu durum tabiatın çok değişik görünüşleri ile şiirde yer almasını sağlar. Yahya Kemal’in “mektepten memlekete” poetikasına da yaslanan Orhan Seyfi, Enis Behiç, Faruk Nafiz gibi şairler, Anadolu coğrafyasını ve Anadolu kültürünü işlemeye başladılar. Özellikle Halkevlerinin çevresinde gelişen şiirde, kırsal kesim insanının zevki folklorik malzemeyle birlikte

şiiire girmeye başlar.⁹² İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiiirlerine tabiat unsuru, bu anlayışa bağlı olarak tematik bir değer şeklinde yansır.

Millî m¼cadele d¼neminde halkın ve Anadolu'nun ¼nemi ortaya çıkmıştır. O zamanlar Anadolu işlenmemiş bir cevher gibidir. Anadolu, o d¼nem şairlerinin dikkatini çekmeye başlar ve şairler halka inmeye başlarlar. İnsanı, doğayı, hayatı incelemeye başlarlar. Anadolu insanının da en büyük dostu da topraktır, tabiattır. İnsan toprakla, tabiatla iç içedir. İşte İbrahim Zeki Burdurlu da böyle bir ortamda dünyaya gelmiştir. Durum böyle olunca, bu anlayış Burdurlunun şiiirlerinde tematik olarak karşımıza çıkmaktadır.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiiirlerinde tabiatı oluşturan unsurlar çeşitlidir. Tabiatı oluşturan unsurlar, şiiirlerinde *toprak-insan-köy* olarak gör¼lmektedir. Şiiirlerinde, köyl¼ insanı ele almaktadır. Köyl¼, toprakla uğraşmaktadır. Onlar toprağa canlı bir varlık gibi davranır. Çünkü geçimlerinin büyük bir çoğunluğunu topraktan elde ederler.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiiirlerinde, özellikle toprağın tematik olarak değer kazanmasında, doğduğu yerin özellikleriyle beraber, gezip görd¼ęü yerlerin de etkisi vardır. Öğretmen olup, Burdur dışına çıktığı zaman, değişik yerler gör¼r. Başka köy insanlarıyla tanışır. Köy insanlarına o toprak insanları demektedir. Şair, toprağa sıkı sıkıya bağlıdır. Zaten ilk şiiir kitabının ismi de *Toprak İnsanları*'dır. Toprağa sevgisinin nasıl oluştuğunu, bu şiiir kitabını ne zaman yazdığını bizlere şöyle anlatır:

*“Bir gün öğretmen oldum,
Ne kadar gururla dolmuştu kalbim,
Ceyhan'ın bir köyünde Mustafabeyli'de
O yemyeşil Çukurova'da
Köy çocuklarıyla kaynaştım.*

⁹² Abdullah Şeng¼l, *Osman Attilâ*, Alp Yayınevi, Ankara 2008, s. 144.

*Biraz da ordan gelir,
Toprağa karşı aşkım,
Toprak insanlarını da orda
Bindokuzyüzkırkbirde
Yaşıyarak yazdım.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s.75-76.)

İbrahim Zeki Burdurlu, “Pastoral Duygular” adlı yazısında da bu konuyla ilgili düşüncelerini dile getirir.

“Kırların ve çobanların bütün bir özellik taşıyan hayatlarını tema olarak seçen pastoral şiirler, dar anlamıyla, sadece kır ve çoban hayatını anlatan eserler demektir...Bize göre Bucoligue (çobanlardan bahseden) veya aynı anlama gelen pastoralis kelimeleri bugünkü anlamıyla sadece çoban ve kır hayatı karşılığı demek değildir. Şiir, bir şairin malı, eseri, kendisi olduğuna göre, bu özelliği taşıyan şiirlerde ana tema olan kır güzellikleri, tabiatın çeşitli görünimleri, hatta sadece tabiata ait olan düşünce ve duyguların bir özlem yaratacak şekilde terennümü aranmalıdır. Kişisel bir değer taşıyan şiirin ayrıca bir şahıs duygusu da vardır ki pastoral duygular içine bu duygular da girebilir. Yani pastoral şiir, tabiatın özlenecek güzelliklerinden söz açan ve içinde şairin kişisel duyguları da bulunan bir şiirdir.

Eski Yunan şiirinin başarılı bir bölümünü meydana getiren pastoral çeşidi, Avrupa edebiyatında da önemli bir yer almıştır. Bizim Divan edebiyatımız, çırılçıplak duran tabiatı bırakmış, kendi iç zenginliğinin tabiatını terennüm etmiştir. Fakat Halk edebiyatımız, kendi başına, tamamıyla açık sözü, güzel ifadesi gibi bu yurdun malı olmuştur. Halk şiirine çıplak tabiat parçalarıyla beraber, isim almış, dağ, kır, şehir, nehir adları da girmiş; halk şairi kendi özelliğiyle tabiatı şiirin göğsüne çekmiştir.

Tanzimat sonrası meydana gelen şiirimizde Abdülhak Hamit'in “Sahra”sı göze çarpar. Tevfik Fikret'in “Rübab-ı Şikeste”sinde yer yer görünle pastoral duygular vardır. Ne de olsa Tanzimat edebiyatı ve onun peşi sıra gelen edebiyat toplulukları şekil bakımından divan edebiyatının dışına çıkmışlarsa da, gerçek

anlamda onun etkisinden kurtulamamışlardır. Hececilerde görülen dilin düzgün ve açık durumu, biraz olsun pastoral duygulara yer vermiştir. Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Halit Fahri'de örneklere rastlıyoruz. Bilhassa Faruk Nafiz'in Anadolu için yazdığı şiirler, ilk olarak etkili bir şiir havası yaratmış, vatan fikri üzerinde pastoral duygular yoluyla da bir düşünme olmuştur. Daha sonra bu çığır gelişmiş Necip Fazıl, Halide Nusret, Şükûfe Nihal, Ahmet Kutsi, Ahmet Hamdi, Cahit Sıtkı, Ahmet Muhip, Vasfi Mahirde pastoral duyguların en canlı örnekleri görülmüştür.

...

Bazı pastoral duyguları ele alan şiirlerde kuvvetli yön, şairin duyguları oluyor. Ele aldığı ağaç, dağ, ırmak onun için yolda söyleyeceklerine bir vesile oluyor. Bugünkü şiirimizde böyle bir yol tutan şiirler pek çoktur.

Ne ve nasıl olursa olsun bugünkü şiirimizin geniş bir anlam ve düşünme sınırı yarattığına seviniyoruz. Büyük, değerli, işlenmemiş bir konu olan memleketimizin konu bolluğunu destanlar, uzun manzum eserlerle işlemek bizim edebiyatımız için unutulmayacak bir kazanç olacaktır. Nitekim pastoral duygular içine giren birçok memleket güzellikleri şiirlerde işlenmiş bulunuyor. Bunun dışında kırsal ve köy hayatını ele alan ve köylü hayatının gerçek yönünü söyleyen şiirlerimiz de vardır.

Ahmet Kutsi Tecer, kudretli bir anlayışla halk şiirinin kudretli kaynağını kendi içinde bulduktan ve bu yolun müdafaasını yaptıktan sonra "Orda bir köy var uzakta" şiiri ile işaret parmağını, vatan duygusunu benimseyerek, bu nokra üzerine basmıştı. Bu şairin pastoral duyguları, en ince bir Türkçe ile sezdiren şiirleri pek çoktur. Çiftçi ve köy insanının özel hayatını yakından tanıyan A. Kutsi Tecer'in, gerek şiirini müdafaası, gerek bu yolda yazdığı şiirler, bugünkü şiirimizde gözle görülür başarılı etkiler sağlamıştır. Öte yandan, A. Muhip Dıranas, önce "Dağlara" ile şehirden uzakta olan bir hayatı özlemiş, sonra, "Ağrı" ile bu büyük tabiat eserinin kendisinde yarattığı düşünceleri bize sunmuştur. "Ağrı"da insan ve tabiatı karşı karşıya görüyoruz. Daha öte taraftan

Orhan Veli “Destan gibi”de hem halk şiirinin içine girerek, hem de yurdun bir yönünün güzelliklerini duyguya alarak bir eser meydana getirmiştir.⁹³”

İbrahim Zeki Burdurlu, bu yazısında tabiat şiirlerinin tek yönlü olmadığını, içinde başka unsurlarında olabileceğini söylemiştir. Onun şiirlerine baktığımız zaman, tabiatta var olan hemen hemen her şeyi görürüz. İnsan, toprak, köy, ağaç, çoban, bazı cansız varlıklar bunların başlıcalarıdır. Ve yazısına şöyle devam etmektedir.

“Pastoral şiirlerin kır, köy hayatlarından başka insanın tabiat karşısında duyduklarını da terennüm eden bir yönü de vardır. Bu yönde şair ya tabiat karşısında, görünümünü tasvir eder yahut da tabiatı öncü yaparak, bir felsefi görüş, düşünce ile duygularını söyler.”⁹⁴

İbrahim Zeki Burdurlu’nun tabiat temasında toprak ve insan ilişkisi ön plândadır. İkisi ayrılmaz bir parçadır. Çünkü insan geçimini topraktan sağlamaktadır. Toprak, insanın en yakın dostudur. Toprağın insanlar için önemini “Toprak İnsanlarının Bir Sözü” şiirinde dile getirmektedir:

*“Berimiz gerimiz toprak,
Gözümüz, ferimiz toprak,
Toprağı sevmiyen dudak,
Ham olma mı, ham olma mı?
...
Kara toprakta yeşerdik,
Karada yeşile erdik,
Verdik yere, her şey verdik,
Tam olma mı, tam olma mı?”*

(Toprak İnsanları, s. 10-11)

⁹³ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XIII: Pastoral Duygular”, *Erciyes*, S. 71, Aralık 1948, s. 10-11.

⁹⁴ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XIV: Pastoral Duygular”, *Erciyes*, S. 72, Ocak 1949, s. 26.

Toprak, sabır gerektiren bir unsurdur. Toprağa bir ürün ekildiği zaman, onun yetişmesini sabırla beklemek gerekir. Bu da toprağa olan bağlılığı iyice artırır. Bekleyen her zaman hediyesini alır. İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerindeki köylü insan, toprağa el bağlamıştır. Beklemeyi bilen insan, tevekkül edip topraktan hediyesini almıştır. Bunu “Günü Seven İnsanlar” şiirinde açıkça görmekteyiz:

“Nelerden sonra, insanlar,

Toprağa secde dediler;

Günden dinlediklerini,

Secdelerde söylediler.

...

Bekliyene yeşerdi dal,

-Geçen günler oldu masal-

Topraktan fişkırان helâl,

Helâl'e hâl eklediler

Bu bir umut, bir senenin,

Bir senede bin gülenin;

Çözümünü bilmeden

Mevsimi kilitlediler.

(Toprak İnsanları, s. 14-15)

Tabiat denilince, İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde karşımıza çıkan başka bir tamamlayıcı unsur köydür. Köylü insanı, toprakla uğraşır, geçimini toprakla sağlar. Köyde, topraktan başka cansız varlıklar da vardır. İbrahim Zeki Burdurlu, kendi gözüyle bu cansız varlıkları konuşur. İbrahim Zeki, özellikle “Toprak İnsanları” adlı şiir kitabında, kişileştirmeyi çok yapar. “Bizim Köyde Dile Gelen Dilsizler” başlıklı bölümde; çadırı, çulu, toprak damı, ağacı ve bir tarlayı konuşur. Hepsinde bir gözlem vardır. Bu varlıklar dünyayı kendi gözlerinden bizlere aktarır. Şüphesiz, şair bu varlıkları gözlemlemiş ve kendisini onların yerine

koyarak duygularını aktarmıştır. Özellikle “Bir Ağaç” şiirinin toprakla ilişkisi son derece önemlidir. Bu bir nevi ağaçla toprağın aşkıdır:

*“Âşık vücut bende, bende âşık can,
Toprağın, güneşin âşığı benim;
Mevsimle gülüşüp sevişen dalı,
Her bahar yeşertir âşık bedenim.*

*Âşık bedenimde gezer,
Toprağın, güneşin özü;
Toprak benden haber ister,
Ben toprağın bakan gözü.”*

(Toprak İnsanları, s. 25.)

Yine bir dostluk görüntüsü, “Bir Tarla Bir Sabana Söylüyor” şiirinde karşımıza çıkmaktadır. Burada toprağın faydalarından da bahsedilmektedir. Toprak kendi ağzından bunları bizlere aksettirir:

*“Binbir kök kuşandı güzelliğimden,
Binbir kuş ses aldı toprak “ney” imden;
Binbir hâl bulunan ak gömleğimden
Soy sabanım, soy bu sabah tenimi”*

(Toprak İnsanları, s. 27)

Başka şiirlerde de şairin kendisinden izler bulmak mümkündür. “Bu Adam Toprağa Gönlünü Verdi” şiirinde toprağa gönlünü veren adam, öyle sanıyorum ki, şairin kendisidir. O, sembollerden uzaklaşarak, düpedüz toprağın adamı olduğunu söylüyor. Her şeyiyle toprağa bağlı olduğunu söylüyor:

“Bu adam toprağa gönlünü verdi,

Bu adam toprağın kulu, kölesi;

Bu adama bir gün yükseliverdi

Toprağın gel diyen, gel diyen sesi”

(Toprak İnsanları, s. 29)

Kendisinin “kulu, kölesi” olana, toprak, nankörlük yapmaz; ana istediğini verir. Toprağın “gel diyen sesi” bir gün “gül diyen sesi” olacaktır. İnsan toprağa gidecek, ona sıkı sıkıya bağlanacak ve sonra toprak da ona cevap verecek, sonuçta insanın yüzü gülecektir.

İbrahim Zeki Burdurlu, cansız varlıkları konuşturduğu gibi, toprak insanlarını yani köylüleri de konuşturur. “Bir İmece Gününde Toprak İnsanlarının Konuşması” başlıklı bölümde “Sabahın İlk Sesi”ndeki köylünün hareketlerini bizlere aktarır ve köylü anaları, bacıları, yiğitleri konuşturur. Hepsi bir söz alma edasıyla söylenirler. Hepsinin toprağa söyleyecekleri bir şeyler vardır.

Köyde sabahın ilk saatleriyle beraber iş bölümü vardır:

“Yiğitler bir yanda tırpan sallasın,

Bacılar bir yana demet yollasın,

Analar bir yanda yığın kollasın,

Bir yana atalım bezenimizi.”

(Toprak İnsanları, s. 52)

“Analar Söylüyor” şiirinde ise toprağın ne denli hayatın önemli bir parçası olduğu anlaşılıyor. Köylü ile toprak artık etle tırnak gibi olmuştur. Toprakta asla kötülük gelmez. Toprağa gerekli sevgi, ilgi gösterildiği zaman; beklenileni eninde sonunda verir. Toprak insanları için, bir başka ifadeyle köy insanı için toprak, geçim kaynağıyla beraber; bir ev, bir can, bir arkadaş, bir eğlence kaynağıdır:

*“Ayna dedik yüzün baktık,
Dilber dedik gözün baktık,
Canla yan yana bıraktık,
A toprak seni, a toprak.*

*Gömlek dedik seni giydik,
Evsin diye sana girdik,
Bu ömre armağan verdik,
A toprak seni, a toprak.*

...

*Boydan boya dizilmişiz,
Adın sanın ne bilmişiz,
Çok gülmüşüz güldürmüşüz,
A toprak seni, a toprak.”*

(Toprak İnsanları, s. 53-54.)

İbrahim Zeki Burdurlu, tabiata âşık bir kişidir. Ona göre toprak tabiatın en önemli bir parçasıdır. Ondaki tabiat sevgisi topraktan gelir. Tabiattaki hemen hemen her canlı topraktan beslenir. Ağaçlar, bitkiler, çiçekler, böcekler hep topraktan beslenir. Arılar ihtiyacını çiçeklerden alır. Çiçekler de dolayısıyla toprağa bağlıdır. İşte şairimiz doğadaki bu mükemmelliğe hayrandır ve âşıktır. “Gök, Dağlar ve Yayık Sesleri” şiirinde, şair bunu bize hissettirir. Son kıtasını alıyorum:

*“Ey Türkmen çadırı içimde kurul,
Yayla hasretiyle sana göçeyim;
Ey ünlü tabiat, bu can sana kul,
Sensiz yaşamayı, aşkı neleyim...”*

(Toprak İnsanları, s. 68.)

“Mahallemize Gelen Bahar” şiirinde, şair; tabiatı güzelleştiren baharın, insanlar üzerindeki etkilerini gözler önüne serer. Bir başka deyişle, insanların bahar zamanındaki duygularını, hareketlerini, durumlarını aktarır:

*“ Bir kapı açılır aydınlıklara
Bir göz rüya görür, bir göz uyanır,
Çıkar yorgun dizler sarhoş bahara
Bir diz derdi söyler, bir diz uyanır.*

...

*Gözsüz Hacer bile ışığa bakar,
Bir masal şehridir yıkık duvarlar,
Şen dullar içinde açılır bahar,
Kalpte yeşil dilden bir söz uyanır.*

*Günlük ekmeğini bulamayanlar,
Baharda toprağın sesini anlar,
Bir doyma aşkıyla yolcudur onlar,
Ruhta yemiş veren bir öz uyanır.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 41)

“Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı” şiir kitabının “Giriş” bölümünde şair, tabiatı selamlayarak şiirine başlar:

*“Selam ey yerin hazinesi,
Selam ey yüze âşına meydan;
Seze de selamlar, su, hava, güneş,
Selam ey varlığı kucaklayan!*

*Bereket sessizlik içinde gelsin,
Toprak kendini bizde bilerek;
Işık avuçlayan eller umutla,
Bütün baştan geçenler gülümseyerek.*

...

*Bilinen saadetin bohçası,
Yüzgörümlüğü verilsin sevgiye;
Gülsün toprak, oynasın toprak,
Selam ey insanlar selamlar diye.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 5-6)

Şair, tabiatı bir meydan olarak görür. Bu meydanda sadece insanlar yoktur. Toprak, çiçek, ağaç, su, böcek, tohum bu meydanda var olan varlıklardır. “Bu Meydan Boyu” şiirinde olduğu gibi:

*“Tohum, mevsimlerden mevsime gebe,
Tohum, baharları yaşatan gelin;
Tohum, kundağında aşka düşünce
Toprağa en güzel haberi verin.*

*Meyvelerden düşen çekirdek gibi,
Bir bahar düşünüyör böcek;
Bir bahar düşünüyör sevecek gibi,
Mutlu yollar boyu yürüyor böcek.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 8)

Tabiatın, kurallar çerçevesinde hüküm sürdüğünü anlatan “Tanıyış” şiirinde, aynı zamanda her varlığın bir görevi olduğundan bahseder. Hepsini birbirine sıkı sıkıya bağlıdır:

*“Bahar, böceklerde, köklerde yaşar,
Onlar için hayat bir uzun devir;
Toprak bir sofradır, sofrada gün var,
Bu günde bir tohum yarın devleşir.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 11)

Şair, kişileştirmeyi şiirlerinde çok kullanır. Cansız varlıkları konuştuğu gibi, “kök”leri de konuşturur. Ağacın, sebzenin kökünü konuşturur. Çünkü bitkilerin toprağa temas ettikleri yer kökleridir. Toprak sayesinde hayatlarını sürdürebilirler. Tabii ki toprağın yanında güneş, yağmur gibi unsurlar da önemlidir. Bunların hepsini birer tabiat unsurudur. “Genç Bir Ağaç Kökü” şiirinde “kök”ün duyguları yansıtılmıştır:

*“İçim karış karış toprağı bilir,
Dışım dal dal gider yaprağı bilir,
Yaprak güneş denen dudağı bilir,
Öpüşler topraktan rengime göçer.*

*Yağmur uyku gibi bürür tenimi,
Dalda susan çiçek sürür tenimi,
Meyvemde bin bir renk görür tenimi,
Ben içerim, dallar içer, renk içer.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 15)

İbrahim Zeki Burdurlu, baharın gelişini, tabiatın güzelleşmesini “Yeniden Doğuş” şiiriyle çok güzel anlatmaktadır:

*“İşte dalga dalga renklenen sular,
Bir hızda göz açan yapraklar işte;
Çiçekle göz göze gelen ışıklar
Dallarla iç içe bu hür sevişte.*

*Özsuda gezinen kutlu toprağın,
Boy veren isteği dallardaki hız;
Çimenler şöleni yeşeren bağın,
Yeni bir hayata coşkunluk yalnız.*

*Arı kovan dışı zevkler peşinde,
Adsız bir sihirle yüklü meyveler;
Tabiatla coşan gönül içinde
İnsanı insan yapan içli sevgiler.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 25-26)

“Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı” şiir kitabının girişinde şair, bir ağacın masalını anlatır. Şiirin başında:

*“Ağaç kendi sesinden başka sesi işitmez,
Meyve aşkından gayri sevgi bilmezdi...”*

Yazmaktadır. “Giriş” niteliğindeki bu şiir ise şöyledir:

*“Evvel zaman içinde
Çok uzak diyarlarda
Bizim bilmediğimiz
Gidip gelmediğimiz
Çok uzak baharlarda
Her ele meyve veren
Her gözden şifa deren
Ulu bir ağaç varmış
...
Gelin gibi bu ağaç
Toprağın niymetine
Kök kök uzanır gider
Güneşin cennetine
Dal dal salınır gider
Kendine en güzeli
En iyiyi ararmış.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 31-32)

“Onlar Ermiş Muradına” şiiri de tabiatın güzelliklerini anlatan başka güzel bir eserdir. Baharın gelmesiyle birlikte, tabiattaki varlıklar mutluluğa erişmiştir:

*“Onlar ermiş muradına
Yeşil saraylar içinde
Altın gözlü, hayat sözlü
Böceklerin, çiçeklerin
Bir bayram şöleni gibi
Aşkla coşan sevincinde.*

*Onlar ermiş muradına
Tabiatın ses halinde
Aşk halinde dalgalanan
O büyüğü nefesinde*

*Onlar ermiş muradına
Dallarda gül gül meyveler
Meyveler halinde aşklar
Hazzın kapısını vurmuş,
Renk, ışık ve ses halinde
Bütün varlıklar uyumuş.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 51-52)

“Yağmurdan Sonra Şehrimiz” şiirinde, tabiat harikası olan yağmurun, yağdıktan sonraki etkileri, faydaları kaleme alınmıştır:

*“Uçar hastalığın renkleri
Kır sakallar hemen gençleşir,
Açık yeşil çıldırır birden,
Hafif titremeler şehirden,*

*Geçerek gene şehre siner
Camlar ışıl ışıl gülümser,
Dolar bir sakatın gözleri
“Bahar, bahar” diye söyleşir.”*

(Basık Tavan, s. 25)

Tabiattaki varlıklar kişileştirilerek, bahar zamanı bayrama yerine benzetilmiştir “Bayram Yeri” şiirinde:

*“Yorgun atlı karıncalar gibi
Kiraz ağaçları hep düşünüyor;
Kirazlar birer bayram çocuğu.
Alı pullu entariler çıkıp iniyor.*

...

*Arılar, kelebekler, binbir türlü böcekler,
Duymuyorlar kendi seslerini;
Öyle düğümlenmiş ki renkler, şekiller
Kimse tanımıyor bu sarhoş
Bayram yerini.”*

(Basık Tavan, s. 35)

Burdurlu'nun şiirlerinde gözlem her zaman ön plândadır. Özellikle tabiattaki olan bitenleri, çok iyi izler. “Su Yürüyor” şiirinde, bahar zamanı tabiattaki canlıların değişimlerini, hareketlerini, belgesel gibi şiirine aktarır:

*“Asma, şöyle bir silkindi
Açıverdi gözlerini renk renk
Değişiverdi birden bire dünyası
Yeşil bir uzanış, yeşil bir dilek
Yeşil bir gülümseyiş ki
Tüm asmalarla yeryüzündeki.”*

(Sev Beni, s. 15)

“Karlı Dağ’da Bir Çam Altı” şiirinde, gözlem ön plandadır. Şair, izlenimlerini aktarır. Gözlerini kapatır ve memleketinde olduğunu hayâl eder:

*“Karlıdağ’da bir çam altı
Yüzyukarı uzanıyorum;
Bulutsuz gökyüzü süt gibi;
Sütbeyaz çizgiler çam dallarında;
Bakıyorum bakışlardan öteye,
Yeniden kurduğum orman içre
Bakıyorum, dallara, ağaçlara, çiçeğe.*

*Karlıdağ’da bir çam altı
Yüzyukarı uzanıyorum;
Kapanıyor göz kapaklarım:
Burdur’da Aziziye köyündeyim
Orman ne orman, çam ne çam
Yayla etekli bir gök açılıyor,
Bakın dağ akşamı ne akşam!..”*

(Minnacık Ada, s. 14)

2.2.3. Atatürk Sevgisi

*“Adını adımdan önce
Heceledim, öğrendim
Duvarları, kitapları
Senin resminle beğendim.
...
Daha iyi anlarım her yıl
Açıldıkça düşüncelerim
İlk sevgim büyür büyür de
Seni daha da severim.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 16)

Şairin, yukarıdaki “Atatürk” şiirinden de anlaşılacağı üzere, Atatürk sevgisi en üst seviyededir. Bunda Cumhuriyetçi ve Atatürkçü bir aileden gelmiş olmasının payı büyüktür. Dolayısıyla kendisi de son derece Cumhuriyetçi ve Atatürkçü bir kişiliğe sahiptir.

Atatürk hiç şüphesiz, ülkemizin kurtarıcısı ve yol göstericisidir. Burdurlu, bunun bilincindedir. O, Atatürk’ün ilke ve devrimleri ışığında kendisini vatanına adanmış bir kişidir. “Ülkem Atatürk” şiirinde, Ata’mızın hayat görüşünden söz açar. Tek amaç; bağımsızlık, cumhuriyet ve çağdaşlaşmaktır:

*“Kurtuluş ülkün
Savaşın senin
Yüce yönetim
Cumhuriyetin.*

Doğru, güzel yön

İleri demek

Uygarlık yolu

Seninle emek.

...

Senin gözünde

Her küçük, büyük

Özgürlüğünsün

Ülkem Atatürk.”

(Atatürk'üm, s. 5)

“Atatürk'üm” şiirindeki:

“Elimizdeki bayrak, kardeşlikten

Dilimizde yaşam, tüm özgürlük

...

Devrimlerin ölümsüz dallarımızda

Kemal'ci zaman, hep hep yollarımızda”

(Atatürk'üm, s. 6-7)

Sözleriyle şair, Atatürk'ün izinde olduğunu göstermektedir. Atatürk devrimlerini benimseyerek onları koruma görevini üstlenir. Şairin, “hürriyet” temasına bakarsak, aynı zamanda bağımsızlık düşüncesinin hat safhada olduğunu görürüz.

“Atatürk” şiirinde de bu durumla karşılaşmaktayız. Şair Atatürk'ü o kadar çok sevmektedir ki kendi adından önce O'nun adını öğrenir. Özgürlüğü, devrimleriyle beğendiğini ifade eder. Atatürk'ün önemini ve her zaman yaşadığını önemle vurgular:

*“Adını adımdan önce
Heceledim, öğrendim
Ülkemin özgürlüğünü
Devrimlerinle beğendim.”*

...

*Her yön, sen olursun sen
Kitap, tren, şapka, kravat
Sen Türkiye’ mi uçuran
En yüce göksel kanat.*

*Her On Kasım’da gözlerimiz
Bir daha ağlarken sana
Bir kez daha inanırız
Her yerde yaşadığına.”*

(Atatürk’üm, s. 13-14)

“Başbuğum” şiirinde, Atatürk’ün sonsuza dek, varlığının devam etmesini istemektedir:

*“Yüce dalların üstünden
Eksilmesin gürlüğün
Akça tanlar ardından
Kesilmesin özgürlüğün.*

*Vatan deyince anlam sen
Kavrasak da kavramasak da
Işıldayınca düşünülerle
Uygarca yöneliş tek sen.
...
Yüce, çok yüce başbuğum
Sendendir, sanadır yolculuğum
Tüm seninle başlıyorlar uçuşa
Yaşlılarım, gençlerim, çocuğum.
...
Yaşasın kutsal yurdum
Devrim gücü eksilmesin
Parla özünle çağ çağ
Çağlarca bu tan hiç kesilmesin.”*

(Atatürk'üm, s. 9-10)

Şair, “On Dokuz Mayıs” şiirinde, Cumhuriyetin temellerinin atılmaya başlandığı Samsun şehrinin tarihî önemine vurgu yapar:

*“Mayıs on dokuz dedi mi
Yanaşır Samsun'a bir destan-gemi
Epeski bir tekne içinde
Yepyeni bir destan
Sonra
Yepyeni destan-Türkiye, yepyeni.”*

(Atatürk'üm, s. 16)

“Atatürk’üm Zeybek Oynuyor” şiirinin II. bölümü, Kurtuluş Savaşı’nın özeti gibidir. Samsun’a ilk adım, Erzurum ve Sivas kongreleri, tarihsel bir gerçeklikle ortaya konulur:

“Şimdi asker Ata ünlü bir Dadaş

İlk adımı Samsun, sonra Erzurum

Durur Sivas’ta diz çöker

Bakar bakar da Ankara’ya

El vurur, yaylanır, seker.

Bir adım, ortasıdır Anadolu’nun

Kısa adımlar, Afyon Sakarya

İnönü’nde yeniden bir diz vuruş

Dumlupınar’da el tutar, göz sürer

İzmir’e doğru zeybeğim bir kuş.”

(Atatürk’üm, s. 18)

Şairimiz, Ata’mızın Baş Öğretmen oluşuna da değinir “Öğretmen Atatürk” şiirinde:

“Yine derse giriyorsun Samsun kapısından

Selâmlıyor, seviyor tek öğretmenini

İl il, köy köy, can can

Tüm Ana Vatan.

...

*Tüm ÷lkemiz tek sınıf
Bir yön bayrak, bir yön tan
Öyle bir ödev veriyorsun ki öğretmenim
Süngü-kalemle başlıyoruz Afyon'dan.”*

(Atatürk'üm, s. 31)

“Beşikte, Emekte ve Gelecekte” şiirinde, şairimizin Atatürk'e son derece bağlı olduğunu bir kez daha görmekteyiz:

*“Hep izindeyiz
Hâlâ Kocatepe'ye çıkıyor gibisin
Yüzünde, gözünde, yüreğindeyiz
Hâlâ Çankaya'dan bakıyor gibisin
Hep sözünde, hep özündeyiz
Hâlâ İzmir'e akıyor gibisin.”*

(Atatürk'üm, s. 30)

2.2.4. İnsan

*“Bir canla her işte öter, öterdin,
Ekinden hasada bol bol yeterdin,
Gönüldün gam değil gülüş tüterdin,
Gezer tozar idin derman boyunca.*

*“Dönem” bu uğurda sana mı dönem,
Yanam da tana dek bir hoş mu sönem,
Seni gökten gayrı nereye gömem?..
Bağır toprak oldu harman boyunca.”*

(Toprak İnsanları, s. 39)

“Romancılığın ve gene modern roman ve hikâye sanatının –az olarak- “Nesir” sanatının, üzerinde önemle durduğu portre, şiire de çeşitli şekilleriyle girmiş bulunmaktadır. Kompozisyon kitaplarının anlata anlata bitiremedikleri fiziksel ve tinsel portreler roman ve hikâye sanatının en asil köklerindedir. Roman ve hikâyenin birinci derecedeki kahramanlarından tutalım da en son plânda kalan şahıslarına kadar en küçük bir rolü olan şahsın bilen karakterinin veya olguyla ilgili iç durumunun belirtilmesi gerektir. Bu durum tiyatro sanatında da böyledir. İyi karakter örnekleri yaratabilmiş veya gerçek hayatın teferruatından iyi içyapıları seçebilmiş yazarları gücümüz yettiği kadar alkışlıyoruz.

Bugünkü şiirimizin ele aldığı portrede de, fiziksel ve tinsel bakımdan bir ayırma yapamayız. Şairlerimiz bu iki portre çeşidini bir arada vermeyi daha çok beğeniyorlar. Bazen tamamıyla tinsel portre çizmekte bir mahzur görmüyorlar. Yani portreyi okurken, portreyi saran bir dekorun hikâyesini dinlemiyoruz. Şiir, tamamıyla hür olarak, ele aldığı bir şansın veya karakter örneğinin, dış ve iç çizgilerini uygun bir şekilde birleştirmek suretiyle portreyi tamamlıyor.”⁹⁵

Yukarıya aldığımız örnek İbrahim Zeki Burdurlu’nun “Toprak İnsanları” şiir kitabından. Şiiri adı ise “Durdu Bacının Dönesi”. Başlıktan da anlaşılacağı üzere, Döne ölmüştür ve Durdu, evlâdının ölümünden sonraki duygularını bizlerle paylaşmaktadır. Durdu, bir toprak insanı yani köy insanıdır. Burdurlu, kafasında toprak insanlarını çizmiş ve onlara birer rol vermiştir. Hepsi de toprağa bağlıdırlar. Hepsi birer toprak insanıdır.

“Gözleri İçine Bakan Memiş’in Söylenmesi” adlı şiirde ise, kör olan Memiş’in duygularını gün yüzüne çıkarır şairimiz. Memiş; Durdu gibi, Döne gibi toprak insanıdır:

“Gündüz diye söylemişim,

Gece düşündüklerimi;

Yadırgayıp ilk yerimi,

Geceye gündüz demişim.

⁹⁵ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XV: Portreler”, *Erciyes*, S. 73, Şubat 1949, s. 12.

Geceye gündüz demişim,

Dil olmuş gözlerdeki renk;

O renklere söylemişim:

“Ben de her şey geceye denk”

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde insan örneği çoktur. Hepsinde ayrı bir hikâye ayrı bir duygu vardır. Genellikle bu insanlar bayandır. Toprağa “ana” gözüyle bakıldığı için, insanların da çoğunu bayan olarak tasarlamıştır. Bunlardan birisi de Döndü'dür:

“Hotozunda bahar günü,

Yazmasında kış, kar günü,

Fistanının dört bir eni

Yüz sürüyor topuğuna

Çevresine tatlı dilden

Gülleriyle al eylemiş,

al eylemiş.”

(Toprak İnsanları, s. 47)

“Döndü'nün Bohçası” adlı şiirden alınan yukarıdaki bölümde, Döndü genç bir köy kızıdır. Burdurlu, burada Döndü'nün dış görünüşünden bahseder.

“Toprak İnsanları” şiir kitabında daha başka, “Ayşe Gül'ün Şehidinin Ardından” söylediği sözleri, “Dul Gülsüm'ün Öten Kuşa Sualî”ni görmekteyiz. Köy insanı olan, koyun çobanı olan “Kara Ali”nin içinden konuşmaları, rüyasında gördükleri son derece ilginçtir. Bir yandan dinlenirken, bir yandan da düşünür, içinden konuşur:

*“ Tek gölgeme sahip bu baş, bu eller,
Benim için ömür toprakta gerçek;
Babam bir şehitmiş, anam bir dilber,
Ruh için bir olmak bendeki dilek.”*

(Toprak İnsanları, s. 75)

Yatağına yatıp, uyuduktan sonra ise bazı düşler görür “Kara Ali”. Düşünde; toprak, babası ve yavuklusu ona seslenir. “Topraktan Bir Ses” şiirinde görüldüğü gibi:

*“Kapı komşum dedin, açıldım sana,
Işığa bir çiçek açılır gibi,
Gel dedin her renkle sarıldım sana
Benliğe bire dilek sarılır gibi.*

*Su verdim, elimden suyumu içtin,
Kapım açık dedim, kaç kere geçtin,
Bol verdim, kendine yeteni seçtin,
Kovanda bir petek seçilir gibi.”*

(Toprak İnsanları, s. 78)

Bu insanlar, günlük hayatın gerçek yüzlerinden seçilmiş insanlardır. İbrahim Zeki Burdurlu'nun, bu konu hakkındaki diğer düşünceleri şöyledir:

“Daha çok günlük hayatın gerçek yüzünden seçilen temalar bize, önemli şahısları tanıtıyor. Bu gerçek, oluş karşısından duygulanmak veya bir şahsın özel hikâyesini dinlemek bir zevk oluyor. Şiirimize portre sadece gerçek özellikle değil de idealize edilmiş şahısların veya bir çeşit klâsik tiplerin çizilmesiyle yapılıyor. Şair, pek etkisi altında kaldığı duyguların bencilliğinden ayrılmayıp kendi görüşünün üstünlüğünü mısralara yerleştiriyor. Gerçeklik veya klâsiklik özelliği bulunan her iki şiirde de portre çizmesinin başarısı görülüyor.

Gerçek hayattan alınmış özel tiplerden başka, sosyal çevre içinde tip olarak tanınmış şahısların da portreleri, bugünkü şiirimizin sınırı içindedir. Meselâ: Çocuklar, Irgat, Yayla çocuğu, Düşük, Çingene, Odacı vs.

Bugünün şairi, gerçek hayatı söylemeyi pek seviyor. Yalnız portreleri yani şahısları, en belirli özel yönleriyle çalışırken kendi duygularının etkisinden kurtulamıyor. Bu, tabii bir yaratma olayıdır. Şair, çevrenin veya karakterini vermeye çalıştığı şahsın biraz da etkisi altında bulunmalıdır. Aksi halde şiir, duygu hassasından kaybedeceği gibi, duygulandırma kudretini de gösteremez.”⁹⁶

İbrahim Zeki Burdurlu'nun, “Bir Köyden Bir İnsan” şiir kitabı başlı başına bir şahsı, bir köylü insanını, köylü kadını anlatır. Toprakla iç içe olan bu kadının diğer bir ismi “Toprak Ana”dır. Birkaç şiir dışında, bütün şiirlerde bu “Toprak Ana”nın duyguları, davranışları, düşünceleri yer almaktadır. Köylü kadının bütün problemleri gözler önüne serilir. Şair ilk önce bize “Toprak Ana”yı tanıtmaya başlar. Toprak, köy insanı için hayat demektir. Aynı zamanda hayat sona erdikten sonra gidilen yerdir toprak. İçlerinden birisi ölünce, eski sevincinin kalmadığı, o eski günlerini andığı anlatılır “eski günlerini anar” şiirinde:

“...

Tarlalar bereket, ağaçlar çiçektir

Her kız dolu dolu, sarı petektir

Kıvrak nazlar, tatlı diller gerektir

Yer bile çekemezdi sevincimizi.

Su aka aka yolunu buldu

Dünlerim günlerimle kayboldu

O dünya bir solukta mahvoldu

Götürdü toprak içimizden en gencimizi.”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 8)

⁹⁶ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XV: Portreler”, *Erciyes*, S. 73, Şubat 1949, s. 12.

Ama her şeyden önce, o “Toprak Ana” “iyimserdir”. Barış yanlısı, eşitlikçidir:

*“Deymez dünyanın gamına
Bunca ömür, bunca didişmek
Ne var, ne oluyor, kim kimden üstün
Belli mi hangimiz önden gidecek”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 9)

Bir yandan hastalığa da önem vermez toprak kadını. Hep güçlü durmaktadır:

*“Bende tatlı bir kuşum
Topraktır öğün aşım
Ağrısız uysal başım
Yola yakışır.
...
Gömlek, tene canlılık verir
Hastalık bana ne gösterir
Sağlık, yükselir, yükselir
Dile yakışır.”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 12)

Ama bir gün hastalanıp, takatsiz kalır:

*“Başım topraktan ağır
Sağır, kulaklarım sağır
Girin, şu tek camdan ağır ağır
Nerdesiniz ey gece ışıkları?”*

*Çorba tası dondu, hoşaf buz oldu
Kış isterken bağrım, içim yaz oldu
Buğday benzim bembeyaz oldu
Nerdesiniz ey gece ışıkları?”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 13)

“Toprak Ana” aynı zamanda uzun masallar bilen birisidir:

*“Bir varmış, bir yokmuş
Topraktan önce bir ben, ben varmış
Dünya demişler bu yola
De ki bağın, bahçen varmış.”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 15)

Bu toprak kadını köyde yaşadığı için, elbette komşuları da vardır. Bütün insanları sevdiği gibi komşularını da çok sevmektedir:

*“Bir köy, bir avuç insan, bir yol, birkaç ev
Hepsi de komşum demek
Saçaklardan duvarlardan ötede
Benim lafım oluyor büyüyerek*

*Kimi hasta, kimi yetim, kimi zengin
Kimi tek başına bir umman, bir engin
Kaştığı birdir hepsinin, her birinin
Hepsi bir toprak vurgunu, bir de çiçek.”*

(Toprak İnsanları, s. 26)

Her şeyi sevdiği gibi düşüncelerini de sever. İnsanları sever, kısacası her şeyi sever toprak kadını. Çocuğu olmasa da, sevinci kırılmaz. Çünkü; dağlar, taşlar dostudur onun:

*“Gökyüzü, benimsin, yer, canımsın
Çimenler, ağaçlar, hep eşimsiniz
Güzel ay, sen de altın çardağımsın
Yıldızlar, sizler de kardeşimsiniz.”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 54)

Ama hep çocuğa özlem duyar:

*“Ev var, bir karış toprak bile var
Saban var, gün var, yaprak bile var
İs tutan vefalı ocak bile var
Bir yiğit yok, bir civan yok, bir er yok.”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 58)

Acılar içinde yine de çok bahtiyardır “Toprak Ana”. Çocuğu olmadığı için toprakla avunmuştur:

*“Bir çocuğum yoktu dizimde
Toprakla avundum toprakla
Bir al sabah güldü yüzümde
Toprakla avundum toprakla”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 73)

“Bütün Analar İçinde Ana” başlıklı şiirin ikinci bölümünde ise toprak kadını kendinden bahsetmektedir:

*“Beni tanırsınız, ben toprak bacı
Beni bilirsiniz, ben toprak yüzlü
Beni seversiniz: Bahtiyar acı...
Beni görürsünüz: Ben toprak gözülü*

*Yaşım elli beştir saçında ak yok
Boyum, ince, gevrek, dişimde ek yok
Gönlüm, bahçe, bağıdır, huyumda dik yok
Beni dinlersiniz, ben toprak sözlü.”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 68)

İbrahim Zeki Burdurlu'nun çizdiği portreleri, ya köyden ya da yaşadığı çevreden (mahallesinden) seçer. Hepsine fiziksel ya da tinsel özellikler yüklemiştir. Bu kişiler çevresinde yaşayan kişilerdir. O, sadece gördüğü insanları tasvir etmez. Bazı insanların da duyduğu özelliklerini kaleme almıştır. “Emekli Öğretmen Asım Efendi” şiirinde olduğu gibi:

*“O, geçen günlere dair
Hep babamla dertleşirmiş,
Anlatırmış ev içini,
Kızından ve karısından
El aman, el aman dermiş.

Oğlunun biri Maraş'ta
Biri Bayburt'ta askermiş,
Mektup, haber gecikince
Zavallı Asım Efendi
Meraktan içini yermiş.*

*Üç aylıklar verilince
Çehresi al al gülermiş,
Düşünce yüzünden uçar
Yorgun kamburu doğrulur
Sevinçten bayram edermiş.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 27)

“Mavi Entarili Gözsüz Yetim Kız” şiiri, kör olan bir kızı tasvir etmektedir. O, görmediği için, içinde yaşadığı dünyayı seslerle tanımaya çalışır:

*“Bak bak anneciğim, mavili kızın
Küçücük elleri rengi arıyor,
Görmeyen parmaklar, gören ışığın
İçinden geçerek renge varıyor.*

*Bak bak ablacığım, nasıl işlenmiş
Mavi entarisi, o gür renklerle
Bilmiyor zavallı, hangi renk inmiş
Gönül üstüne dağ çiçekleriyle.*

...

*Bak bak anneciğim, bütün şekiller
Yok olmuş, silinmiş, insan ve eşya,
Mavili yetim kız öğrenmiş bir yer,
Bir ses bahçesiymiş gezdiği dünya.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 28)

İbrahim Zeki Burdurlu'nun “Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı” şiir kitabında yine toprak insanları mevcuttur. Bu insanlardan bazı kesitler sunar. Bu insanlar, her zaman tabiatla iç içe yaşamaktadır. Şair, “Bir Çocuk” şiirinde, bir

insanın hatıralarını anlatır. Bu insanın geçmiş günleri, çocukluğundaki davranışları gözlerinin önüne gelir:

*“Şimdi hatırladım bir güzel evi,
Bu eve geçilir gür bahçelerden;
Bir sedirden babam süzer her şeyi,
Nenem haber umar neler nelerden.*

*Şimdi görüyorum dünya halimi,
Anam her yanımda nefesin gezer;
Başım dizlerinde seyret gönlümü,
Dilin her kaygıyı bir sesle çözer.*

*Hâlâ gözlerimde oyuncaklarım,
Birbiri içinde kutu hep kutu;
Bilmez, anlamazken renk renk boyardım,
Tahtadan yaptığım güzel tabutu.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 20-21)

“Dam Başında” şiirinde şair, dam başında oturan Nazlı ismindeki bir insanın, düşüncelerini, hareketlerini anlatmaktadır. Şair, sanki bir ressam gibi olan biteni gözlemlemiştir. Başka bir ifadeyle resmetmiştir:

*“Gelmiş hasretinde büyüyen,
Güzelleşen, insanlarsan seçilen
O, günlerin günü olan insan
Almış seni, götürmüş seni
Çıkmıyan sesin, bulanık gözünle
Şöyle bir “ sev beni ” savurmuşsun;
Dam silinmiş, ay solmuş, yıldız erimiş
Sen gene Nazlı ’m sen gene
Bu gidenlerin peşinden,
Ne fikirler, ne fikirler kurmuşsun.”*

(Basık Tavan, s. 20)

Şair; insan temasında kişileri daha çok toprak insanlarından seçer. Kendisi de bir toprak insanıdır çünkü. “Sen, Toprak İnsanı” şiirinde, tam olarak toprak insanını tanımlamaktadır. Türk anasının çocuğuna neler verdiğini, neler kattığını belirtir. Toprak insanı, Türk olan anasının sayesinde belli bir seviyeye gelmiştir. Kısacası, “Toprak insanı nedir, kimdir?” sorusunun cevabını almaktayız bu şiirde:

*“Analar neler doğurmaz,
Hele Türk anaları...
Seni de bir Türk anası doğurdu,
Mayanı toprakla, güneşle yoğurdu,
Saldı yiğitler içine;
Göz verdi gözlerinden,
Öz verdi özlerinden,
Alına hürriyet verdi
Gamsız, uçarı sözlerinden;
“Toprağı ek kaldır ye” dedi*

*Kökü sağlam güçlerinden güç verdi
Onun için başında Türk dağlarını
Omzunda Türk ırmaklarını
Yüzünde Türk topraklarını görüyorum.
Onun için cebindeki mendil bayrak,
Onun için vücudun gönüllü asker.
Urbanda Türk meyveleri kokuyor,
Avuçlarında toprak çizgileri var.
Bu toprak gibi bereketli, dayanıklısın,
Bu toprak gibi yenilmez, dayanıklısın
Anlısın, şanlısın,
Onun için, onun için toprak insanı
Hürriyetle nişanlısın.”*

(Basık Tavan, s. 67)

“Türk Çocuk” şiirinde, Kıbrıs’ta gördüğü bir çocuğu kaleme alır:

*“Bir çocuk gördüm, bir çocuk
Elinde küçücük, el kadar bir bayrak vardı;
Bu çocuk küçüktü,
Küçük bayrak Türkiye kadar
Büyüktü, büyüktü.*

*Çocuk elinde taşıyordu bayrağı,
Ay-yıldız vardı gözlerinin içinde;
Bayrağı göğsüne dikti,
Yürüdü bir asker edasıyla
Başı dikti, dimdikti.”*

(Lefkoşa, s. 31)

İzmir’de bir gecekonduda yaşayan Üzeyir’in ve ailesinin sıkıntılılarını anlatır “Çiçeksi İlişkiler” şiiri:

*“Bir papatya, bir menekşe, bir gelincik
Bir gecekonduda, bir Üzeyir, beş çocuk
...
Şirinyer’e girerken İzmir’den
Yolun sonu tüm gecekonduda
Bir kara öykü yamacın kapkara sorusu.
...
İçerde beş çocuk beş ayrı soru
Anası, karısı içerde, en içerde
Yasa içerde, yok içerde, yağmur içerde
Susan, sustukça düşman yaşam içerde
İçerde sekiz, can isteyen can
Dışarıda koca kent İzmir, insan ne insan.”*

(İzmir’in Mor Atları, s. 28-29)

2.2.5. Hürriyet

Biz Türkler, bağımsızlığımıza düşkün insanlarıdır. Geçmişten günümüze kadar hep bunun mücadelesini vermişizdir. Toprakla dost olmuşuz, hürriyeti toprakla beraber yaşamışızdır. İbrahim Zeki Burdurlu da aynı zamanda toprak insanı olduğu için, bağımsızlığına, hürlüğüne düşkün bir kişiliğe sahiptir. Şiirlerine baktığımız zaman bunu çok net görmekteyiz. Onun memleketi hürdür. Geleneklerine bağlıdır. İnsanlar, doğayla iç içe, tarihiyle birlikte mutlu bir şekilde yaşar. İbrahim Zeki Burdurlu'nun evi de memleketi de vatanı da hürriyet düşüncesinin peşinden koşar. "Evimiz Hür Vatan Gibi" şiiri buna en güzel örnektir:

*"Esirliği kitaplardan öğrendim,
İstekleri bağlı insanlar varmış;
Sundum hürriyeti kendime kendim,
Hür olan insanlar çok bahtiyarmış.*

*Annem türküsünü pervasız söyler,
Tüter bacamızdan mavi dumanlar;
Bizimdir kardeşçe sevilen gökler,
Bizden bir parçadır geçen zamanlar.*

*Nasıl öz verirse toprak çiçeğe,
Bize de hürriyet verir bu toprak;
Benzerdi evimiz altın peteğe,
Baba, ana, oğul bal taşıyarak.*

*Eşyamız sevimli en yakın dosttur,
Sandıklar, bohçalar hep vatan kokar,
Beş odaya birden tüneyen huzur,
Bize vatan gibi gönülden bakar.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 72)

Şairin “Hürriyet” konusundaki düşünceleri ise şöyledir:

“İnsanın kalp ve vicdan hürriyeti, sosyal çevrelerde bir bilim zihniyetiyle sağlanan yaşama unsurlarının başında gelir. Bu özellik, bizim gibi hür yaşayan milletlerde daha belirli bir olaydır. Ana davaların başında gelen hürriyet olayı, bir milletin çocuklarına bıraktığı en kutsal miraslardan birisidir.

Bugünkü şiirimizde, yeni Kurtuluştan sonra yetişen şairlerimizin eserleri arasında, bu, hürriyet temasını işleyen şiirler maalesef pek azdır. Kökleri Namık Kemal'de olan bu hürriyet duygusunun, türlü ruh durumlarını anlatan şiirlerini Tevfik Fikret'te en başarılı bir şiir tekniğiyle görürüz. Mehmet Akif Ersoy, Çanakkale Şehitleri'nde bu duygunun coşkunluğunu söylemiş, İstiklâl Marşı'yla da gene bu hürriyet duygusunun katıksız heyecanlarını mısralar içinden taşırması. Hecenin beş şairinde ve Kemalettin Kamu'da bu temayı işleyen mısralar görüyoruz.

Bugün bu temayı işleyen şairlerimiz yok değildir. Hürriyeti bir benlik sayan bir milletin şairlerinde işlenmiş görmek, gelecek nesillere karşı bir eğitim cihazının hazırlandığına güvenmek demektir. Fakat, Fecr-i Âti sonrasının şairlerinde görülen bir çeşit kötümserliğin yıllarca şiirimize hakim olması, bu konudaki eserlerin adedini azaltmakta gecikmemiştir. Ancak, Cumhuriyet'ten sonra, müspet bilim alanında görülen ilerlemeler, bu şekilde terbiye edilen gençler, hürriyet duygusunun gelişmesinde önemle sebep olan unsurlardandır.”⁹⁷

Şair, hürriyete çok düşkün bir kişidir. Hürriyet beraberinde hür düşünceleri de getirir. “Hürriyet” şiirinde, “hürriyet” temasını, tabiatla bağdaştırarak sunar.

⁹⁷ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları IV: Hürriyet”, Erciyes, S. 50, Mart 1947, s. 16-17.

“Hürriyet”in akislerini anlatır. Bu duygunun, kendinde yarattığı hisleri, doğadaki varlıklara olan etkisini, yankılarını aktarır:

“Yurdumun geniş hürriyeti var

Alnımda ışık, yüreğimde kan...

Bulutlar bayrakları selamlar,

Hür mavilik başlar ufuklardan.

Bir kuş sesinde uyanır bahar,

Bir böcek topraklardan ses verir;

Dost haberleri getirir rüzgâr,

Hürriyet güneş gibi yükselir.

...

Öyle bir türküdür ki hürriyet...

Çağırır gönülleri seslerine;

Uzun tarlalarda olur bereket,

Ömür ekler insan nefeslerine.

Bazan bir çiçek olur yastıklarda,

Bazan halılarda hoş bir şekildir;

Çınlar kahkahası aydınlıklarda,

Bazan yeşil dallarda ürperir.

Bir hikâyedir annemin kalbinde,

Zafer akşamlarını anlatan;

Durur kutlu emanet sahibinde,

Hürriyet içinde büyük bir vatan.”

(Basık Tavan, s. 56-57)

“Yalınayak” şiiri ise, hürriyetimizi sağlayan, bu uğurda kanını döken, canını veren kutsal şehitlerimizle, hür olan Türk insanının sevgi dolu bütünleşmesi söz konusudur. Mehmet’imiz bağımsızlığımız için şehit olmuştur. Bu topraklar üstünde de hür dolaşan insanlarımızı görünce şehidimiz mutlu olur. Çünkü bu uğurda canını vermiştir. Şair, topraklar üzerinde hürce dolaşmasını ister Türk insanından. Ancak böyle olunca şehitlerimizin mutlu olacağına inanır:

“Güneş kanına giriyor,

Kan, damardan fışkırmış

Toprağın alınına giriyor.

Bir şehit baş kaldırıyor

Öpüşüyor dudak ve taban.

Taban ve dudak.

Siliniyor, uçuyor aradan toprak;

Yalın ayak, başı kabak

Bir insan, ey Türk insan,

Güneş kanına diriyor,

Alev değil, cehennem değil...

Toprak vatan serinliğinde,

Bas istediğin kadar

Çorak, bitek, bozkır olsun

İsterse ufuklar sır olsun

Bas istediğin kadar.”

(Basık Tavan, s. 63)

Güneş, hürriyeti simgeler. Askerlerimiz, hürriyet için kanlarını dökmüş ve o kanlar vatanı oluşturmuştur. Türk insanının da bunun farkında olması gerektiğini dile getiriyor. Yalınayak gezen Türk insanı da hür bireyin simgesidir. Şehit ise, bu hürriyeti sağlayan, bu resmi oluşturan; fedakâr, aslında ölmemiş kutsal bir kişidir. Şehit, bu hürriyeti sağladığı için mutludur, şair de Türk insanının bu hürriyeti yaşadığı için mutlu olmasını ister. İşte bu sebeple şiirde bir bütünleşme vardır. Şehitlerimiz, bu hür ortam için canlarını vermişlerdir, işte bu sebeple şair Türk insanının bu hürriyeti koruyarak hür bir şekilde yürümesini ister. Bu hür yürüyüş, rahat bir şekilde toprağa basış şehidi de memnun etmektedir. Şair, toprağı da aradan siler. Sadece şehit ve Türk insanı vardır. Türk insanı şehidin orada yattığının farkındadır. Hürriyetin gereklerini yapmaz ise, şehit o zaman mutlu olmaz. Çünkü şehitler hürriyet için, hürriyetin devamı için, kısacası insan için şehit olmuştur. “Öpüşüyor” kelimesiyle de bir sevgi alışverişi vardır. Türk insanı ile şehidimiz sevgiyle birbirine bağlı “Magosa’da” şiirinde; Magosa’daki, Namık Kemal’in sürgüne gönderilip hapsedildiği zindana öfke vardır. Çünkü şair hürriyet sevdalısıdır. Şaire göre Namık Kemal de hürriyet için çaba göstermiş bir kişidir. Durum böyle olunca onun haksız yere sürgüne gönderildiğini anlatmak istemektedir:

“Kalk, yerinden kop da gel

Dinleyelim

Söylesin hikâyelerini bize

Sokaklar, evler ve deniz.

...

*İşte tam önündeyiz,
Söyle hürriyet kasidesini,
Duysun zindanın hatırasından Namık Kemal
Sesin hürriyeti söyleyebilen sesini;
Söyle söyle de utancından
Karanlığı yaratan fikirle beraber
Belki önümüzde eğilir
Şu zindan.”*

(Günaydın Yavru Kıbrıs, s. 29)

Burdurlu, hiçbir zaman Türkiye ile Kıbrıs'ı ayrı düşünmez. İkisi de vatanıdır. Türkiye ana, Kıbrıs ise yavrusudur. Ona anasından “hürriyet emzirir”. Kıbrıs'ın bağımsızlığını kazanmasına bir ithafta bulunur. Şairin “Sığamıyorum” şiirinde, bunu görmekteyiz:

*“Bir elimle tuttum Kıbrıs'ı
Bir kolumu doladım boynuna Anadolu'nun
Emzirttim anasından yavru Kıbrıs'a
Hürriyet, hürriyet, hürriyet.”*

(Minnacık Ada, s. 10)

Şairin “Özgürlük” şiiri, bu kavramı ne kadar çok benimsediğinin apaçık göstergesidir:

*“Türkiye'm, bayrağım, evim, ocağım
Yaşarım, yaşarım, yaşarım özgür
Dört sınır içinde Atatürkleşerek
Koşarım, koşarım, koşarım özgür.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 8)

2.2.6. Türk Askeri

Türk askeri; İbrahim Zeki Burdurlu için, kahraman bir vatan evladır. Vatan, Mehmetçikler sayesinde, onların cesur yüreği sayesinde bağımsızlığına erişmiştir. “Bir Kahraman İçin” şiirini de bütün şehitlerimize ithaf etmiştir:

“Hani bir gün davul, zurna

Sevincinle konuşmuştu;

Ay, yıldız üstünde ruhun

O bitmez şanlı duygunun

Ergin dalına konmuştu.

...

Hani bir gün ey Mehmedim

Uçsuz sevgin şahlanmıştı;

Erkek süngün meyve dermiş,

Gözlerin aşkı göstermiş,

İçin zafere kanmıştı.”

(Basık Tavan, s. 58)

“Diz” şiirinde ise şair, Türk askerinin kudretinden, kararlılığından, zaferinden bahseder:

“Senin kuvvetli damarların var,

Sensin toprağı titreten kemik;

Senin emrinde hür olan dağlar,

Senin duruşunda asıl güzellik.

...

*Bir an uçtun sen karanlıklara
Bütün siyah gömlekler çıktı hemen;
Bayrak alkış tuttu aydınlıklara,
Vatan, vatan oldu senin zaferinden.”*

(Basık Tavan, s. 64-65)

2.2.7. Öğretmen

İbrahim Zeki Burdurlu, şair olmasının yanında aynı zamanda öğretmendir. Bu mukaddes mesleğin önemini de çok iyi bilir. Onun için “Sınıftan İçeri” şiirinde öğretmene öğütler verir. Sınıftan içeri girildiğinde nasıl davranması gerektiğini söyler. Çünkü öğretmen, insan yetiştirmektedir. Kendi sorunlarını sınıfa aksettirmemelidir. Her ne kadar öğretmen maaşı yeterli gelmese de:

*“Giy bakışların en tazesini
Çocukların gözlerinden,
Unut delik iskarpinlerini
Dünyanın çile pazarını unut;
Gir sınıftan içeri
Yeni bir dünyaya girer gibi,
Sen de küçül yılları geriye at,
Düşünme insanların hâlini;
Al çocukların ince kalplerini
İşle, insanlığın saadetini,
Refahını, hürriyetini.*

*Tıpkı o her şeyi okuyan kalbin gibi
Çek perdeyi kine, acıya, derlere
Kelimenin tam mânasıyla başka bir insan ol
Baremi, aylık maaşını, ev kaygusunu
İlk sözle uçur sınıftan;
Görsünler seni elbisenin, gömleğin üstünde
Hatta bütün insanlığın üstünde
Bütün insanlığa bedel
Bir insan yaratırken.”*

(Basık Tavan, s. 62)

“Öğretmenime Özlem” şiirinde öğretmenini çok sevmektedir ve ona çok büyük bir özlem duymaktadır. Öğretmeninin yapmış olduğu iyilikleri, sağlamış olduğu faydaları da söylemeyi ihmal etmez:

*“Sen geldin güldük hepimiz
Çünkü sen hep büyütensin
Filiz filiz açıldıkça duygular
Yetişen fidanları içten görensın.*

*Bir anımı yazdım şuraya:
Bilgi beşiğinde salladın bizi
Kaldırdın ilk adımda yerden
Mavi göklere yolladın bizi.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 46)

2.2.8. Aile Saadeti ve Ev İçi Bahtiyarlığı

Şairin evi, sevginin ön plânda olduğu, geleneklerin korunduğu, sıcak yaşantıların olduğu bir yerdir. Ev hayatı da dolayısıyla bu kavramlar çerçevesinde gelişir. Şair, kendi evini değil, çocukluğunda yaşadığı evden bahseder. Çünkü orada çok mutludur. Özellikle babasının gurbete gitmeden önceki günleri çok neşelidir. Çünkü babası, annesi, kardeşleri, nenesi her beraber yaşar. Hepsi yanındadır. “Ev İçi Şenliği” şiiri, şairin aile saadetini özetler niteliktedir:

“Bacımın gönlünü renk diye içmiş,

Şu perde, bu nakış ve şu örtüler;

Altın bir iğneden hülyası geçmiş,

Şimdi al basmadan hayata güler.

...

Babam söyler, annem söyler, gün söyler,

Camlar mırıldanır, ayna seslenir;

Hep iç güzelliği ve neler neler,

Gönlümüzde vefa adlı şiir.”

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 63)

Şairin bu konudaki düşünceleri ise şöyledir:

“Bizde, Türk sosyal hayatında, sıkı gelenek örgüleriyle örülmüş bir aile vardır ki bu örgü içinde her fert, ortak yaşamının karşılıklı sevgi ve saygının meydana getirdiği berrak samimiyetin sembolüdür. Aile, sosyal kurumların en başı ve en sonu olduğu için, bir memleketin temel taşı ödevini görür. Onda baba, anne, büyükbaba, büyükannelerin oynadığı rol hayatî bir gerçektir. Çocuklarına verdikleri eğitim, vatan için faydalı sonuçlar sağlar. Bu ödev, yüzyıllardır, tabii bir gelişme içinde devam edip gitmektedir. Ev içinde görülen iş bölümünün, sosyal hayatın kökü olduğunu herkes bilir. Babanın sıkı otoritesi, şefkatli samimiyeti, annenin bir hayat sağlayan ev içi çalışmaları, diğer fertlerin bunlara yardımları hayatın inkişafını kolaylaştırmakta gecikmez.

Edebiyatımızda, geniş ana konu üzerinde yazılan şiirler az değildir. Bu, hepimizin yetişmesini sağlayan ailenin, yetişenler üzerinde bıraktığı müspet ve menfi izlenimler edebiyatımızın her dalında yankılar bırakmıştır. Bilhassa şiirimizde bu tema uzun zamandır işlenmiş, başarılı şiirleri altında toplamıştır.

Türk sosyal hayatında yeri ve temeli esaslı olan ailenin, sanat eserlerimizde yer alması tabii bir sonuçtur.”⁹⁸

Şair, “Üç Yuva” şiirinde annesi, babası ve kardeşinden bahseder. Ailesinin yanında çok mutludur. Her birinin şaire göre farklı özellikleri vardır:

“Apayrı üç gönlüm var benim

İç içe yerleşmiş üç yuva

Elinde hepsinin aynı ak bayrak

Hepsinin dilinde aynı şen hava.

En ortadaki annem

Duygu bağıslayan güzel yüz

Öyle candan bir yol ki

Gece bilmeyen gündüz.

...

İkinci yuvam, can babam

Ortanın tam ortasında

Koruyan coşkun bir ışık

Yuvayla gök arasında.

...

⁹⁸ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları V: Aile Saadeti ve Ev İçi Bahtiyarlığı”, *Erciyes*, S. 53, Haziran 1947, s. 22.

*Yuvarın üçüncüsü küçük Filiz
Denizler kadar büyük ve engin
Bir minnacık yüreği var ki
Düşlerim kadar geniş ve zengin.*

*Üç ayrı yuvada bir tam ses
Bir tek mutluluğa ben eşim
Gönül gönül içinde
Annem, babam, ben ve kardeşim.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 44-45)

2.2.9. Diğerleri

Şairin toplumsal temaları toplu halde bulunur. Böyle olunca, temalar birbirine benzerlik gösterir. Ama Burdurlu, bir şiirinde düzene itiraz eder. Yirminci yüzyılın insanların hareketlerinden, tavırlarından hiç memnun değildir. Bu insanların gözyaşları taşlaşmıştır. “Taşlaşan Gözyaşları” şiirinde bu duruma bir serzeniş vardır:

*“Gözyaşlarınızı, taşlaşan gözyaşlarınızı
Alarak yanan ellerinizle
Yüzlerine, yüreklerine
Fır fır fırlatıyorsunuz da
Hiç yanmıyorlar.*

Taşlaşan gözyaşlarınızı diyorum
Çileli kinlerinizle yoğurduğunuz
Ceylansı öfkelerle mayaladığınız gözyaşlarınızı
Yirminci yüzyılda övünenlere atıyorsunuz da
Hiç tınmıyorlar.

(Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, s. 12)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN ŞİİRLERİNDE YAPI

1. ŞEKİL UNSURLARI

Nurullah Çetin; şekil için “form”, “forme”, “gestalt”, “biçim”, “dış kalıp”, “dış yapı”, “çerçeve”, “içeriğin iskeleti”, “şiiirin kompozisyonu” gibi karşılıklar da kullandığını söyler. Ona göre şekil, şiiri bir ölçüye göre biçmektir. Şiirin nazım şekli, onun organik yapısını oluşturduğunu vurgular. Genelde mısraların kümeleniş ve kafiyelerin sıralanış düzeni olan şeklin, söz unsurlarını mümkün olan en uygun bir biçimde şiirde yerleştirmek, düzenlemek, toparlamak ve yaymak olduğunu, mısra sayısına, öbeklenişine ve kafiyelerinin düzenlerine göre şiire yerleştirilmesine o şiirin nazım şekli dendiğini belirtir. “*Şiirin bütün güzelliğini onun şekli ortaya koyar. Unsurları mükemmel bir şekilde örme sanatı olan şekil, şiire en ideal nizamı vermek, dağınık unsurları ahenkli, güzel bir düzene sokmaktır. Şekil, şiir için gerekli olan unsurları barındıran ve gereksizleri dışta bırakmayı sağlayan çerçeve bir yapıdır. Şiirin yapısının olması gereken hacim içinde yerini bulmasında şeklin toparlayıcılığının rolü büyüktür.*”⁹⁹

Şekil, şiirin dış görünüşüdür. Şiirin anlamı bu şeklin içinde gizlidir.

Cem Dilçin’in bu konudaki görüşü de şöyledir: “*Yeni nazım biçimleri, Türk edebiyatında ilk kez, Tanzimat’tan sonra tek tük görülmeye başlar. Tanzimat dönemi şairleri, genellikle divan şiirinin nazım biçimlerini kullanıyorlardı. Ancak, onların bu biçimlerde yaptıkları yenilik özde ve konuda idi. Abdülhak Hamit’in öncülüğüyle yeni biçimler de çoğaldı. Biçim yönünden asıl önemli başarıyı Servet-i Fünûn şairleri sağladılar. Batıdan yeni nazım biçimleri alarak, eskileri tümüyle bıraktılar.*”¹⁰⁰

Yeni Türk şiiri nazım biçimleri, divan edebiyatı nazım biçimlerinden farklılıklar gösterir. Örneğin; Yeni Türk şiirinde nazım birimi beyit ya da dörtlük değil dizedir. Dizelerde anlam bütünlüğü olma zorunluluğu yoktur. Bir dizede tamamlanmamış bir düşünce, öteki dizeye geçebilir ya da öteki dizede tamamlanabilir.

İbrahim Zeki Burdurlu’nun şiirleri, yapı yönünden belli bir tutarlılık göstermez. Klâsik edebiyat biçimleri hariç, hemen hemen bütün biçimleri kullanır.

⁹⁹ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara 2003, s. 149.

¹⁰⁰ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2000, s. 367.

İlk şiir kitabından son şiir kitabına kadar şekil olarak belli bir kural yoktur. Her ne kadar Garip akımından uzak olsa da, o tarzda yazdığı şiirler de mevcuttur. İbrahim Zeki Burdurlu'da, vezin ve kafiye kaygısı yoktur. Tabii ki bu durum onun şiirlerinde vezin ve kafiyeden yararlanmadığı anlamına gelmemelidir. Vezin ve kafiyenin oluşturduğu ahenkten İbrahim Zeki Burdurlu da istifade eder. Ancak onun şiirlerinde kafiye ve vezin asla esas unsur olmaz.

Burdurlu'nun özellikle ilk şiirlerinde, mısraların hece sayısının tutarlı olmadığını görürüz. 11'li hece ölçüsüyle yazılan bir şiirde, bazı mısralarının 10'lu olduğunu görürüz. Bu da onun, hece ölçüsünün kurallarına tamamiyle bağlı olmadığını bir göstergesidir. Şiirlerine genel olarak baktığımızda, modern Türk şiirinin malı olan nazım şekillerinin yanında halk şiirinin nazım birimi olan dörtlükleri de kullandığını görürüz. Bu durumları daha net görebilmek için şiirlerine göz atmamızda fayda var.

İlk şiir kitabı olan "Toprak İnsanları" adlı şiir kitabında şair çok çeşitli nazım şekilleri kullanır. Çok kullandığı **karışık düzenli** nazım biçimini kitabın ilk şiirinde de görürüz:

*"Geçen yılları örnek biliriz,
Gittiğimiz yollar ondan örnek;
Çarığımız öküzümüzün derisi,
Menevregimiz kıl kıl üstüne.*

*Ve döner seneler peşinde,
Döner dururuz bostan dolabı gibi toprağında:
Yok sakaldan ak sakala dek
Hasatlarına kurbanız."*

(Toprak İnsanları, s. 8)

Karışık düzenli nazım biçimi diğer şiirlerinde de karşımıza çıkar. "Bizim Evin Tahta Oluğu" şiirinde bunun farklı bir çeşidini görürüz:

*“Nenemin gözünde, benim dilimde
Tahta olarak garip bir masal oldu;
Söyleye, söyleye canlı dilimde
Konuşan, içlenen bir hayal oldu.*

*Altmış yıl evvelden toprağa doğru
Başlamış dökmeğe yağan yağmuru,
Kışta nemli nemli, yazda kupkuru
Bir hayat türküsü söylemiş durmuş,
Nenem onla gönlü eylemiş durmuş.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 54)

*“Ellerimi okşayan
Yüzümü büyüliyen
Sihirli kavalla değil
Gönülcüğümü
İyiliğinle süsliyen
Sensin.*

*Darda kalınca başım
Bunalınca gözlerim
Yetmeyince maaşım
Biricik dostum
Katmerli gündüzlerim
Sensin.”*

(Keloğlan, s. 37)

*“Evim, bir bahçe içindedir,
Sokağımın biri Namık Kemal,
Biri Şinasi...
Ne iyi bir köşe başındayım,
Birinde istiklâl,
Birinde var
Tasvir-i Efkâr.*

*Kalınca bazen çaresiz,
Koşuyorum Şinasi'ye,
Namık Kemal'i gösteriyor bana;
O zaman, birleşiveriyor,
Kıbrıs, Akdeniz, Türkiye,
Yanımda, çağırıyor annem
'İşte oğlum Zeki' diye.”*

(Lefkoşa, s. 3)

Şair, Halk edebiyatı nazım biçimlerinden de şiirlerinde örnekler verir. Bunlardan en çok kullandığı **“koşma”** ve **“semâî”** nazım biçimidir. Türkü nazım biçimini de kullanmıştır. “Toprak İnsanları Tanrı Önünde II” şiirinde koşma tipi nazım şeklinin güzel bir örneği karşımıza çıkar:

*“Oğlumuz, kızımız yirmisine dek,
Gülüşe gülüşe çiçek oluptur;
Tanrım senelerin canevimizde
Örüle örüle petek oluptur.*

*Kimimiz zamanın oynak atında,
Kimimiz sevdiğin kerpiç yapında;
Kimimiz çarıkla toprak kapında,
Sürüne sürüne istek oluptur.”*

(Toprak İnsanları, s. 9)

Genellikle şair yukarıdaki şiirde olduğu gibi koşma tipinin (6+5) duraklı biçimini kullanır. İbrahim Zeki Burdurlu, bir halk şairi olduğu için halk edebiyatı nazım şekillerini daha çok kullanır. Bunlar özellikle koşma ve semaidir. “Gelinlik Kız” şiirinde koşma nazım şeklinin güzel bir örneğini görürüz:

*“Ne kadar cücedir şu ihtiyarlık,
Dağ gibi hevesler sığmaz kabına;
Ayna, bir güzeli gösterir artık,
Başlar gönlü bir aşk yolculuğuna.*

*Gizli bir hastalık söner, yanır,
Dünyasını başka bir gözle tanır,
Cennettir ortalık; dağ, tepe, bayır,
Varır yolun sonu komşu oğluna.”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 45)

*“Bilseydim aşkın böyle olacağını,
Yarıda söndürmezdim tad ocağını,
Sen bekle şimdi vuslât çağını,
Artık yellere hüküm dumanı değil.”*

(Basık Tavan, s. 16)

*“Sular, mırıl mırıl hep hep günaydın
Çiçekler, yürekler renklerle aydın
Mutluluk her içte uyanmış, bakın
Dudaktan dudağa günaydın diyor.”*

(Günaydın Anneciğim, s. 3)

Semaî tipinin daha çok (4+4) duraklı nazım biçimini kullanır. Zaman zaman durak kusurları da ortaya çıktığı görülür:

*“Ayna dedik yüziün baktık,
Dilber dedik gözün baktık,
Canla yan yana bıraktık,
A toprak seni, a toprak.*

*Gömlek dedik seni giydik,
Evsin diye sana girdik,
Bu ömre armağan verdik,
A toprak seni, a toprak.”*

(Toprak İnsanları, s. 53)

*“Kahır çekme günahın yok,
Boyun burma gözlerin tok,
Vızlar önümde yalın ok,
Döne deyi, döne deyi.”*

(Toprak İnsanları, s. 40)

*“Kapımızın önünden her gün
Dinç ırgatlar saf saf geçerler;
Severler ak yüzünü ömrün,
Cefayı aşk diye içerler.*

*Gümrah acı tünere kadere,
Güneş inmez olur kalplere,
Yaslı ırgat, ağlar boş yere,
Kalbi beyaz güne açarlar.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 31)

Halk şiiri nazım şekillerinden olan “mani” de şiirlerinde karşımıza çıkar:

*“ Can çıkmamış, dur diyem
Daha daha var diyem
Geceler utku olamaz
Daha sabaha var diyem.*

*Memet, sen ol tüm siper
Ahmet, sen yolu göster
Gideyim Lefke'ye dek
Gömlek cana dar diyem.”*

(Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, s. 88)

İbrahim Zeki Burdurlu'nun en çok kullandığı bir başka nazım biçimi ise **çapraz uyaklı** nazım biçimidir. Bu nazım biçimine hemen hemen bütün şiir kitaplarında rastlanır:

*“Eğil dallarımın ucunda tüten,
Düşüm kadar mavi, masmavi buğu;
Eğil bu kaynağa, su titremeden
Bir öpüş yelkeni gezsın oluğu.*

*Damlalar içinde ayrı dünyalar,
Ayrı türkülerle benim avcumda,
Gözbebeği gibi kayan damlalar,
Dalıyorlar, dalmak istiyorum da.”*

(Toprak İnsanları, s. 61)

*“İşte odamızda bir deniz uçsuz,
Duvarlara çarpan masmavi sular;
Uykusuz bu oda, eşyam uykusuz,
Uyanık, tablodan gelen duygular.*

*Gündüz bir mavilik kesilir deniz,
Gece beyazlardan bir kor halinde;
Sıkıntıya birden yükselir deniz,
Odam bir oyuncak onun elinde.”*

(Toprak İnsanları, s. 85)

*“Yalnızlığımın tek, kalabalık dünyası
İssız odalarımın bir tek sesi
Hırçın arkadaşlarımın gür vefası
Ey Keloğlan, dostlukların musikisi!..”*

(Keloğlan, s. 9)

Dörtlü nazım biçimini de kullanan Burdurlu, bu biçimi kullanırken tam bir hece eşitliğine uymamıştır. Aşağıdaki şiirde kimi heceler onlu, kimi heceler ise on birli hece ölçüsüyle yazılmıştır:

*“Selâm ey yerin hazinesi,
Selâm ey yüze âşına meydan;
Size de selâmlar, su, hava, güneş,
Selâm ey varlığı kucaklıyan.*

*Bereket sessizlik içinde gelsin,
Toprak kendini bizde bilerek;
Işık avuçlıyan eller umutla,
Bütün baştan geçenler gülümsiyerek.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 5)

İbrahim Zeki Burdurlu, halk edebiyatı nazım biçimlerinden olan **türkü** nazım biçimini de kullanır:

*“Gözümle gözüne yazdım okudum:
Sen benden delisin, ben senden deli;
Kanmadım bu şekle, bozdum okudum:
Sen benden delisin ben senden deli.*

*Neylesek gerçek bu, netsek gerçek bu,
Ariya aşk sunan bir tek çiçek bu,
Mevsimle bahçemde söylenecek bu:
Sen benden delisin, ben senden deli.*

(Toprak İnsanları, s. 91)

Bu türkülerde, bentlerin ilk 3 dizesi kendi aralarında uyaklıdır. Dördüncü dizesi her bendin sonunda *kavuştak* olarak yinelenir. Uyak düzeni şöyledir (Kavuştaklar “k” harfiyle gösterilmiştir) :

a a a k – b b b k – c c c k – d d d k ...

İlk bendin uyak düzeni x k x k ya da a k a k biçiminde de olabilir. Hece ölçüsünün çeşitli kalıplarıyla yazılır.¹⁰¹

Şair, “Gül Kokar Bütün Tabiat” şiirinde, son mısraları nakarat şeklinde yazar:

“Güzel mavi sabah,

Durdun yeşil dallar

Sessiz koşan rüzgâr,

Gül kokar, gül kokar.

Şakıyan tezgâhlar,

Uzun, kıvrak yollar,

Diller döken bahar

Gül kokar, gül kokar.”

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 8)

İbrahim Zeki Burdurlu’nun şiirlerinde nadir de olsa **beşli** nazım şekli de dikkati çeker:

¹⁰¹ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2000, s. 301.

*“Hep tezgâh sesi bu şehir,
Tezgâh ufuğunda içe güzel yarın
Tatlı fısıltılar hâlinde yükselir,
Durmaz musikisi yaşayan ruhların,
Ömür, saadetle her an demlenir.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 7)

Çok az kullandığı nazım şekillerinden birisi de sarma kafiyeli nazım biçimidir. “Bu Küçük Şehirde Bir Akşam” şiirinde bu nazım şeklini kullanır:

*“Çatısı ürperen her odanın
Soğuk nabzı bir an yavaşlıyordu;
Hatta hatta zaman yavaşlıyordu,
Kırık yankısında solgun camın.*

*Ne oluyor da bu yoldan geçiyordu,
Akın akın insan bu vakıtta;
Kuşlar bile şimdi bu vakıtta
Yeşilden, çiçekten, daldan geçiyordu.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 14)

“Keloğlan” adlı şiir kitabında, İbrahim Zeki Burdurlu çok farklı nazım şekilleri kullanır. Bunlardan birisi de altılı nazım biçimidir:

*“Boğulayazdım kahkahadan
Neydi o şenlik içindeki şenlik
Neydi o âlemlerin genişliği
Geçiyordu bütün kalpler dünyadan
Gökün, yerin birleşen güzelliği
İniyordu seslerin aydınlığından.”*

(Keloğlan, s. 39)

Yedili nazım şekliyle yazdığı şiiri de vardır:

*“Seni değil, seni değil, bu seni
Sendeki şu benle bir başkalaşan
Su beni o köyde gördüğüm ilk an
Bir ayrı dünyaydı senin yeryüzün
Bir aşk oluverip o senden taşan
Güzele o köyde erdiğim ilk an
Sendin benim için yaşamak, zaman.”*

(Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, s. 40)

Şair, serbest nazım şeklini de dener. Özellikle en son çıkardığı şiir kitaplarına doğru bu serbest nazım şekli artmaya başlar. Son şiir kitaplarında epeyce görünür:

*“Bir şey mi üflediler dünyama
Her yanımda bir şeyler oluyor,
Susuyor, konuşan her uzvum susuyor,
Ses fişkırان eşyalara sükût doluyor.*

*Ellerim konuşmuyor
Susuyor yüzüm
Gözlerim, dudaklarım
Hiçbir kelimeyle tanışmıyor;
Bir hal içinde bulunduğumu
Ben de biliyorum
Biliyorum fakat yenemiyorum, yenemiyorum.”*

(Basık Tavan, s. 17)

*“Bu gece, böyle geçecek,
Zaman, bu geceyi de
Bir yudumda içecek,
Ve üçüne de yarın
İçmedim diyecek.*

*Zaman, han köşesinde
Bir hatıra heceliyecek
Üç yolcu gidecek
Üç yolcu gelecek
Hepsine de aynı han düşü
Aynı kâbuslarla yükselecek.”*

(Lefkoşa, s. 16)

*“Gel yanıma otur
Akşam yıldızı
Zamanı sen kur
Sen işlet
Şu gecemi aydınlığınla
Sen yönet.*

*Hisardan
Göz kırp deniz kızlarına
Onlar da giyinip kuşansın
Hem mor mor göz oluversinler
Hem hepsi seninle donansın.*

...

*Sonra biz
Bir göz sen
Bir göz ben
Altın bir ışık*

Şairin “sone” nazım şeklini kullanarak da şiir yazdığına tanık oluruz.
Aşağıya dörtlü ve üçlü bentlerden sadece birini alarak örnek verelim:

*“ Radyo Ankara 'da ses, anlam bizim
Türkü söyleniyor çok uzaklarda
Uzak değil bu ses: Hür memleketim
Çok çok yakınlarda, yok... uzaklarda.*

...

*Başlamıyagörsün türkü biter mi?
Radyo susar ama dil susmayacak
Vurguna bir tatlı vuruş yeter mi?"*

(Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, s. 58)

2. AHENK UNSURLARI

İbrahim Zeki Burdurlu, ilk şiirlerinde kafiyeeye büyük önem verir. Ahengi kafiyelerle sağlamaya çalışır. Şiirlerinde belli bir nazım biçimini kullandığı zaman, kafiye-redif unsurlarının mevcut olduğunu görürüz.

“*Bir Tarla Bir Sabana Söylüyor*” şiirinde şairin, hem kafiye hem de redif kullandığı görülür. Şiirlerinde daha çok tam kafiye kullanır:

*“Baharım açık el, duygumla birlik
Gözüm bir kilittir uykuyla birlik
Anahtar tohumdur, tohumla birlik
Koy sabanım, koy bu sabah tenimi.”*

(Toprak İnsanları, s. 28)

*“Kambur evde yıllar yılı emzirir,
Boş sokak sırtında yıllar gezdirir,
Esen yel insana bir aşk getirir,
Sürdüğü, ektiği nemli topraktan.”*

(Toprak İnsanları, s. 99)

“*Bu Küçük Şehirde Bir Akşam*” şiirinde olduğu gibi yarım kafiyeeyi de kullanmıştır. Şiirdeki redif ise başlı başına bir kelimedir:

*“Bir cenup gecesi **başlıyordu,**
O kerpiç damların kül **renginde;**
O yorgun yüzlerin gül **renginde**
Günün son bestecisi **başlıyordu.”***

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 13)

“Uzun Masallar Biliyordu” şiirinde, mısra içi kafiye yaparak vurguyu artırır:

*“**Ülkeler** varmış, altınlar dolu
Oğullar varmış padişah oğlu
Yollar varmış hazineler yolu
Urbasız, gömleksiz bir ten varmış.”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 15)

İbrahim Zeki Burdurlu, mısra başı veya mısra sonu tekrarı yaparak da ahengi sağlamaya çalışır:

*“**Bu adam toprağa** gönlünü verdi,
Bu adam toprağın kulu, kölesi;
Bu adam bir gün yükseliverdi
Toprağın gel diyen, gel diyen sesi”*

(Toprak İnsanları, s. 29)

“Burdurlu de içim sızı,
Döndü bacı yetim kızı,
Günsüz boğulmuş avazı
Tek filizi gitmiş dona

*Muradı süyerken aldan,
Felek onu **dul eylemiş**
dul eylemiş”*

(Toprak İnsanları, s. 48)

“**Bir yanım** kahve kavurur,
Bir yanım harman savurur,
Bir köşemde ağım durur,
Bir köşemde vebalim.”

(Toprak İnsanları, s. 42)

“Ayna dedik yüzün **baktık**,
Dilber dedik gözün **baktık**,
Canla yan yana bıraktık,
A toprak seni, a toprak.

...

A toprak seni, a toprak”

(Toprak İnsanları, s. 53)

“**İşte dünyam diye** çıldıran böcek,
İşte dünyam diye gelişen tohum;
İşte bir kozada; geçmiş, gelecek,
İşte dünyam diye haykıran ruhum”

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 11)

*“Ben Keloğlan ’ım senin gibi
Kırık gün kırk gece **düğün**
Düğün, düğün, sadece düğün
Baş **düğün**, netice **düğün**
Velhasıl **düğün** istiyordum.”*

(Keloğlan, s. 42)

*“ç Dullar” Şiirinde aliterasyon,
“Konuşan ıkrığı kardeş bilmişler,
Muradı sevmişler e blmişler,
Aynı secdelerden tekrar gelmişler,
lenleri bile  gönül anmış.”*

(Burdur’ daki Mahallemiz, s. 33)

“Nasıl Őenlenmesin Gönüller” Şiirinde ise asonans unsurundan yararlanmıştır:

*“Ayşe abla, Fatma bacı görüyor,
Nazilli basması camlardan sarkan;
Geçim derdi, azık yası eriyor,
Doğuyor bir dünya sulh arkasından”*

(Burdur’ daki Mahallemiz, s. 40)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SEMBOL VE İMGE (İMAJ) DÜNYASI

1. SEMBOL

Dil, şairin en iyi malzemesidir. Şairin bu malzemeyi etkili bir şekilde kullanabilmesi için, dilin işlevlerini iyi bilmesi gerekir. Dilin imkânlarından mümkün olduğu kadar çok yararlanması gerekir. Şiir icra edilirken, şairin müracaat edeceği en temel unsur hiç şüphesiz dildir.

Sembolik anlatım, bir kelimenin kendi anlamı dışında başka bir kavramı karşılması demektir. En genel anlamıyla ‘kendisi olmayan’dır.¹⁰²

“Yani bir şey’in, kendi anlamı dışında daima başka bir değer’i, kavram’ı, fenomen’i, tanımlamaya yönelik bir anlam veya anlam dizgeleri doğrultusunda kullanılmasıdır.”¹⁰³

Şairin, bir taraftan yılların tecrübesiyle geliştirilmiş âdeta kristalize olmuş dili kullanırken diğer taraftan mazmun, söz sanatları, sembol, imge gibi çeşitli anlatım unsurlarına başvurmak suretiyle dilin imkânlarını en üst noktada kullanmayı amaçladığını söyleyen Abdullah Şengül şöyle devam eder: *“Burada şaire hazır olarak sunulanla, şairin hazırlayarak sunduğu anlatım unsurları esas belirleyici durumdadır. Mazmunlar, söz sanatları., geleneksel sembol ve imajlar dilin imkânlarını geliştiren belli başlı unsurlardır.”¹⁰⁴*

Ortak değerlerin sembolik unsurlar olarak kullanılması, ortak değerlerin daha derinliğe inmesini sağlar. Bu elbette dil sayesinde olur. Çünkü toplumlar dil sayesinde kendi çevreleri için önemli olan unsurları adlandırır. Bu yüzden ortak kültüre ve anlayışa sahip insanlar için sembol, bir buluşma noktasıdır; ortak bir noktadır. Sembolik anlatım, bir varlığı kendi dışında bir işaretle niteleyerek yapılan anlatımdır.¹⁰⁵

“Simge, “sembol”, “timsal” demektir. “Temsilî teşbih” ve “temsilî istiare”ler de aşağı yukarı birer simgedir. Simge oluşturma, şeyler, unsurlar, varlıklar, olgular ve olaylar arasında sezgiye, akla, zekâyaya dayalı kıyaslamalarla benzerlik, çağrışım ve ilgiler kurmaktır. Şair, bir şeye bakınca derin bir sezikle o

¹⁰² Abdullah Şengül, *Osman Attilâ*, Alp Yayınları, Ankara 2008, s. 199.

¹⁰³ Ramazan Korkmaz, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s. 263.

¹⁰⁴ Abdullah Şengül, *Osman Attilâ*, s. 199.

¹⁰⁵ Mimar Türkkahraman, *Türkiye’de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm*, Birey Yayınları, İstanbul 2000, s. 77-78.

*varlıkla ruh dünyasında heyecanını duyduğu, önemine inandığı bir başka unsur, olgu ve olay arasında çarpıcı bir ilgi kurar ve iç dünyasında derin yer eden şeyi söylemede ilk gördüğü unsuru bir aracı olarak kullanır”.*¹⁰⁶

*Simgede, genellikle somut bir unsurun hayalî görüntüleri, somut kavramları, duyguları, düşünceleri temsil etmesi söz konusudur. Simge denilen unsur, genellikle somut bir varlık, bir obje, bir eşya olur ve çağrışımlar, muhakemeler, tesadüfler, alışkanlıklar, benzer ilgiler yoluyla soyut değerleri akla getirerek temsil eder”.*¹⁰⁷

1885-1900 yılları arasında başta sembolist şairler olmak üzere “sembol” sözcüğünün farklı tanımları yapılmıştır. Çoğu zaman istiare ve söylence ile karıştırılır. Mallarmé’ye göre istiare (alegori) önceden belli soyut düşüncelerin tasarımıdır. Oysa sembol bilinmezden kaynaklanır, düşüncelerin gizine ya da şairin kendi benliğinin derinliklerinden dile getirmeye çalıştığı ruhsal duruma yönelir.¹⁰⁸

Bir şeyin başka bir şeye delâlet etmesi¹⁰⁹ olarak da tarif edilen sembol sözcüğü, “remiz, timsal, alem, misâl, alâmet” diye de tanımlanır.

Bir söz ve ibarenin başka bir şeye ait olması diyebileceğimiz sembolleri birbirini takip eden mecazlar sistemi diye tanımlayanlar da vardır. Sembollerin şairin dış dünyaya ait endişelerini açık söyleyemediği zaman başvurduğu bir yol gibi görenler de vardır. Özellikle baskının olduğu zamanlarda daha yaygın kullanıldığı düşüncesinin doğru olmakla beraber eksik olduğunu belirten Mehmet Doğan, sembollerin sadece kapalı kalmayı değil, şiir diline ve ifadeye zenginli kattığını, şairlerin çoğu zaman bundan istifade etmek istediklerini belirtir.¹¹⁰

Geleneksel semboller toplumun düş gücünün bir sonucudur. Nesnelere yüzlerce yılda gerçek anlamlarından simgesel anlamlarına ulaşmışlardır. Kültürel sembollerin oluşmasında ise toplumsal hafızadan daha çok, kültürel hafıza etkili olur. Simgesel bir nesne tarihî-kültürel süreçte farklı bir anlam kazanır. Edebî

¹⁰⁶ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara 2003, s. 102

¹⁰⁷ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s. 103

¹⁰⁸ Şengül, *Osman Attilâ*, s. 200-201

¹⁰⁹ Arslan Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1999, s. 574.

¹¹⁰ Şengül, *Osman Attilâ*, s. 201.

eserlere de bu anlamlarıyla taşınır. Bu bakımdan karşıtlığa son veren bir değiş tokuş eylemidir.¹¹¹

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde toprak ve tabiat kavramı önemli bir semboldür. Ona göre toprak canlıdır. İnsanlara hayat verir. Kutsaldır. İnsanlar toprak sayesinde geçimlerini, hayatlarını sürdürürler. Bundan dolayı Burdurlu, toprağa âşıktır:

*“Berimiz gerimiz toprak,
Gözümüz, ferimiz toprak,
Toprağı sevmiyen dudak,
Ham olma mı, ham olma mı?”*

(Toprak İnsanları, s. 10)

Yine dudak kelimesiyle insanın gönlünü kasteder. Toprağı sevmeyen insan yani gönül, daha gençtir daha toprağın önemini anlamamıştır; bu anlamda toydur demek istemektedir.

“Bu Adam Toprağa Gönlünü Verdi” şiirinde toprak, hasadı temsil eder:

*“Bu adam toprağa gönlünü verdi,
Bu adam toprağın kulu kölesi;
Bu adama bir gün yükseliverdi
Toprağın gül diyen, gül diyen sesi.”*

(Toprak İnsanları, s. 30)

Burdurlu, bütün köyleri memleketi olarak görür. Köy toprağı onun için bütün memleketin sembolüdür:

¹¹¹ Şengül, *Osman Attilâ*, s. 202.

*“Bir köydeyim ki toprağı
Yeşil fistan giymededir;
Bir köydeyim ki çarığı
Çatlak ayak sevmededir.”*

(Toprak İnsanları, s. 71)

Toprak, varlığı kucaklayan bir semboldür:

*“Selam ey yerin hazinesi,
Selam ey yüze aşına meydan;
Size de selamlar, su, hava, güneş,
Selam y varlığı kucaklıyan!”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 5)

Şair, tabiatın değişimini sembollerle dile getirir:

*“Onlar ermiş muradına
Dallarda gül gül meyveler
Meyveler halinde aşklar
Hazzın kapısını vürmüş
Renk, ışık ve ses halinde
Bütün varlıklar uyumuş.”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 52)

İbrahim Zeki Burdurlu'nun en çok işlediği temalar; memleket ve topraktır. Şiirlerini buna göre sembolize eder. Gezdiği gördüğü yerler, Türkiye'deki gitmediği şehirler bile memleketidir. Onun için Burdur ne anlam ifade ediyorsa, Lefkoşa'da aynı anlamı ifade eder. Bütün bu şehirler ona göre vatani temsil eder:

“Spiker, canım spiker

Bir daha söyle,

Söyle, söyle bir daha:

‘Burası Türkiye,

Türkiye, Türkiye.’

Söyle Ankara’nın taşını;

Sil sil gözlerimin yaşını;

İstanbul, ne âlemde,

Bursa’dan geç,

Dur, efeci İzmir’de.

...

İn bir hızda güneye Burdur’a

Gül topla ordan bana bir yumak;

Bir halı çiçeği olsa da yeter,

Yalnız ikisi de al olmalı, kan gibi al

Burda bana her al, büyük bir bayrak”

(Günaydın Yavru Kıbrıs, s. 52),

2. İMGE (İMAJ)

“Şiirin en temel unsurlarından birisi imge üretmedir. Bu bağlamda dilin söz, anlam ve heyecan sanatlarından yararlanılarak okuyucunun gözü önünde hayalî görüntüler oluşturulur. Bunun Klâsik Türk edebiyatındaki adı “mazmun”, yeni Türk edebiyatındaki adı da ‘imge’dir.”¹¹²

“İmge, farklı dünya görüşlerine sahip, farklı kültürel havaları soluyan, farklı yapı ve malzemeyle çalışan modern zamanlarda farklı adacıkların mensubu olan şairlerin bireysel, yeni, özgün mecazlarıyla kurulur.

En genel anlamıyla imge, dinleyici ya da okuyucunun zihninde oluşturulan, üretilen ve çizilen görüntü ve duygulardır. Okuyucunun gözünde özgün ve çarpıcı görüntüler oluşturmaktır. Şairin dış dünyadan gözlemleyerek, izleyerek, hissederek, bizzat yaşayarak elde ettiği algıların zihninde, hayal dünyasında anlamlı bir bütüne kavuşarak uyumlu bir görüntü oluşturmaktır. Görüneni görünen özelliklerinden soyutlayarak, onları bir kenara iterek bambaşka bir biçime dönüştürerek sunma biçimidir.”¹¹³

İmgenin, dilin açık ve kesin tanımlama, adlandırma, gösterme ve belirtme özelliğinden öte benzerlikler ve çağrışımlar yoluyla duygu, düşünce, hayal ve heyecanlarımızı karşılayacak şekilde ifade imkânlarının genişlemesini sağladığını söyleyen Nurullah Çetin, aynı zamanda imge oluşturmanın, dış dünyadan seçtiğimiz kimi nesnelere zihnimizde soyut olarak anlamlı bir görüntüye dönüştürme olduğunu da dile getirmektedir. Ona göre imge üretme, güçlü bir sezgi gücüne bağlıdır. İmge, dış gerçeği aynen olduğu gibi değil, zihinde tasarlanan gerçeği vermektir. Dış dünyada somut bir nesnenin karşılığı olmayan bir imgenin nesnel bir karşılığı olamayacağını; ancak bazı nesnelere, bazı olguları ve olayları çağrıştırabileceğini de sözlerine ekler.

İmge konusu yıllardır tartışıla gelen bir konudur. Birçok araştırmacı imge konusunu kendine göre yorumlamıştır.

¹¹² Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s. 95

¹¹³ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s. 96

Doğan Aksan “Şiir Dilinde İmge” isimli yazısında imge, imaj ve hayal terimlerini aynı tanımın içine sokarken, Oğuz Demiralp, imge ile imajın birbirinden farklı öğeler olduğunu söyler.¹¹⁴

Dış dünyaya ait nesnel bir gerçeğin, zihinde farklı bir şekilde tasarlanması diyebileceğimiz imgenin pek çok tanımı ve sınıflandırılması yapılmıştır. Örneğin, İsmail Çetişli: “İmajın anlamı yine kendisidir, başka bir kelimeyle açıklanamaz. Bu sebeple imajla anlam aynı şeydir”¹¹⁵ der ve devam eder: “Ama bu iki öge, sanatçada bir tecrübe, ya da yaşantı hâlinde imgeleşir. İmgeleşme öyle santıyorum dilde olur. Şiirdeki bir sözcük, tablodaki bir renk, belki bir çizgi, müzikteki bir ses imgedir.”¹¹⁶

Ramazan Korkmaz, imgenin şairin geçmişiyile ilgili olduğunu söyler: “İmge, sözcüklerin herkesleşerek kaybolan anlamını, yaratıcı bir özde yeniden kurmaktır.”¹¹⁷

Doğan Aksan ise, imge için: “Sanatçının çeşitli duygularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dille aktarılışdır; bir betimleme değil, öznel bir yorumlama sayılabilir”¹¹⁸ der.

İhsan Turgut *Sanat Felsefesi* isimli eserinde imajı, sanata has gerçekliğin özün bir şekilde yansıması olarak görür.¹¹⁹

Abdullah Şengül, Yurdanur Salman’dan alıntı yaparak konuya derinlik getirir: Yurdanur Salman’a göre imaj; taklitle, benzetmeyle, resimlemeyle ilgilidir: “İmage sözcüğü taklit, öykünme, kopya anlamlarına gelir. Zaman içinde anlam genişlemesiyle, bireyin zihinde beliren bir resim, bir kavram, bir fikir, bir izlenim gibi anlamlar kazanmış. Daha sonra da, yazın bağlamında, söz sanatı, özellikle de eğritileme ya da benzetme için kullanılır olmuş... İmge, sözcüklerden oluşturulmuş bir resimdir.”¹²⁰

¹¹⁴ Şengül, *Osman Attilâ*, s. 206

¹¹⁵ İsmail Çetişli, *Metin Tahlillerine Giriş I-Şiir-*, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s. 51.

¹¹⁶ İsmail Çetişli, *Metin Tahlillerine Giriş I-Şiir-*, s. 51.

¹¹⁷ Ramazan Korkmaz, *Cahit Sıtkı Tarancı*, s. 274.

¹¹⁸ Doğan Aksan, “Şiir Dili ve Türk Şiir Dili”, Engin Yayınevi, Ankara 1999, s. 29.

¹¹⁹ İhsan Turgut, *Sanat Felsefesi*, Bilgehan Matbaası, İzmir 1991, s. 189.

¹²⁰ Şengül, *Osman Attilâ*, s. 208.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun ilk şiirlerinde imgeye pek rastlanmaz. O anlatmak istediğini daha çok doğrudan anlatmaya çalışır. İmge yaptığı şiirlerinde yine toprak ve memleket konuları karşımıza çıkar. Şair memleketini ve toprağını kişileştirir. Farklı bir yapıya büründürür. Burdurlunun şiirlerindeki imgelere baktığımız zaman daha çok kişileştirme yaptığını görürüz:

“İzmir, ansızın giyiniverir

Mor, döner maviye yeniden

Bakır salkımlar sıralaşırken

Çiçekler uzar gider bulut memelerine

Ayırır, hemen ayırır

Renkler renkleri renklerden.”

(İzmir'in Mor Atları, s. 42)

“Başlar İzmir'in mor atları

Akşam ballaşınca

Öyle uçarlar ki batıdan

Ses de nefes de ulaşmaz.”

(İzmir'in Mor Atları, s. 38)

“Bir resim çiziyor bu şehre gece,

İnsanları seven tatlı renklerden;

Tatlı renkler masallarla iç içe

Akseder devirler evvel devirden”

(Burdur'daki Mahallemiz, s.17)

*“Senin sıcak tenin
Ateş gözlerin
Hele hele Akdeniz’imi
Yeşil yeşil salındıran
Gündüzlerin
Senin bir alev olan
Sözlerin Kıbrıs!..”*

(Açmıyor mu Kıbrıs’ımın Gülleri, s. 77)

BEŐINCI BÖLÜM
ŐİRLERİNDE DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

Buffon'un “üslûb-ı beyân aynıyle insandır” sözüyle, dilin şiir dili olmasının ve şairin bu dil malzemesini belli bir disiplin içerisinde kullanarak, dile damgasını vurmasının önemini anlatmak istediğini söyleyen Abdullah Şengül, şöyle devam eder: “Zaman içerisinde daha iyi anlaşıldı ki sanatçının üslûbu, hem sanatçının hem de ortaya koyduğu eserinin değişmez kimliğidir. Bir sanatçı ne kadar yeni ve önemli şeyler söylese söylesin, sözünün ölümsüz olması için, alelade ve sıradanlığın ötesinde bir dil ve üslûba sahip olması gereklidir. Sanatçıyı ölümsüz, eserini ise edebî kılan bu özelliktir. Bir sanatçının üslûbu incelenirken ilk dikkat edilen özellik, o sanatçının dili ne şekilde kullandığı, daha doğrusu dilin imkânlarından ne şekilde yararlandığıdır. Dilin en küçük parçası olan sestem cümleye kadar bütün ayrıntılar gözden geçirilmek suretiyle, o sanatkâra ait dil ve üslûp özellikleri ortaya konmaya çalışılır.”¹²¹ Biz de İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde kullandığı dil malzemesini ortaya koymaya çalışacağız.

1. DİL

1.1. KELİME SERVETİ

İbrahim Zeki Burdurlu, şiirlerinde oldukça sade, anlaşılır bir dil kullanmıştır. Onun şiirlerinin söz serveti buna bağlı olarak bir gelişme gösterir. Burdurlu'nun kelime servetini toprağa, tabiata, insana, geleneğe bağlı kalmaktan zevk duyan bir dil anlayışı belirlemiştir. Bunun sonucu olarak onun şiirleri günlük konuşma dilinin ağırlıkta olduğu, yalın ve açık ifadelerin kullanıldığı, halk diline çok yakın bir dille söylenmiştir. Onun şiirlerinden rasgele seçtiğimiz “*toprak, insan, pulluk, oluk, tarla, köy, çul, toprak dam, ana, yiğit, sığırtmaç, dağ, yayık sesleri, avşar kilimi, halı dokuma tezgâhı, salkım, bağ bozumu, ırgat, komşu, mahalle, bahar, kına, su*” gibi kelimeler, sanatını kabul ettiğimiz Anadolu insanının yaşantısından kesitlerdir.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde kullandığı kelimeleri, yöresel söyleyiş biçimi “*gayrı, hoş beş, oluptur, iğün, öğün, geleliberi, külek, sileliberi, yağrulan, dönem, yanam, çiğit, gene, hotoz, yemiş, ora, niymet, hevenk, nine, neylesek, masır*”; Anadolu halkının ortak kullanım biçimi “*tırpan, saban, pulluk, ana, dam, katmer, dürgü, yavuklu, orak*” ve halk dilinde kullanılan telâffuz biçimi

¹²¹ Şengül, *Osman Attilâ*, s. 215.

“*toprak dam, içre nur, vuslet, seçesi, hasır, soğuk kaynaklar*” şeklinde üç temel grupta değerlendirebiliriz.

Burdurlu'nun şiirlerine konuşma dilinden gelen bir diğer unsur deyimlerdir: “*gönlünü vermek, özünü takmak, kanına bulamak, karaya yormak, güler olmak, bel bağlamak, boyun burma, karar kılmak, yolunu bulmak*” gibi.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde halk söyleyişinin çeşitli şekilleri onun şiirine yansımıştır. Halk edebiyatı ürünlerini de epeyce kullanmıştır. Yukarıda kısaca değindiğimiz dil unsurlarının Burdurlu'nun kelime servetinin mahiyeti ile ilgili bilgi vereceği kanaatindeyiz. Görüldüğü gibi Burdurlu, halk dilinin söyleyiş biçiminden geniş ölçüde istifade etmiş ve bunu üslûbunun önemli bir parçası haline getirmiştir.

1.2. DİL SAPMALARI

Şiirde dilin, kelime, ifade ve cümle yapılarında bilinen kurallara ve alışılmış yapıya aykırı kullanımı anlamına gelen sapmaların yazı, ses, kelime, ifade ve ödünç metinler üzerinde yapıldığı görülmektedir.¹²²

O, söz sanatlarına pek yer vermez. Folklorik unsurları şiirine taşıdığı için yabancı kelimeler kullanmaz. Onda daha çok dil sapmaları vardır. Bunların en belirginini, yöresel ağız özelliklerine bağlı olarak yapılan ses sapmalarıdır:

“*Neylesek gerçek bu, netsek gerçek bu,*

Ariya aşk sunan bir tek çiçek bu,

Mevsimle bahçemde söylenecek bu:

Sen benden delisin, ben senden deli.”

(Toprak İnsanları, s. 91)

¹²² Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s. 165-184.

“ ‘Dönem’ bu uğurda sana mı dönem,
Yanam da tana dek bir hoş mu sönem,
Seni gökten gayrı nereye gömem?...
Bağır toprak oldu harman boyunca.”

(Toprak İnsanları, s. 39)

“Ham olma mı, ham olma mı?”

(Toprak İnsanları, s. 10)

“Sağlıkla git, yiğit dön dedin,
Unutmadım,
Kışlaya geleliberi

geleliberi

(Toprak İnsanları, s. 31)

Yukarıdaki örneklerde altı çizili olan kelimeler yöresel ağız özelliklerine uygun olarak kullanılmıştır. Bu kelimeler anlatıma tabîlik ve inandırıcılık katar. Şair, anlatmaya çalıştığı Anadolu yaşamını daha etkili söyleyebilmek için bu ses sapmasından istifade eder.

Ünlü değişiklikleri ise, daha çok dilin tabîî söyleyişine uygun olarak kullanılmıştır:

“Birbirinden ayrılmıyan

Mevsimlerin peşindeyim

Bensiz, bensiz doğrulmıyan

Günlerimin işindeyim”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 55)

Eski Türkçe olan kelimeleri de şiirlerinde kullanıştır:

“Benim de olsa civanım

Ona hayat verse kanım

Eversem de artsa şanı

Bu, bencileyin duası.”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 61)

“Suyun durur testimde, uyur. Uyanır

Yatağım sıcak sıcak göğsümü tanır

Durudur gecelerim, bazan bulanır

Şol gönlümdür, düşlerle dal dal yeşeren,”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 70)

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde gördüğümüz bir diğer dil sapması seslerde alışlagelmişin dışına çıkmak şeklinde görülür. Bunlardan en belirginini ünlü düşmesidir:

“Ben , geldim diyorum

Gel, işte şu andadır

Bir del'eden öldüren istek

Gel, gel, gel

Vallahi candadır.”

(Sev Beni, s. 41)

“Önce badem çiçekleri sallanmışlar

Ak duvaklarla

Fısıldamışlar: <N'olaki?>

Çiçek damarlarda gürelemiş umutlar

Demişler: -Candaki!..”

(Sev Beni, s. 62)

“*Gelincikler alsız m’olur?*”

Karanfiller dalsız m’olur?

Al gülleri elsiz m’olur?

Birisi ne, hepsi de o!..”

(Açmıyor mu Kıbrıs’ımın Gülleri, s. 92)

İbrahim Zeki Burdurlu’nun, şiirlerinde görülen kelime sapmaları ile ilgili diğer husus, dizelerde karşılaşılan fazla kelimelerdir. Bunlardan bir kısmı anlamı pekiştirmek, bir düşünce veya duyguya vurgu yapmak için kullanılmışlardır. Dizelerde anlamı pekiştirmek adına kullanılan fazla kelimeler değişik şekillerde karşımıza çıkar:

“*Say sabanım, say bu sabah tenimi”*

(Toprak İnsanları, s. 28)

“*Dursun, dursun”*

(Toprak İnsanları, s.50)

“*Toprakta kendini kendi sevecek”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 7)

“*Uzaktan, uzaktan, uzaktan”*

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 10)

“*Bir yol var, bir yol var, bitmiyen bir yol”*

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 60)

1.3. KONUŞMA DİLİ

İbrahim Zeki Burdurlu’nun şiirlerinde görülen dile ait özelliklerden biri de konuşma diline şiirlerinde başarı ile yer vermesidir. Konuşma diliyle şiirlerini icra eder. Ünlemler, ikilemeler, samimî hitaplar ve deyimleri kullanması, onun dilindeki doğallıktan kaynaklanır.

Türk şiirine Garipçilerle birlikte yoğun bir şekilde girmeye başlayan konuşma dilinin şiir diline yaklaştırılması gayretleri, zaman içerisinde ideolojik

boyutlar da kazanarak şiirde kullanılmaya başlandığını söyleyen Abdullah Şengül, şöyle devam eder: “*Aslında manzum hikâyelerde görülen konuşma dili zamanla halkçılığın bir göstergesi olarak şiire girer. Şairler, deyimler, kalıp ifadeleri kullanmak suretiyle doğal, akıcı ve rahat bir dili yakalayacaklarını düşünürler. Bu sebeple basit kelime ve söz varlıklarına müracaat ederler.*”¹²³

Burdurlu'nun şiirlerinde ünlemler, hitap cümleleri oluşturmak için kullanılır. Şair, ünlemler vasıtasıyla karşısındakilere seslenir:

“*Yanın ey insanlığın iyilik ocakları!..*”

(Basık Tavan, s. 42)

“*Akşam oluyor akşam!..*”

(Basık Tavan, s. 46)

“*Ey Türk sesi!*”

(Basık Tavan. S. 58)

“*Sen ey toprakların yemyeşil tacı!*”

(Basık Tavan, s. 79)

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, ünlemler aynı zamanda cümleye bir heyecan değeri de katmaktadır. Şair bu heyecanı ünlemlerle çoğu kez seslenerek yakalamaya çalışıyor.

Burdurlu'nun şiirlerinde konuşma diline ait unsurlardan biri de ikilemeleri kullanmasıdır. Şiirde anlamı güçlendirmek için gerekli olan unsurlardan biri olan ikilemeler yer yer karşımıza çıkar:

“*Çocuğum gülüyor, ıslıl ıslıl pembe yanakları*”

(Basık Tavan, s. 42)

“*Süsler acısını hep çiçek çiçek*”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 43)

¹²³ Şengül, *Osman Attilâ*, s. 227.

“Konuşuruz deli dolu, açık saçık”

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 43)

“Günahın öz öz tanıdık”

(Toprak İnsanları, s. 13)

“Gezer tozar idin derman boyunca”

(Toprak İnsanları, s. 39)

Zeki Burdurlu’nun şiirlerinde konuşma diline ait özelliklerden biri de deyimlere yer vermesidir:

“Dertten çatlasa da yürekler

...

Vurulurum efendim vurulurum

Can evimden”

(Basık Tavan, s. 38)

“Su aka aka yolunu buldu”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 8.)

“Bu adam toprağa gönlünü verdi”

(Toprak İnsanları, s. 29)

“Bu adam özünü taktı iğine”

(Toprak İnsanları, s. 30)

“Anacım bağrına taş koy

Gözüne yaş koyma;

Sakin mektubumu

Karaya yorma...”

(Toprak İnsanları, s. 32)

“İşte dostlar işte bağlıyorum bel”

(Toprak İnsanları, s. 36)

“Açılsın bacım açılsın,

Yürek karar kıldı buna;

Saçılsın âhenk saçılsın

Döndü'nün soyu sopuna”

(Toprak İnsanları, s. 46)

1.4. TEKRARLAR/YİNELEMELER

Burdurlu'nun şiirlerinde karşılaştığımız dil ile ilgili önemli özelliklerden biri, şiirlerinde kullandığı tekrarlardır. Burdurlu, tekrarları, ahengi sağlamanın yanında anlama vurgu yapmak için de kullanmıştır. Gerçekten de bu gibi tekrarlar, ahengin yanında, verilmek istenen duyguyu da kuvvetlendirir.

Şiirde ahengi sağlayan belki de en temel unsur sestir. Şair, sesi tekrarlarla oluşturur. Bu tekrarlar, sesli harflerin tekrarı ve sessiz harflerin tekrarıyla olur. Şekil ve ahenk bölümünde de dile getirdiğimiz gibi İbrahim Zeki Burdurlu, hem sesli harflerden hem de sessiz harflerden tekrar yaparak ahengi sağlamaya çalışır. Bunlar aynı sesler olabileceği gibi benzer sesler de olabilir. Şiirin kulakla uyum içinde olması ancak bu şekilde sağlanabilir:

“Konuşan çıkırdığı kardeş bilmişler”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 33)

“Baktık baktık, köyü bilemedik”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 40)

“Açılmış içleri uçsuz denize”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 40)

“Şundan bundan, elden günden, komşudan”

(Basık Tavan, s. 12)

“Bakar_bakar_küser_kendi_falına”

(Basık Tavan, s. 13)

Yukarıdaki örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ancak, İbrahim Zeki Burdurlu’da kelime ve ibare tekrarlarının daha fazla kullanıldığını görüyoruz:

“Bir boy, yeşile çalar maviler

Bir boy, uçuk uçuk titreşir

Bir boy, aldan içmiş de gündüzü

Bir boy, akşam tortusuyla bakar

Bir boy, ucu can mavimle sevişir.”

(Açmıyor mu Kıbrıs’ımın Gülleri, s. 30)

“Çevresinde tatlı dilden

Gülleriyle al eylemiş,

al eylemiş.”

(Toprak İnsanları, s. 47)

“Kalkınca başım topraktan

‘Toprak’ sesine karışıyor uzaktan

Uzaktan, uzaktan, uzaktan

Bir sevap aşkı kocaman bir yemiş”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 10)

Uzaklardan gözle beni,

Uzaklardan, uzaklardan

Kadrinle bol bol güleni,

Gözle Tanrım uzaklardan.”

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 22)

*“Ben olsam ışık, ben olsam toprak,
Ben versem köküne en gür mermeyi;
Ben olsa mavilik örtsem dalları,
Ben öğretsem sana aşkı, sevmegi”*

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 44)

*“Akşam oluyor akşam!..
Ömrün bu günü de kendimizde kalıyor,
Gitmesin diye bağır istediğin kadar,
Artık gece sen olmuş senden boşalıyor,
Akşam oluyor akşam.”*

(Basık Tavan, s. 46)

1.5. MISRA VE CÜMLE YAPISI

İbrahim Zeki Burdurlu'nun cümleleri genelde bir mısrada tamamlanır. Ancak, anlamı iki mısrada tamamlanan cümleleri de az değildir. Aşağıya aldığımız örnekte her cümlenin bir dizelye sınırlandırıldığını görüyoruz. Bu tip bentlerin sayısı bir hayli fazladır:

*“Birbirine dargın kalpler barışırlar,
Yeniden hız alır vefa musikisi;
Hatıralar giden zamanı taşırlar,
Tekrar coşar geçmiş bayramların sesi.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 32)

Aşağıdaki örnekte ise, cümlenin anlamı iki mısrada tamamlanır:

*“Dostlar gelmiş gibi yolsuz enginlerden,
Sözlerde sevinçli bir âlem görünür.”*

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 32)

Bu tespitlerden sonra İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde cümlelere bakalım. Abdullah Şengül: *“Bilindiği gibi cümleler, dilin tamamlanmış sistemleridir. Kelimeler, gerçek değerlerini bu sistem içinde bulurlar. Şairler, dili daha etkili hale getirmek için kelimeleri cümle içinde ses, heyecan ve anlam değerlerine göre ustalıkla sıralarlar. Onlar bunu en güzel yapan insanlardır. Bu bakımdan cümleler şiir içerisinde ne kadar başarıyla yerleştirilirse, şiirin değeri o kadar artar. Elbette bu, her şeyden önce bir hüner işidir”*¹²⁴ demektedir.

Burdurlu da bunu başarıyla gerçekleştiren şairlerimizdendir. Öğelerinin dizilişine, anlamlarına ve yapılarına göre onun şiirlerinden seçtiğimiz cümleler bu düşüncemizi kuvvetlendirecektir:

Kurallı cümle;

“Sezdiğim acunu sana borçluyum”

(Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, s. 28)

“Şekerciler, simitçiler bekler”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 42)

Devrik cümle;

“Düşmüyordu gülüş dudağından”

(Keloğlan, s. 32)

“İçiyorum egeleşen kor okyanusu”

(İzmir'in Mor Atları, s. 37)

Soru cümlesi;

“Toprak kalkar mı hiç yerinden?”

(Sev Beni, s. 7)

“Değişivermemiş mi bu toprak?”

(Sev Beni, s. 8)

¹²⁴ Şengül, *Osman Attilâ*, s. 238.

Ünlem cümlesi;

“*Selâm sana yirmi üç Nisan!..*”

(Günaydın Anneciğim, s. 31)

“*Heey avcumda be gündüzler!..*”

(Sev Beni, s. 7)

Ki’li cümle;

“*Bir köydeyim ki toprağı,*

Yeşil fistan giymededir;

Bir köydeyim ki çarığı,

Çatlak ayak sevmededir.”

(Toprak İnsanları, s. 71)

Vurgulu cümle;

“*Gitmesin, gitmesin bu rüya benden.*”

(Burdur’daki Mahallemiz, s. 50)

“*Onun için başında Türk dağlarını*

...

Onun için cebindeki mendil bayrak,

Onun için vücudun gönüllü asker.

...

Onun için, onun için toprak insanı

Hürriyetle nişanlısın.”

(Basık Tavan, s. 67)

2. ÜSLÛP

İbrahim Zeki Burdurlu şiirlerini yalın bir üslûpla yazmıştır. Şiirlerinde sade, anlaşılır bir dil kullanmıştır. Nurullah Çetin; vuzûhun yani yalın üslûbun, şiirin açıklığı ve anlaşılabilir olduğu anlamına geldiğini söyler. Ona göre yalın üslûp;

sade, temiz, yalın, açık, duru, berrak, süslerden arınmış, edebî sanatlara, benzetmelere, sıfatlara yer vermeyen, muğlak olmayan çıplak üslûptur. Okuyucu zihninin güçlük çekmeden anlayabileceği şiirdir. Varlıklar, olay ve olgular olabildiğince yalın halleriyle sunulduğunu ve akla ve mantığa aykırı unsurlara, karmaşık çağrışımsal anlamlara yer verilmediğini belirtir.

Çetin şöyle devam eder: “*Sadelik gerektiği kadar ve doğal hali içinde kalabilmelidir. Hassas denge kaybedildiği anda sadelik adiliğe dönüşebilir. Sadelik, esas itibariyle şekilden çok anlamla ilgilidir. Bir fikir sade olursa tabii ve onu aktarmakla görevli söz de sade olur. Ancak sade bir sözü fazla süslemeler ile başka türlü göstermeye çalışmak adildir.*”¹²⁵ der.

Üslûp; muhteva, yapı ve dil gibi, müstakil varlığı olan bir unsur değil, söz konusu üç unsurun ferdî bir biçimde sentezinde tezahür eden bir değerdir diyen İsmail Çetişli, üslûp hakkındaki sözlerine şöyle devam eder: “*Üslûp; sanatkârın, ferdî bir duyuş tarzı ve kompozisyona sahip muhtevayı, kelimedden cümleye kadar uzanan dil unsurları aracılığıyla ve belli bir kalıp/yapı içinde, ferdî ve orijinal bir biçimde ifade etmesidir. Daha açık bir ifadeyle, üslûp; yukarıdan beri izah etmeye çalıştığımız şiiri meydana getiren muhteva, yapı ve dil unsurlarının ferdî ve orijinal bir bütünlük içinde sentez edilmesidir.*”¹²⁶

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde iki değişik kelime grubundan bahsedebiliriz. Birincisi, şairin, sanatına hâkim olan temel düşüncelerini dönemindeki edebî zihniyetle örtüşmesini sağlayan kelime grubu. İkincisi kelime grubu ise; memleketini, gezdiği, gördüğü, çalıştığı yerleri anlattığı şiirlerinde karşımıza çıkar.

Memleket-tabiat-insan üçgeninde yazdığı şiirlerinde birinci gruptaki kelimelere müracaat eder:

¹²⁵ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s. 264.

¹²⁶ Çetişli, *Metin Tahlillerine Giriş-1 Şiir*, s. 63.

*“Benim için dağlar, toprak, su, güneş,
Benim için gökler, yıldızlar benim;
Bir tenimle kardeş, bir tenimle eş
Yerde kinsız yatan hoyrat dikenim.*

*Göze sığan her şey benim içindir,
Cana yakın diye önümde serçem;
Benim için mevsim yere süt verir,
Toprak yalnız toprak bir tek bilmecem.”*

(Toprak İnsanları, s. 35)

dörtlüklerde geçen “*dağlar, toprak, su, güneş, gökler, yıldızlar, diken, mevsim, süt*” gibi kelimeler, yukarıda ifade etmeye çalıştığımız birinci gruba ait kelimelerdir. Bu gruba ait kelimelere birçok şiirinde rastlarız. “Toprak Kokusu”nda;

“Damlalar dil oldu, konuştu toprak”

(Toprak İnsanları, s. 37)

*“Sabahın İlk Sesi”nde;
Yiğitler bir yanda tırpan sallasın,
Bacılar bir yana demet yollasın,
Analar bir yanda yığın kollasın,
Bir yana atalım bezenimizi.”*

(Toprak İnsanları, s. 52)

“Yiğitler Söylüyor”da;

“Tohum avutsun tenini,

Göz beklesin yeşermeni

Son kısırlık niyetini

Bozda gel, bozda gel toprak”

(Toprak İnsanları, s. 55)

“Gök, Dağlar ve Yayık Sesleri”nde;

“Pervasız bir yolcu dağlarda yürür

...

Ey ünlü tabiat, bu can sana kul!”

(Toprak İnsanları, s. 67-68)

“Bizim Evin Tahta Oluğu”nda;

“Tahta oluk garip bir masal oldu;

...

Altmış yıl evvelden toprağa doğru,

Başlamış dökmeye yağın yağmuru,”

(Toprak İnsanları, s. 87)

Tezgâh Dokuduğun Odada”da;

“Tezgâh dokuduğun odada

Çıkrık olayım”

(Toprak İnsanları, s. 93)

“Kendini Tanıtıyor”da;

“Adım su, susuz değil”

(Toprağın İçindeki Toprak, s. 37)

Sattığı Şeyler Var”da;

“Taze bahar, taze otlarla mübarek

Can teze, gönül taze, dil taze

Toprak, yeniliklerle salınıyor

Can taze, gönül taze, dil taze”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 42)

“Yol Uzak Gelmez İçinde Yol Olana”da;

“Uymuyor gerçekten gönlüme gözüm

Gök uzak, gönül uzak.

Dağlar yakın, gök yakın, hele yıldızlar...

Gök uzak, gönül uzak.”

(Bir Köyden Bir İnsan, s. 43)

gibi örneklerde gördüğümüz; *“Dağlar, gök, yıldızlar, toprak, taze bahar, taze ot, su, dokuma tezgâhı, çıkrık, tahta oluk, yağmur, dağ, tabiat, tohum, tırpan, demet, yığın, bezen, damla”* gibi ifadeler köy hayatını, köy halkının sıkıntılarını, Anadolu’daki zor tabiat şartlarını, insanın her zaman doğup-büyüdüğü topraklara özlem duyduğunu anlatır. Bu kelimelerle aynı zamanda, Anadolu insanının dürüstlüğüne, çalışkanlığına, vefakârlığına, samimiyetine, toprağa bağlılığına karşı derin bir hürmet de anlatılır.

Burdurlu, hemen hemen bütün şiir kitaplarında Anadolu insanının toprağa bağlılığından söz eder. Anadolu insanı toprakla dosttur. Şair de bu topraklarda doğup büyümekten son derece memnundur. Aşağıya bir kısmını aldığımız “Burdur’daki Mahallemiz” şiirinde, memleketine olan özlemini anlatır:

*“Bir eşik atladım değişti mevsim,
Bir eşik geride bıraktım günü;
Yıllarca şeklini çizdiğim evim,
Bu gerçek haliyle saklıyor dünü”*

(Toprak İnsanları, s. 83)

Anadolu’yu ve Anadolu insanını anlattığı şiirlerinde şairin samimi, yalın ve tabii ifadeleri dikkat çekmektedir. Söz konusu bütün kitaplarında bu üslup özelliklerinden ayrılmadığı görülür. Bir folklorcu, bir şair olarak gezdiği gördüğü toprakları insanla özdeşleştirerek anlatır. Anadolu’nun her karışı onun memleketidir. Anadolu insanıyla iç içe yaşamıştır. İlk altı kitabı toprak, insan, memleket profili çizer. Öyle ki Keloğlan bile onun için Anadolu insanıdır. Yalnızlığını yeri gelir onunla paylaşır. Daha sonraki kitaplarında yalnızlık, aşk, ayrılık, anne sevgisi gibi temaları işlese de ağırlıkta olan tema gezdiği gördüğü yerler, görev yaptığı yerler daha doğrusu memlekettir. Yukarıda ifade ettiğimiz kelime grubunun kullanıldığı son şiirlerinden örnekler verelim:

*“Kalmışım, bir eski korsan gemisinde
Sormuşum deniz kızlarına
Sevmek, bir çağ oluvermiş hiç uslanmayan
Yürüyen baharla durmuşum
Biliyorum, ben İzmir içmişim”*

(İzmir’in Mor Atları, s. 6)

*“Burdurlu yaşarsın anda binbir çağ
Bura nere, ora nere, hani sonsuz dağ
Bak Ege salkıma Dianizos bağ
Esrikleşip sonsuzluğa dizildim”*

(İzmir’in Mor Atları, s. 7)

İster Anadolu'nun acısını, isterse sevincini ve güzelliğini anlatsın, bu kelimelerin tamamına yakınında tabîlik, açıklık ve samimîlik söz konusudur. Bu nitelikler, İbrahim Zeki Burdurlu'nun üslûbunu belirler.

Burdurlu'nun üslûbuna ait en önemli unsurlardan biri de kelimelerdeki seçiciliğidir. Şair, kelimelerini seçerken daha çok saygı, sevgiyle ilgili olanlara yer verir. Onun şiirinde kaba ve çirkin ifadeler hemen hemen hiç rastlanmaz.

“Akşam, bir gündüzle gelir evimize,

Doğar kalplere vefa güneşi;

Karanlık hoş umutlar getirir bize,

Yanar ocağımızın kutlu ateşi.”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 53)

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, İbrahim Zeki Burdurlu'nun üslûbu özgün ve canlıdır. Herkesin rahatlıkla anlayabileceği türdendir. Fazla söz oyunlarına yer vermez; ancak kuru, cansız ve boş bir anlatımı da yoktur.

Aşk ve tabiatı anlatırken coşkulu anlatır. Memleketini şirine dökerken, övgüye başvurur. Genel anlamda Burdurlu; açık, duru, süslerden arınmış, okuyucunun zihnini bulandırmadan, varlıkları ve olayları olabildiğince bozmadan anlatan bir şairdir. Bu yüzden onun yalın bir üslûbunun olduğunu söyleyebiliriz. Onu anlayabilmek için, kullandığı kelimeleri derinlemesine incelemeye gerek yoktur. O, anlatmak istediğini açık bir şekilde ortaya koyar. Bu, memleket şairi oluşundan kaynaklanır. Çünkü; halkın kendisini anlayabilmesi için, halkın kullandığı dili kullanması gerekir.

Aşağıdaki örnekten de anlaşılacağı üzere, Burdurlu'nun şiirlerini anlamak için derine inmeye gerek yoktur. O anlatmak istediğini olduğu gibi yazıya aktarır:

*“Özleyiş bir yanış, ruhta ve tende
Senle alevlenen bir yanış bende
Ne kadar bir olsak, sınırsız olsak
Dağlaşır özleyiş bende ve sende.”*

(Sev Beni, s. 39)

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İbrahim Zeki Burdurlu, çok yönlü bir insandır. Şair olmasının yanında, Türk folkloru üzerine araştırmalar yapan bir eğitimcidir. Abdullah Şengül, Osman Attilâ'nın Türk şiirindeki yerini belirlerken Millî edebiyatın zevk ve anlayışı sürdüren şairlerimizden olduğunu, halk şiirine aşina olmasına rağmen şekilci, basmakalıp veya tekrarcı değil yenilikçi bir şair olduğunu vurgular.¹²⁷ Bu tespitler, Osman Attilâ ile aşağı yukarı aynı kültürel kimliğe sahip olan İbrahim Zeki Burdurlu için de geçerlidir.

Folklor araştırmalarına meraklı olan Burdurlu, özellikle hocası Ahmet Kutsi Tecer'in teşvikiyle folklor araştırmalarına ve yayın faaliyetlerine yönelir. Kırklı ve ellili yıllarda son derece üretken olan İbrahim Zeki Burdurlu, öğretmen olması sayesinde bu üretkenliğini sürdürmüştür.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirinde ferdî duyuların yanında toplumsal duyular da vardır. Bu yüzden onun şiirlerinde aşk teması ile birlikte, tabiat ve memleket teması da çok fazla işlenmiştir. Mensup olduğu neslin diğer şairleri gibi Burdurlu'ya da "memleket şairi" dersek, yanlış yapmış olmayız.

Şiirlerinde sevinciyle, üzüntüsüyle, değişik memleket manzaraları çizer. İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde Anadolu, coğrafi unsur olmanın yanında, üzerinde hür ve müstakil yaşadığımız, karnımızın doyduğu, yüzümüzün güldüğü, hürriyetimizi muhafaza ettiğimiz bir vatan parçasıdır..

İbrahim Zeki Burdurlu'nun bir öğretmen oluşu, bulunduğu sosyal çevre ve mensup olduğu edebiyat anlayışının bir gereği olarak kahramanlık ve Atatürk sevgisinin ön plâna çıkaran şiirler yazar. Atatürk'ün ve Cumhuriyetin temel değerlerimiz olduğunu vurgular.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirleri yapısal özellikleri bakımından incelendiğinde, ilk önce çıkardığı kitaplarında Türk halk şiirinden hareketle yeni şiire kazandırılan nazım şekillerini ağırlıklı olarak kullandığını görürüz. Sonraki yıllarda ise farklı nazım şekilleri arayışına girer.

¹²⁷ Şengül, *Osman Attilâ*, s.263.

Sembol ve imgelerin şiire kazandırdığı özgün söyleyişler, Burdurlu'nun şiirini zenginleştirdiğini söyleyebiliriz. İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirleri ses ve ahenk unsurları yönünden de zengindir. Kafiye-vezin gibi ahenk unsurlarının yanında redif, aliterasyon, kelime tekrarları ve mısra tekrarları gibi ses unsurlarına da yer verir.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirleri dil yönünden oldukça yalındır. Burdurlu'nun kelime servetini işlediği konular belirler. Toprağa, geleneğe, tabiata, halka kültürüne duyduğu sevgi, onun dil anlayışının çerçevesini belirler. Bunun sonucu olarak İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirleri günlük konuşma dilinin ağırlıkta olduğu, yalın ve açık ifadelerin kullanıldığı, halk diline çok yakın bir dille söylemiştir.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirleri bütün bu özelliklerden dolayı kendi neslinin dil ve üslûp özellikleriyle büyük benzerlikler gösterir.

KAYNAKLAR

ÇALIŞMAYA ESAS OLAN KAYNAKLAR

Burdurlu, İbrahim Zeki , *Toprak İnsanları*, Ülkü Basımevi, Ankara 1945.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı*, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1946.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Burdur'daki Mahallemiz*, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1947.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Keloğlan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1949.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Basık Tavan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Bir Köyden Bir İnsan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Lefkoşa*, Bozkurt Matbaası, Lefkoşa 1953.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Minnacık Ada*, Bozkurt Basımevi, Kıbrıs 1954.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Günaydın Yavru Kıbrıs*, Halkın Sesi Matbaası, Kıbrıs 1959.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Atatürk'üm*, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara 1959, 32 s.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Sev Beni*, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi, İzmir 1966.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Günaydın Anneciğim*, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi, İzmir 1966.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri*, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi, İzmir 1968.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *İzmir'in Mor Atları*, Karınca Matbaacılık Kolektif Şirketi, İzmir 1976.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin*, Toker Yayınları, İstanbul 1998.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız*, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1974.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Şiirimizde Öğretmen*, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1965.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Öğretmen Şairler Antolojisi*, , Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1966.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Atatürk Şiirleri Antolojisi*, , Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1967.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Uygulamalı Türkçe Kompozisyon*, C. I, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1965.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri*, , Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1974.

Burdurlu, İbrahim Zeki, *Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi*, , Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kolektif Şirketi, İzmir 1971.

DİĞER KAYNAKLAR

Aksan, Doğan, “*Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1999.

Altan, Çetin, “Burdur’daki Mahallemiz ve Yeni Şiir”, *Yeni Adam*, S. 625, Kasım 1949.

Aydın, Ertuğrul, “İbrahim Zeki Burdurlunun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs’la İlgili Kitaplarında Kıbrıs”, *I. Burdur Sempozyumu*, Bildiriler Cilt-1, Kasım 2005.

Behramoğlu, Ataol, *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi*, C. I, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1991.

Çetin, Nurullah, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara 2003.

Çetişli, İsmail, *Metin Tahlillerine Giriş I –Şiir-*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2000.

Dizdaroğlu, Hikmet, “Toprak İnsanları”, *Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası*, S. 113, Mart 1946.

Doğan, Mehmet H., *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu (20-21-22 Kasım 1998)*, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara 1998.

Enginün, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007.

Geçgel, Hulusi, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003.

Işık, İhsan, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, Elvan Yayınları, Ankara 2002.

Kaplan, Mevlüt, “İbrahim Zeki Burdurlunun Çocuk Yazınımıza Katkıları”, *Memiş Can*, 2007.

Karaalioğlu, Seyit Kemal, *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul 1978.

Kıbrıs, İbrahim, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.

Korkmaz, Ramazan, *Cahit Sıtkı Tarancı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.

Kurdakul, Şükran, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1999.

Kurdakul, Şükran, *Çağdaş Türk Edebiyatı 3 (Cumhuriyet Dönemi 1-Şiir)*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2000.

Şengül, Abdullah, *Osman Attilâ*, Alp Yayınevi, Ankara 2008.

Şengül, Abdullah-Çıfci Döndü, *Nedret Gürcan*, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

Tan, Hasan, “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir’in Mor Atları”, *Türk Kültürü*, S. 419, Mart 1998, s. 151.

Tekin, Arslan, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1999.

Turgut, İhsan, *Sanat Felsefesi*, Bilgehan Matbaası, İzmir 1991.

Türkkahraman, Mimar, *Türkiye’de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm*, Birey Yayınları, İstanbul 2000.

Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*,
C. II, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 351-352.

Yetiş, Kâzım, *Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı*, Kitabevi
Yayınları, İstanbul 2007.

BELGELER

BELGE-2

No. 12359	Foto:	Çıkarıldığı tarih:	Çıkarıldığı tarih:	Çıkarıldığı tarih:
				
		Çıkarıldığı tarih:	Çıkarıldığı tarih:	Çıkarıldığı tarih:

- 1 -

Four purple postage stamps (15 TL) and two circular postmarks are visible on the right side of the document.

BELGE-3

Esami		Tarhi neşri	Mevzuu	Vesikasının	
Cinsi	Numarası	Tarhi		Cinsi	Tarhi
Toprak in- sanları		1945	Şiir		
Toprağın içindeki		1946	Şiir		
Toprak ve toprağın me- sulleri					
Burdurdeki nehellemler		1947	Şiir		

Milli Eğitim Bakanlığı
İstediği kayıtları tutmaktadır.

— 6 —

ve mehzuları

Esami

Numarası

Tarhi

Vesikasının

Numarası

Tarhi

— 7 —

BELGE-4

Bütçe		Memuriyetler		Sınıflandırma	
Memuriyeti	Aylığı	Başladığı tarih	Ayrıldığı tarih	Sebepler	Çiçet
Ceyhan Mustafa beyli köyü Öğ.	2000 Maaş	10/9/940	11/11/941	Cazi Terbiye Enstitüsü tarafından ayrılarak girdiğinden ayrılmıştır.	063 28 9 9 3
Ankara Atatürk Lisesi Türkçe Öğretmenliği	3000	10/9/943	8/10/943	6 ay 25 Lira ücretinden maaş-Karar almıştır.	063 28 9 9 3
Sivas Ortaokul Türkçe Öğ.	3000		3/11/943	Filif hizmetini yapmaktan ayrılmış ve 457 Görevine göre işine son verilmiştir.	00 5/10 9 3
Yedek subay okuluna girişi		1/11/943	1/5/944	Asteğmen olması nedeniyle	ereşi 31/3/946
Yedek İstihkâm asteğmenliği		1/5/944	1/11/944	Teğmen olması nedeniyle	"
" " Teğmenliği		1/11/944	11/3/946	Terhis edilmesi nedeniyle	"
Birdür Ortaokul Türkçe Öğ.	3000	12/4/946	27/11/947	Maaşın devam etmesi nedeniyle	262 9/4/946
Maarif Müdürlüğü					
sticil kaydına muvafık					

